

TOMIS

REVISTĂ DE CULTURĂ, SERIE NOUĂ

FEBRUARIE 2000, Nr. 2 (355), anul V (XXXV) • 16 pagini — 4500 lei

SĂ ÎNVĂȚĂM SĂ SPUNEM NU

Se scrie mult, se publică pe măsură (desi nu *măsura* ar fi cea mai de seamă calitate a așa-zisilor autori care, în ultimă instanță, nici n-ar trebui considerați principalii responsabili pentru această inflație de carte, aruncată pe piață fără nici un fel de criterii. Afaceristi care se dau drept "iubitori de carte" sau "promotori de cultură" profită fără scrupule de scriptomania veleităților hotărâți să-si vândă și pielea doar pentru a-si vedea numele tipărit pe o copertă. În loc să caute autori și texte autentice, care să le sporească prestigiul și să-i facă să merite cu adevărat numele de editori, scot pe piață, ca pe o marfă oarecare, "cărți" în condiții grafice înfricoșătoare - asta dacă nu cumva au inspirația de a le pune de-a dreptul în bratele Autorului, care le împarte orgolios la neamuri și amici, ori le vâra pe gât copiilor care au nenorocul să-l aibă ca dascăl. (O astfel de autoare a terorizat școlile constantene cu ineptiile sale editoriale scoase la kil, chiar și de edituri de oarecare prestigiu, seduse de sumele impresionante puse la bătaie - elevii pricopsindu-se cu volume contaminate de obsesiile sexuale ale ofilitei profesoare de română, care n-a epuizat tirajul vărându-și jalnicele tipărituri, pe o filieră obscură, în pachetele cu cărți înmânate la premiile de sfârșit de an.)

Și tot apropo de editurile apărute cu atâta sârg după 90, ele sînt de fapt simple societăți comerciale (niste tipografii lipsite de personal profesionist, de redactori de carte sau corectori avizați), care, după ce și-au achiziționat echipamentele de tipărire, sînt obligate să le alimenteze cu orice soi de tipărituri - etichete, afise, formulare tipizate și - *why not?* - câte un volum de literatură, cărți exhibând tulburările mai mult sau mai puțin patologice ale unor autori ce asaltează apoi redacțiile revistelor literare, dorindu-și recenzii, premii sau intrarea în forță în Uniune. Nu puțini dintre cei mai tenaci reprezentanți ai acestei categorii și-au atins scopul (fie pentru că cei răspunzători cu promovarea lor au obosit să-i mai refuze, fie pentru că unele filiale chiar aveau nevoie de un anume număr de membri pentru a se înființa.) Cert e că peisajul scriitoricesc s-a umplut de astfel de personaje - uneori pitorești și simpatice, nimic de zis, cu meserii onorabile, pe care chiar le fac cu pricepere, că te și întrebi ce le mai trebuie glorie literară, din moment ce sunt apreciați și cunoscuți acolo unde lucrează. Dar, uite-așa, vor cu tot dinadinsul să se manifeste enciclopedic, să-și toarne obsesiile pe pagina care îndură orice. Dacă s-ar opri aici, n-ar fi nimic - în fond, practica asta ar putea avea foarte bine un rol pozitiv, o funcție cvasi-magică, contribuind, potrivit practicilor psihanalitice, la eliberarea de nevroze - dar ei tîin morțiș să și publice ce s-au căznit să scrie. Și nu numai că ei compromis considerabil meseria de scriitor, dar le taie cheful și celor care ar avea cu adevărat ceva de spus. În potopul de noi și noi apariții editoriale, de noi și noi personaje care scriu și publică, îți pieri orice chef de a te strădui să mai scoti o carte. În condițiile în care toată lumea își scoate câte un volum - de la pruncii prescolari,

GABRIELA INEA

continuare în pag. 14

STĂRI DE SPIRIT

TRECUTUL BRESLEI

Cu mulți ani în urmă, pe când redacția revistei noastre se afla tot într-un fel de exil (precum este acum, în Piața Ovidiu), înghesuită în două camere ale sediului ziarului local „Dobrogea nouă”, aveam nerușinarea, sub cerul întunecat al zilelor de atunci, să ne bucurăm de *solidaritate de breaslă*. Să fim înțeleși: niciodată revista „TOMIS” n-a fost privită, în cetatea ei, cu considerația cuvenită singurei publicații culturale dobrogene, de răspândire națională. Acelui sentiment de frustrare, de insatisfacție profesională, de amărăciune, îi opuneam însă pe vremea aceea prețuirea, atasamentul, dacă nu chiar și complicitatea colegilor nostri de la cotidianul mai sus invocat, colegi alături de care nutream aceleași gânduri, aceleași (re)sentimente... Sedintele de partid sau de învățământ politic deveneau, drept urmare, exact contrariul lor, adică niste reuniuni ilegale, cu bancuri soptite, replici cifrate, reacții parodice și reverii mascate. Nu zic că unii dintre noi, deveniți lideri, luând în serios astfel de bâlciuri, ne admonestau constatând superficialitatea conspectelor și ne probeau pentru figurile noastre mahmure, mult prea matinale chiar și pentru o oră de socialism științific. Toleranța, cumsecădenia tâmpită sau poate tocmai instinctul de conservare al breslei ne-au făcut să uităm porcăriile acelor colegi ai noștri pactizați vremelnic cu diavolul. Timpul s-a scurs nu neapărat în favoarea noastră, chiar dacă ni s-a dat să gustăm spre bătrânețe din paharul libertății de opinie. S-au înmulțit publicațiile, odată cu ele condeiele mai mult sau mai puțin calificate și, paradoxal, în ciuda dreptului câștigat de a-ți exprima deschis opiniile, au sporit servitutile; rațiuni politice, economice, patronale sau pur și simplu de gască pun astăzi sub semnul întrebării deontologia jurnalistică, ne adună și ne despart după cum bate vântul intereselor imediate, inclusiv pe noi, *veteranii*. Am dus un război împreună, un război greu și îndelungat ale cărui consecințe, de ce n-am recunoaște-o, le trăim și azi; acum fiecare își poartă războiul lui... Solidaritatea de breaslă s-a dus o dată cu ceea ce o împiedica, cu mulți ani în urmă, să existe. Criteriile valorice, prietenia, câtă exista, s-au prăbușit sub avalansa intereselor mercantile. Mi-ar fi plăcut să mă întâlnesc cu vechii mei „camarazi de arme” să depănăm amintiri din războiul nostru comun... Îi citesc uneori, îi mai văd în treacăt, aud că se mai întâlnesc în agape cu substraturi multiple, cele culturale rămânând ultimele. Amărăciunea acestor constatări nu mă va îndemna să renunț la credința că o revistă de cultură trebuie să se păstreze departe de ispita câștigului imediat. Oricare ar fi prețul însingurării ei. Și dacă ar reuși cineva să mă convingă că treaba asta se petrece numai în orasul-port Constanța, amărăciunea mea ar scădea simțitor. Dar cine...?

CONSTANTIN NOVAC

• Număr ilustrat cu lucrări de Ion Titoiu

SEMNEAZĂ:

• Acad. DAN BERINDEI • GEORGE MUNTEAN
• NICOLAE SARAMANDU • MIRCEA CĂRTĂRESCU
• NISTOR BARDU • SIMONA GRAZIA DIMA
• ILEANA MARIN • VALENTIN CIORBEA • OLGA
DUȚU • GEO VASILE • DANIELA CRĂCIUN
• ION ROȘIORU • DUMITRU MUREȘAN • JEAN
DRĂGAN • SANDA GHINEA • OVIDIU
DUNĂREANU • DIMITRIE STELARU • ANA
MARIA MUNTEANU • FL. CRUCERU • FELIX
MAIOR • SIMONA RUSU • GABRIELA
RIEGLER • ION MAGIRU • IOAN-MIRCEA
POPOVICI • MIHAI IRIMIA • TITUS RUSU

10.657

În 1866 i-au apărut lui Eminescu primele versuri. Actul s-a produs în două etape, marcate de câteva particularități ce merită a fi rememorate. Astfel, cum se știe, ca *poet* și-a văzut cele dintâi versuri tipărite la două sau, mai curând, la trei zile după moartea *mentorului* său, profesorul Aron Pumnul, survenită în 24 ianuarie 1866. Atunci, elevul și succesorul lui Pumnul la catedra de limba română de la Gimnaziul din Cernăuți, Ioan Gh. Sbiera, care i-a fost profesor lui Eminescu, încununându-l cu note maxime la obiectul respectiv, a luat inițiativa întocmirii unei broșuri cu versuri omagiale, scrise de învățăceii autorului faimosului **Lepturariu românesc**. Cărticica a apărut până la înmormântarea din 27 ianuarie 1866, mai degrabă în acea zi, când a fost distribuită. Cuprinde șapte texte în versuri, fără titlu, numerotate doar cu cifre romane. Cinci sunt în românește și două în germană. A doua poezie, în ordinea din volum, este a lui Mihai Eminescu, fiind semnată „M.Eminoviciu, privatist”, adică elev care, din diverse motive, nu frecventa cursurile, ci, conform regulamentelor vremii, se prezenta numai la examene. În conștiința publică, ea a intrat cu titlul **La mormântul lui Aron Pumnul** și a fost transcrisă de poet prin 1870, în manuscrisul 2259, fila 33, verso, cu diferite minime, ortografice, mai cu seamă. Brosura identitățată, în maniera ortografică propusă de Pumnul și adaptată de Sbiera, **Laecrimioarele învaetaceilor gimnaesiasti de'n Cernaauti la mormintul prea iubitului lor profesoriu Arune Pumnul raeapaeusat într'a 12/24 Ianuariu 1866**. Cernaauti 1866. Cu tipăriul lui Rudolf Echartd.

Acesta este debutul propriu-zis al poetului. Cred, însă, cum am demonstrat acum vreo nouă ani și s-a acceptat, că și prima poezie din broșură (I), neșemnată, aparține tot lui M. Eminoviciu. Argumentul, de neînălțurat, este acela că trei dintre cei cinci învățăcei prezenți în broșură cu câte un text sunt semnați la sfârșitul aceluia în timp ce doi, Eminoviciu și Ieremievici, autori a câte două poezii, sunt iscăliți la sfârșitul grupajului, adică fiecare după a doua producție. Se pot invoca în sprijin și alte aspecte. Mai întâi, e greu de admis că Sbiera ar fi acceptat să deschidă alcătuirea omagială cu un text anonim, cu atât mai mult cu cât acesta nu e lipsit de calități literare, atât în sine, cât și în raport cu cele ce îi urmează. Nu se poate ignora o consonanță evidentă ca ton, lexic și imagini, între poezia semnată, a doua din broșură, și prima, aparent anonimă. Asemănările depășesc împrejurarea că unicitatea obiectului putea naste anume involuntare similitudini. Sunt, apoi, în cele două poezii, elemente ce le deosebesc de celelalte trei, scrise în românește. De asemenea, toate cuvintele din ele aparțin vocabularului folosit de Eminescu ulterior. În celelalte întâlnim vocabule exterioare limbajului eminescian. A se vedea **Dictionarul de rime (Opere, vol. VIII, 1988)** și **Dictionarul limbii poetice a lui Eminescu** (1968) unde găsim: (o vom) *ama*, *fatala* (fatala), *nipentru ne*, *năciune*, *acia*, *sprijoană*, *studinti*. Ele tin de modul celui în invocat de a folosi limba, de climatul lingvistic cernăutean (cu deosebire cel al gimnaziului de acolo), de vârsta autorilor, de „presiunea” ritmului și a rimelor, ca și de scurtimea timpului existent pentru elaborare etc. Din prima poezie (pe care am intitulat-o **O stea încântătoare a învierii tale**) cu o curgere mai lîmpe (de asta a și fost așezată la începutul broșurii) cuvântul *netrezit* îl găsim adesea, în alte forme, la Eminescu, iar *a lăți* (căci viața ce-o lătise...) îl întâlnim destul de des la el, ca în **Scrisoarea III** („Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lăteste”). *Răcit* din „A căror inimă dreptății n-au răcit” va face o lungă carieră în scrisul eminescian. Și în poezia următoare, cea semnată, sunt vreo trei forme morfologice pe care Eminescu le va vehicula strict în perioada începuturilor: *auroasă* (prezentă și în **Misterele nopții**, 1866), *întoană* (existentă în **Din străinătate**, datată „65”, în **La Heliade** 1866-1867 și *urmă* pentru persoana a III-a singular a verbului *a urma*, întâlnit și în **Amicului F.I.**, datată „66 noiembrie”. A se observa diversitatea, pentru atunci, a lexicului folosit în versurile anonime, cum au apărut până acum, consonanță celui din poezia semnată și diferențioare față de celelalte trei cu autori declarați, ambii mai vârstnici și mai școliti decât „privatistul”: I. Ieremieviciu, cl. a V-a și E. Franzos, viitorul prozator (incriminat pe drept, mai târziu de Eminescu) în cl. a VIII-a. El era, deci, și cel mai tânăr dintre ei.

În plus, cum afirma răspicat Sbiera, între alții, Pumnul nu i-a fost profesor la catedra fiului căminarului (poate, de aceea, termenul mai elastic de *învățăcei*, găsit probabil de Sbiera). Pe de altă parte, atunci viitorul poet nici nu prea era elev al gimnaziului, decât în intenție. Mai era și repetent, marcat, în ochii profesorilor, de absente masive în anii precedenți, de fugi repetate de la școală, acasă sau, și mai rău, cu trupa de actori, ceea ce depășea cu mult minimul de disciplină impusă de regulament. Plana, destul de vie, și amintirea fratilor săi, certati totu cu cartea și cu disciplina. Cu toate acestea, el este primul care semnează în volum **O stea încântătoare a învierii tale** și **La mormintul lui Aron Pumnul** fiind, evident, cele mai bune dintre cele șapte omagii din acesta. În fond, având în vedere situația lui școlară dezastruoasă din 1866, s-ar putea afirma că Sbiera i-a făcut o mare favoare incluzându-i versurile și numele. S-a bizuit, probabil, integral pe valoarea lor literară și pe pregătirea excepțională de ansamblu a învățăcelului (să nu uităm că neori Ernst Rudolf Neubauer îl pune pe elev să predea ei în locul lui unele lectii de istorie, la

GEORGE MUNTEAN

EMINESCU — NOTE DESPRE DEBUTUL LITERAR

care îl nota mereu cu maximum). E probabil că numai unii colegi (Vasile Bumbac, T. Stefanelli etc.) stiau încă de prin 1863 că Mihai scria versuri și teatru, ci și Sbiera, cu care se vedea adesea la Biblioteca gimnaziștilor și la Pumnul acasă, unde au stat într-o vreme amândoi în gazdă. De ce n-a transcris mai târziu și prima poezie, cum a făcut cu **La mormintul lui Aron Pumnul**? Nu-i va fi plăcut, a socotit că dintre ele e mai reprezentativă a doua, s-a pierdut foaia pe care va fi transcris-o? Greu a decide. Cum e dificil a trece indiferenți pe lângă amintirea lui Stefanelli, care se referă strict la o poezie, desi memoria îl putea însela sau Eminescu n-o finisase pe cealaltă când s-au întâlnit și nu i-a vorbit decât despre aceea. Pe urmă, e greu a numi pe cineva dintre contemporanii lui Eminescu care să fi fost interesat a rămâne atunci anonim și a nu-si revendica nici mai târziu paternitatea asupra acestei întâie poezii, tipărite, a lui Eminescu. As mai adăuga în sprijinul ipotezei pe care am avansat-o și faptul că singurul bun cunoscător al scrierilor lui Pumnul, asimilate organic, era atunci, între scolare, Mihai Eminovici, fapt știut de Sbiera, care îl pretuia. Acestea ar fi motivele pentru care cred că putem atribui și prima poezie, neiscălită direct din **Lăcirmioare...** celui ce va semna foarte curând Mihai Eminescu. Sper ca lectura lor și cu gândul la atmosfera locului, la situația școlară a poetului și la celelalte versuri de până atunci, imediat următoare sau contemporane (cele două strofe dedicate lui V. Bumbac, prefigurând **Umbra lui Dabija-Vodă, De-as avea...**, datată „Sept. 1865”, **Din străinătate**, cu data „65”, **O călărire în zori**, datată „66”, **La Bucovina**, apărută în 26 august 1866 în **Familia** și altele de până pe la **Epigonii** și **La moartea principelui Stirbei** etc.) vor fi de natură să sustină ipoteza propusă. Anume că **O stea încântătoare a învierii tale** este prima poezie publicată de Eminescu, evident, simultan cu **La mormintul lui Aron Pumnul**.

A doua etapă a debutului e cea din **Familia** din 9 martie 1866, când numele poetului este modificat pentru totdeauna în **Eminescu**.

Ne aflăm în fata celei de a treia modificări a numelui Eminovici (dacă trecem peste faptul că numele a mai fost scris și Iminovici, abia căminarul semnând consecvent cu E). Prima, consimțită de el, e din 1863 și figurează pe o scrisoare către Vasile Bumbac, căruia îi urează: „Sărbători cu bine și cu sănătate de la al Dumitale M.Emi. Dech. 863”. Și Bumbac tot Emi îl numea în niste însemnări intime. A doua e din 23 aprilie 1865, când „raportorul” George M. Focșăniuanu îi oferă (cu prilejul zilei onomastice — Sf. Gheorghe) sau îi trimite o fotografie, probabil în amintirea intervalului cât viitorul poet ajunsese „excelent scriitor” la Consiliul județean din Botosani, cu dedicația: „Tenerellui Michaeli Eminenu Elev în Gymnasiu din Cernăuți”. Nu i-ar fi ortografiat numele în Emineanu dacă destinatarul n-ar fi fost de acord, fie și temporar. Să-si fi căutat el însuși o formă mai expresivă a numelui înaintea demarajului public și să-i fi trimis lui Vulcan versurile semnate Eminescu sau cu o listă, din care acesta să aleagă derivatul cel mai potrivit? Va fi auzit, în peregrinările transilvane, de existența pe acolo a

numelor Eminovici și Eminescu? Corespondența către redactorul **Familiei** rătăcindu-se, câmpul supozițiilor rămâne deschis. De aceea, fără a le înlătura cu totul, e mai cuminte să-l ascultăm pe Vulcan, căruia numele Eminovici „nu-i suna bine, căci avea o terminațiune slavă; româniză dară numele modificând terminațiunea, și astfel poeziile acele apărură în foaia noastră sub numele **Eminescu**. Autorul n-a protestat, ba a adoptat însuși acest nume”.

As menționa aici și faptul că la data când îi apare în **Familia** poezia **De-as avea...** Eminescu vorbea, citea și scria curent în română și germană, citea în franceză (poate și în ucraineană, pentru că dăduse examene la Cernăuți), și partial, în latină, avea întinse cunoștințe — mult peste media vârstei lui, în orice caz — în diverse domenii ale culturii naționale și universale; era inițiat în biblioteconomie, în teatru, în folclorică (începuse a-si transcrie, pentru propriu-i laborator, texte populare), în variantele scrierii chirilice, în muzică (în **Umoristul** lui Iosif Vulcan va publica la 29 sept. 1866 un cuplet) și în alte discipline: străbătuse o parte notabilă a teritoriilor naționale și avea în urmă cel puțin trei ani știuti de exerciții literare în versuri ca și unul de traducător — **Lațul de aur** de Onkel Adam) și de, probabil, prozator („trimite-mi novela aceea, dacă e prea lungă se va scurta”, îl îndemna Vulcan la 26 august 1866, ceea ce poate însemna și încercări premergătoare nuvelei „lungi”, cum e jurnalul lui Toma Nour), încât când s-a decis să debuteze (**O stea încântătoare a învierii tale, La mormintul lui Aron Pumnul** îi fuseseră comandate) avea deja o experiență, o seamă de texte elaborate și altele schitate și un semnificativ număr de proiecte, care-l îndreptăteau să creadă că e vremea „ca să cânt în lume, / Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume / Si de steaua mea”, cum va exclama în **La Bucovina**. Acolo îi înmugurise complex marea sa personalitate; „Numai lângă sânu-ti geniile rele, / Care îmi descântă firul vieții mele, / Parcă dormita”.

lata în continuare poezia **O stea încântătoare a învierii tale**:

O stea încântătoare a învierii tale,
Frumoasă Bucovină, din ceru-ti a căzut!
S-au stins acele raze mărete, ideale
De adevăr puternic, ce-ades ne-au străbătut!

Pămîntul tău, în care atîtea inimi sfinte
Dorm astăzi netrezite, aflînd repausul lor —
Prin doliu îl devine comoară de morminte
Si mai cuprinde astăzi înc-un frumos odor!

Dar nu moare acela ce zace în tîrîină,
Si care de mari lupte lovit a obosit!
Căci viața ce-o lătise în tine Bucovină
Un viitor ferice el, tie, ti-a gătit!

Deci totu acu ca unul să-l plîngem cu căldură,
A căror inimi încă dreptății n-au răcit!
Să plîngem noi pe-un frate, ce nu stia de ură,
Iar tinerimea noastră pe-un tată mult iubit.

• Ne fascinează prea mult legea a doua a termodinamicii pentru că e mai omenească, ea seamănă cu apocalipsa promisă de Ioan, dar uităm că mai există și prima lege, cea care garantează conservarea energiei în univers, mai abstractă, mai neumană, dar, mi se pare, la fel de fascinantă. O paranteză făcând, de foarte multă vreme mă urmărește gândul (și nu știu ce să cred) că Eminescu le cunoștea pe amândouă, proaspete, el audiind la Berlin cursurile lui Helmholtz care, împreună cu R.I. Clausius, a descoperit dispariția în „lumină” și a scos la suprafață intuițiile lui Robert Mayer, părintele conservării energiei. Extraordinare întâlniri!

Toate mișcările intelectului sunt mișcări către ceva, nu acel ceva anume pentru că, dacă l-ar atinge, acea știință ar înceta să mai existe, ea nemaivănd motivare. Deci, ele, existând, sunt imperfecte, sunt pe drumul către, toată forța lor de aici rezidând.

Principiul lui Pauli nepermițând aici măcar asemănarea (n-am alt cuvânt) aceluiași atom în două momente diferite, dă voie celui Unu biologic să se divizeze la infinit, fără ca rezultatele să poată fi suprapuse perfect unele peste altele, sistemele complexe de sisteme și mai complexe multiplicându-se heterogen, fără ca măcar prin marea număr să existe probabilitatea ca măcar două să fie identice. Curgerea heracliteană și fixitatea eleată fiind două moduri de existență la fel de adevărate. Și în același timp. Lucru pe care Eminescu îl stia foarte bine.

GHEORGHE DOBRE

Acad. DAN BERINDEI

În drumul nostru prin pustiu apărați de domnul EMINESCU

Zarva stărnită în jurul unui manual alternativ de istorie, mai ales din pricina „apărării” încăpățanate de către cei ce erau și se simteau responsabili de apariția sa, a avut și o importantă urmare pozitivă. O opinie publică până atunci destul de nepăsătoare, preocupată coplesitor de problemele politice ori economice, și-a îndreptat atenția și spre problemele de cultură. N-a mai fost doar un caz al celor în cauză și al celor care reactionaseră, nici al politicienilor, fizicienilor ori filozofilor, nici al parlamentarilor ori jurnaliștilor și nici cel puțin al istoricilor, ci a devenit o problemă de interes național și națiunea a dat semne de revigorare, atunci când presiunea asupra fundamentelor ei a devenit excesivă. Recenta sărbătorire a împlinirii celor 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu a confirmat această resensibilizare față de valorile trecutului.

Dincolo de festivalism și de implicarea interesată a unora dintre factorii politici, dornici de a-si repara imaginea, dincolo de clișee și mai ales de postume și lipsite de reverență denigrări, am putut constata impactul pe care poetul — și nu numai poetul! — îl are încă astăzi nu numai asupra generațiilor vârstnice ori mature, ci chiar asupra unei părți a tineretului. Acțiunea de demolare, iresponsabilă, teribilistă și chiar imorală (având în vedere că cei care au întreprins-o, sunt ei înșiși autori ai unei opere firave și lipsite de însemnătate) apare ca având un efect — ca și în cazul manualului! — contrar celui așteptat, provocând nu o decădere sau descalificare, ci o strângere a rândurilor în apărarea memoriei și operei celui care, cu un veac și mai bine în urmă, ne-a îmbogățit impozant spiritualitatea românească.

Discuția ce s-a purtat, și în parte se mai poartă, în jurul definiții lui Eminescu ca *poet național*, apare unui om de bună credință ca frizând absurdul, în temeiul chiar al fortei postume de care a dat dovadă amintirea și opera sa, la 150 de ani de la naștere. Prin reacțiile lor, românii au demonstrat că Mihai Eminescu *este un poet național* și că nu are nevoie, pentru a avea acest statut, de certificatele unora sau altora.

Câtă nevoie avem, astăzi, mai mult ca oricând, de Eminescu, de un Eminescu, poetul de geniu, dar și cea apariție meteorică, prezent intelectual, în atât de puțini ani de viață, pe atâtea tărâmurii, iubind și slujind o Românie aflată la începuturile ei de afirmare națională. Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și membrul de onoare al Academiei noastre, a evidențiat acest lucru cu deosebită pregnantă, subliniind însemnătatea pe care marele poet o are pentru basarabenii „Republica Moldova este, la această oră”, a spus el, la sesiunea solemnă a Academiei Române, cea mai săracă țară din lume. Dar noi, basarabenii, ne considerăm totuși, bogati. Îl avem pe Eminescu! Dacă totu românii am simți la fel ca frații noștri dintre Prut și Nistru, *drumul nostru prin pustiu* ar fi cu mult mai ușor și telurile noastre de reînviere s-ar împlini cu un ceas mai devreme, ne-am regăsi mai firesc, ne-am reînvia o frățietate atât de necesară, și în temeiul ei ne-am afirma din nou în lumea mileniului trei!

EMINESCU LA CRACOVIA

La Institutul de Filologie „Padaerevianum” din Cracovia s-au celebrat, în prezența a numeroși invitați, cei 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Principali organizatori ai evenimentului au fost doamna Joanna Porawska, de la Catedra de limba și literatură română a Institutului și domnul Constantin Geambasu, profesor de literatură polonă la Universitatea din București și la „Padaerevianum”.

Printre cei care au susținut comunicări — profesori și studenți români și polonezi — s-a aflat și asist. drd. Florentina Olteanu, de la Facultatea de litere a Universității „Ovidius” din Constanța, care a încercat să stabilească „contribuția lui Mihai Eminescu la dezvoltarea limbii române literare”. Au mai fost prezenți atașatul de presă Gabriel Bartas, de la Ambasada României din Varșovia, doamna Teresa Eminovici (care a prezentat un album despre istoria familiei Eminovici), traducătorul de literatură română Zbigniew Szuperski, prof. Jerzy Rusek de la Catedra de slavistică a Institutului, prof. Vence Popova, de la Universitatea din Sofia — cu totii reuniti de interesul comun pentru poezia și cultura românească.

Elementele comune istoriei popoarelor balcanice, asemănările frapante dintre limbile acestor popoare au început să fie studiate sistematic, încă din secolul trecut, în mari centre precum Viena, Berlin, Sankt Petersburg, Paris, Londra. Aşa a luat naștere balcanologia și, în cadrul acesteia, lingvistica balcanică, știință care au cunoscut o puternică dezvoltare în epoca modernă și, mai ales, în secolul al XX-lea. Printre învățații aplecați asupra realităților balcanice, românii s-au înscris, de la început, cu realizări remarcabile. Având în Dimitrie Cantemir un strălucit precursor, B.P. Hasdeu, A.D. Xenopol, N. Iorga, G. Murnu, Al. Philippide, Per. Papahagi, Th. Capidan, Silviu Dragomir, Victor Papacostea, Tache Papahagi, I.I. Russu, Al. Rosetti, Petre Caraman, Adrian Fochi, Al. Duțu, Gr. Brâncuși și alții au adus contribuții solide la cunoașterea interferențelor de ordin istoric, lingvistic și literar, ca și a celor din domeniul etnografiei, folclorului, al mentalității popoarelor balcanice.

Între promotorii studiilor de balcanistică se numără, în prezent, dl. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, titularul cursului de lingvistică balcanică predat la Universitatea din București și la Universitatea „Ovidius” din Constanța. Autor al mai multor volume (unele scrise în colaborare): **Cercetări asupra aromânei vorbite în Dobrogea** (Editura Academiei, 1972; teză de doctorat), **Folclor aromân grămostean** (1982), **Tratat de dialectologie românească** (1984), **Dialectologia** (1989), **Miorita la dacoromâni și la aromâni** (1992), precum și a unor ample lucrări de colaborare internațională, din care au apărut până în prezent șase volume. Dl. Nicolae Saramandu este, de asemenea, coautor la **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea** (două volume, Editura Academiei, 1996). Este membru în **Comitetul internațional al Atlasului Limbilor Europei** și vicepreședinte al **Atlasului lingvistic român**. La volumele menționate se adaugă peste 120 de studii de dialectologie, de istoria limbii române, de lingvistică romanică și balcanică, publicate în reviste de specialitate din țară și din străinătate. Director adjunct al Institutului de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti” al Academiei Române și redactor șef al revistei „Fonetică și Dialectologie”, editată de Academia Română, dl. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu a avut amabilitatea să răspundă revistei „Tomis” la întrebările de față:

• **Vă rog, domnule profesor, să definiți, mai întâi, balcanologia și lingvistica balcanică.**

• Lingvistica balcanică este o parte a balcanologiei și se ocupă de studiul limbilor balcanice. Balcanologia, sau balcanistica, are o sferă mai largă, deoarece privește legăturile istorice dintre popoarele balcanice, începând din antichitate, concordantele lingvistice, folclorice, etnografice, de mentalitate, ca și pe cele din domeniul limbilor literare și literaturilor din Peninsula Balcanică. Toate acestea s-au aflat în atenția congreselor de balcanologie și de studii sud-est-europene organizate de-a lungul timpului, cel mai recent tinându-se, în 1999, la București.

• **Există științe analoge balcanologiei?**

• Pentru Europa s-ar putea aminti scandinavistica, având ca obiect de studiu limbile, literaturile, tradițiile etc. popoarelor scandinave. Peninsula Balcanică prezintă o situație specială deoarece popoarele din acest spațiu geografic au avut contacte încă din antichitate. Aceste popoare au trăit împreună în cadrul a trei imperii: Imperiul Roman, cel bizantin și cel otoman. Cu excepția grecilor, ele au un substrat comun: traco-ilirii sau tracii, despre care Herodot spune că sunt cei mai numeroși după inzi.

• **Cum a evoluat lingvistica balcanică în secolul al XX-lea?**

• Bazele disciplinei s-au pus în secolul trecut, când B. Kopitar, într-un studiu publicat la Viena în 1829, scria că în Balcani există „o singură formă de limbă (germ. *Sprachform*) cu trei materii lingvistice (germ. *Sprachmaterie*)”. Cele trei „materii lingvistice” erau, pentru el, limbile albaneză, română și bulgară. Dar disciplina ca atare s-

a constituit în secolul nostru. Lingvistul danez Kristian Sandfeld publică în 1930 la Paris **Linguistique balkanique**, lucrare devenită celebră, prin care lingvistica balcanică se impune ca știință autonomă. Valorificând materialul existent la acea dată, Kr. Sandfeld dă o legătură faptelor de limbă comune limbilor balcanice, căutând să le explice prin greacă. Deci el adaugă greaca la limbile menționate anterior. Secolul al XX-lea a însemnat o acumulare de noi fapte de limbă și de noi explicații. Nu s-a mai acceptat ca sursă unică a concordanțelor lingvistice balcanice limba greacă (greaca bizantină). S-a luat în considerare influența latinei. Stăpânirea romană în Peninsula

multe limbi, pentru că circulau mult, erau „cărăușii” Balcanilor pe uscat, așa cum erau grecii pe mare. Din Macedonia în Serbia și, mai departe, în Europa Centrală, la Viena, Leipzig, Buda și Pesta, aromânii erau cunoscuți ca transportatori de mărfuri și ca negustori. Este recunoscut rolul aromânilor în formarea burgheziei sârbești. Aș vrea să menționez, de asemenea, rolul de excepțională importanță pe care l-a avut, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, Moscopole (astăzi, în Albania), centrul renasterii culturale și naționale a aromânilor, cu 60.000 de locuitori și 40 de biserici. Aici a funcționat o celebră *Academie*, institutie de învățământ superior, singura la acea dată

Prof. univ. dr. NICOLAE SARAMANDU

SPIRITUALITATE BALCANICĂ — SPIRITUALITATE EUROPEANĂ

balcanică a început cu aproape două secole înainte de Hristos, iar latina a fost limba oficială a Imperiului Roman de răsărit până în secolul al VII-lea după Hristos. Românii au asimilat din punct de vedere lingvistic popoarele cucerite (cu excepția strămoșilor albanezilor), ceea ce nu s-a întâmplat în cazul grecilor. S-au avut apoi în vedere contactele directe între vorbitorii de limbi diferite, de exemplu în Macedonia, unde există și astăzi un amestec de populații: greci, aromâni, slavi, albanezi și chiar turci. Multi vorbitori erau bilingvi sau chiar plurilingvi. Bilingvismul e o altă sursă a interferențelor lingvistice. Asadar, studiile din secolul nostru au avut în vedere mai multi factori care au contribuit la apariția concordanțelor dintre limbile balcanice: substratul traco-ilir, latina și greaca (cele două mari limbi de cultură ale antichității și, ulterior, ale perioadei bizantine, în cazul limbii grecești), traiul în comun al popoarelor balcanice, contactele cu slavii.

• **Care este locul aromânilor și al aromânei în cadrul balcanologiei și al lingvisticii balcanice?**

• Despre aromâni s-a spus că ocupă o poziție centrală în Balcani, atât din punct de vedere geografic cât și ca vehiculatori ai faptelor de limbă. Ei trebuiau să știe mai

în Peninsula Balcanică, și, de asemenea, o tipografie. După tragica distrugere a Moscopolei, pătura avută și cultivată a părăsit tinutul de bastină, stabilindu-se în Austro-Ungaria. Așa s-au constituit „coloniile” din Viena, Buda, Pesta și din alte orașe, formându-se o veritabilă *diasporă* aromânească. Dintre numeroșii reprezentanți de frunte ai amintii pe mitropolitul Andrei Saguna, cu un rol atât de important în istoria românilor din Transilvania, sau familiile Gojdu, Mocioni etc. Celebrul dirijor Herbert von Karajan își trăgea originea din familiile stabilite la Viena.

• **Cum explicați, domnule profesor, faptul că, în ciuda elementelor convergente de ordin social, cultural, lingvistic, divergentele dintre popoarele și țările balcanice au crescut atât de mult în secolul al XX-lea încât s-a ajuns la conflicte sângeroase?**

• Divergentele dintre popoarele balcanice apărute în secolul nostru sunt consecințe ale unor stări de lucruri mai vechi. Mai întâi, a existat întotdeauna o opoziție față de cuceritorii și stăpânitorii otomani, firească la popoarele cucerite. Religia musulmană era privită ca un adversar al ortodoxiei. Sub steagul ortodoxiei au desfășurat grecii lupta de eliberare

națională. Ideologia iluministă a emancipării a stimulat formarea conștiinței naționale la toate popoarele balcanice. Începând cu secolul al XIX-lea popoarele balcanice își câștigă independența și se constituie statele balcanice. După retragerea stăpânitorilor otomani din Balcani, la începutul secolului nostru, au rămas numeroase probleme nerezolvate, mai ales din punct de vedere teritorial. Cei sacrificați au fost aromânii, căci granițele statelor balcanice s-au fixat în teritoriile locuite de ei. Așa se face că astăzi există aromâni în toate țările balcanice.

• **Există o percepție negativă a Occidentului față de Peninsula Balcanică. De unde credeți că provine aceasta?**

• Dacă există o asemenea percepție, pe care eu nu o împărtășesc, ea nu este îndreptățită. Se constată o anumită rămânere în urmă în latura materială, care se explică istoric. Dar să nu confundăm acest lucru cu spiritualitatea balcanică; ea este de altă natură, dar nu este cu nimic inferioară spiritualității europene, în general. Biserica ortodoxă, în ciuda adversităților, și-a păstrat identitatea și unitatea, bogăția spirituală manifestându-se în literatura populară, în limbă, în creația folclorică și etnografică, pretutindeni constatându-se frapante similitudini.

• **Poate balcanologia să amelioreze relațiile dintre țările balcanice și ale acestora cu lumea?**

• Balcanologia, prin natura obiectului, studiază concordantele, apropierea, ceea ce au în comun popoarele balcanice. În felul acesta, înțelege și toleranță, la unitate. Aceasta nu înseamnă izolare în Europa. Legături cu Occidentul au existat dintotdeauna. Bizanțul a comunicat cu Roma, cu Genova, cu Venetia, Mediterana fiind un loc al confluențelor. Nu popoarele din Balcani erau în opoziție cu Occidentul, ci realitățile politice din Imperiul otoman, care erau total diferite de cele din restul Europei.

• **Cum apreciați Secția de limbi balcanice înființată la Universitatea „Ovidius” din Constanța?**

• Este un factor pozitiv. Mă bucur că a apărut la Constanța. În 1993 am susținut, pe linie instituțională și personal, înființarea acestei secții. Aici este locul cel mai potrivit. Prin întreaga ei istorie, începând din antichitate, Dobrogea oferă o serioasă bază documentară pentru studiul sud-estului european. De altfel, în Dobrogea intri direct din Peninsula Balcanică, pentru că nu există o graniță naturală.

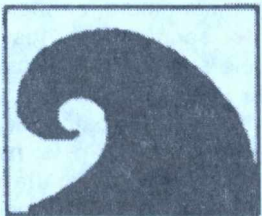
• **În încheiere, domnule profesor, v-aș ruga să ne destăinuieți câteva din preocupările Dumneavoastră în domeniu.**

• Pregătesc pentru tipar cursul de *Lingvistică balcanică* ținut la universitățile din București și din Constanța. Mă preocupă, de asemenea, *romanitatea răsăriteană*, care stă la baza limbii române și voi publica, în curând, un volum cu această temă. Cucerirea romană a început în Peninsula Balcanică și s-a încheiat în Dacia. Romanitatea răsăriteană nord și sud-dunăreană și, în plan lingvistic, româna sunt rezultatul direct al procesului de romanizare. Să amintim, apoi, contactele dintre populația romanizată cu celelalte popoare: cu grecii și albanezii autohtoni, cu slavii, care au lăsat urme în plan lingvistic. O altă direcție a preocupărilor mele o constituie raporturile dintre romanitatea nord-dunăreană și cea sud-dunăreană, dintre toate dialectele limbii române. Se constată, de exemplu, că aromâna prezintă, în ceea ce privește elementul latin moștenit, concordante mai numeroase cu graiurile dacoromâne vestice (din Banat, din Crisana), fapt explicabil prin procesul de romanizare, care a început în aceste regiuni, fiind, în general, mai intens în Transilvania. Lucrez, de mai mulți ani, la un *Atlas lingvistic aromân*, la baza căruia stau cercetările de teren efectuate de mine la fata locului, adică în Balcani. Nu în ultimul rând se află îndrumarea doctoranzilor mei, dintre care unii abordează teme de aromână sau de lingvistică balcanică.

• **Vă mulțumesc și vă doresc să duceti la bun sfârșit toate proiectele la care lucrați.**

NISTOR BARDU

CĂRȚI ALE MEMBRILOR
UNIUNII SCRITORILOR
FILIALA „DOBROGEA”
APĂRUTE LA
EDITURA

EX PONTO

CONSTANTIN NOVAC
Punctul mort.

Roman. Constanța, 1996, 290 p.

NICOLAE ROTUND

• **Tudor Arghezi — prozatorul.**
Eseistică. Constanța, 1996, 242 p.

• **Incursiuni critice.**

Constanța, 1997, 240 p.

• **Starea literaturii.**

Interviuri. Constanța, 1998, 276 p.

NICOLAE MOTOC

Dignidad

Roman. Constanța, 1997, 384 p.

STEFAN CUCU

**Publius Ovidius Naso
și literatura română.**

Eseuri. Constanța, 1997, 264 p.

ENACHE PUIU

Scriitori și reviste la Pontul Euxin.

Interviuri și eseuri. Constanța, 1997, 280 p.

ARTHUR PORUMBOIU

• **Lupta cu ingerul negru.**

Versuri. Constanța, 1997, 108 p.

• **Întelepciunea ascetului.**

Aforisme. Reflectii. Confesiuni.

Constanța, 1999, 60 p.

• **Patrulaterul cenusiu.**

Jurnal de închisoare. Constanța, 1998, 110 p.

• **Domnule Copil.**

Versuri, reeditare bilingvă româno-turcă.

Constanța, 1999, 112 p.

FLORIN SLAPAC

• **Salonul refuzaților.**

Proză scurtă. Constanța, 1998, 138 p.

• **Matei și Eva.**

Roman, reeditare. Constanța, 1999, 286 p.

OVIDIU DUNĂREANU

Convorbiri pontice.

Interviuri. Constanța, 1998, 210 p.

STEFAN CAREJA

Bulevardul Sarpe.

Poeme. Constanța, 1998, 152 p.

ION ROSIORU

Pur.

Versuri. Constanța, 1998, 84 p.

ION CODRESCU

Oaspete străin / A Foreign Guest

(Haiku, renga, haibun, renku).

Constanța, 1999, 176 p.

SANDA GHINEA

Anul nou într-o poveste.

Versuri pentru copii. Constanța, 1999, 32 p.

SORIN ROȘCA

Sezonul indiferenței.

Versuri. Constanța, 1999, 102 p.

CRISTINA TAMAS

• **Fenomenul Baudelaire
și poezia română modernă.**

Studii de literatură comparată.

Constanța, 1999, 365 p.

• **Teatru.**

(Omul din cerc; Tata nu mai e ministru).

Constanța, 1999, 150 p.

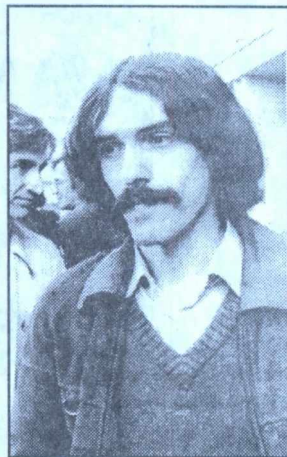
Mircea, ultima ta carte a stârnit o polemică dură, o nemulțumire uneori abil mascată, i s-a contestat chiar un suport teoretic consistent...

Ce părere ai despre acest lucru? Ce legătură are Postmodernismul românesc cu ficțiunea, cu ceea ce ai scris până acum, și care este miza ei?

• Mai întâi, *Postmodernismul românesc* nu face parte din proiectele mele propriu-zise. E vorba, as putea spune, de o carte negativă, o carte pe care am făcut-o cu pretul altei cărți — desi sper că nu e chiar așa, poate doar cu pretul amânării unei alte cărți; eram pe ultimii ani ai unui doctorat și a trebuit să-mi întrerup un proiect de proză ca să lucrez la acest volum. Prin urmare, este o carte în cazul căreia nu sunt sensibil la critici și polemici dure. Dimpotrivă, senzația mea e că această carte a fost primită cum se cuvenea, a făcut valuri în sensul în care orice carte face valuri în condițiile culturii noastre de astăzi, și anume prin distanțare, prin polemică, printr-o contestare violentă. O carte care este astăzi primită pozitiv este probabil o carte neinteresantă. În al doilea rând, trebuie să spun că miza acestei cărți stă mai ales în cel de-al doilea cuvânt al titlului, și anume în cuvântul "românesc", mai degrabă decât în cuvântul "postmodernism"; de fapt, ceea ce m-a interesat în primul rând a fost să-mi lămuresc mie însumi câteva chestiuni de istorie literară și sentimentul meu este că, dacă există vreo valoare a acestei cărți, ea este chiar aici și mai puțin am fost interesat în definirea teoretică și soluționarea teoretică a problemelor postmodernismului sau postmodernității. Cred că totuși aici n-am lăsat lucrurile chiar în paragină, cred că am făcut oarecum bine să introduc lumea românească în postmodernism, nu s-o încălcesc în nenumărate teorii, nenumărate erezii, cum le-am spus odată, am făcut apel la câteva cărți fundamentale și cred că am descris o figură geometrică a postmodernismului — una dintre cele posibile, firește.

Omare, generoasă promisiune, dublată de o puternică ambiție, sistemică și sistematic exersată, sunt trăsăturile frapante ale demersului postmodernist. De o vastitate și versatilitate deconcertante, postmodernismul a fost pe drept cuvânt numit un „concept-umbrelă”, apărând ca un complex ideatic apt să acopere toate nivelurile de manifestare ale lumii contemporane (teologic, social, politic, etnic, economic, cultural, sexual, individual etc.). Practic, nu există a real („micro” ori „macro”) unde comentariul postmodern să nu se poată infiltra, ca ilustrare a caracterului său globalist și integrator, spre a lansa ipoteze fertile pentru cunoaștere. Au potențiale extrem de stimulative ideii și imbolduri ca: tendința de a recupera infinitatea virtuală a punctelor de vedere, prin reabilitarea exclusivului, a particularului, a marginalului, de a reînțemeia antropologia, de a schimba centrul judecării axiologice, de a exercita tentativa de deconstructivitate la nivel semantic, lingvistic, teologic (apofaza, calea negării, *via negativa*), de a evidenția jocul diferentelor, notiunile de supliment, urmă, diferență, exces (laimotive la Derrida); are ceva grandios imboldul acesta de a anihila imuabilitatea variatelor constructe mentale și culturale, a unor autorități percepute ca relicve în descompunere ale unui proiect al Luminilor. Metoda deconstructivistă încearcă să realizeze o ruptură fără echivoc cu trecutul, să iasă, prin tehnica subversiunii, din capcanele logocentrismului (specific tradiției vestice) și ale metafizicii prezentei, care au dominat scena gândirii de la Platon la Hegel. Toate acestea ar putea fi excelente. Totuși, fără să fiu un teoretician, ci un practician al scrisului și un om de cultură, am senzația că această complexă mișcare de idei, ca să-i spunem așa, este condamnată să se oprească la mijlocul drumului, descoperindu-se neînțelegerea sa și atingând tînta orgoliului clamată. Viciile sale de fond mi se par a fi ateismul, intelectualismul, istoricitatea (indisolubil legată de efemer, limitat și tranzitoriu), materialismul bazal — derivate fatale ale unei incerte fundamentări ontologice și metafizice. Percep postmodernismul ca un colos durat pe nisip, pe mișcătoarele unde ale incertitudinii, pe instabilitatea mentală specifică omului contemporan, deviat, prin fragmentarism și consumatorism, de la înțelegerea a ceea ce este dintotdeauna, fără a se fi născut și fără a muri nicicând. Cantonarea în cercul vicios exclusiv intelectual compromite împătășirea gânditorilor postmoderni din dimensiunea inefabilă a harului, a revelației, iar premisele confuze despre Dumnezeu ca instantă antropomorfă univocă dirijează în chip simplist raționamentele ulterioare. Chiar dacă Derrida, de pildă, încearcă să sugereze existența unui Dumnezeu dincolo de ființă și ne-ființă, un *altceva*, și are dreptate, intuita sa nu poate fi transmisă suficient de convingător prin mijloace strict intelectuale. În mod similar, dorința veleită de a răsturna ierarhiile până la nivelare nu demonstrează nimic altceva decât un fixism mental și un materialism grosier în judecata despre divinul aproximat ca ax rigid, întemeietor, a tată absolut, coercitiv. În schimb,

MIRCEA
CĂRTĂRESCU

„Mai puțin am fost interesat în definirea teoretică”

• Mircea, există ceva ce ai fi dorit să scrii și nu ai scris, vreun proiect pe care ai fi dorit să-l fi realizat și nu ai izbutit?

• Firește că există. În primul rând, fiecare dintre cărțile mele presupune și o zonă de umbră, o zonă la care am renunțat. Un gol pe lângă plinul ce s-a publicat. Pe lângă asta, firește că am avut și am în continuare proiecte care fie că au murit încă de la început sau mă urmăresc și poate că vor ieși la suprafață cândva — între altele, mi-am dorit foarte tare să scriu o carte pentru copii, apoi o piesă de teatru. Dacă pentru prima mai păstrez speranțe, a doua este probabil un bovarism — proza mea arată cât de greu îmi este să fac fie și cel mai simplu dialog.

POSTMODERNISMUL — UN COLOS DURAT PE NISIP

o viziune familiarizată cu sacralul are o altfel de perspectivă asupra divinității: aceasta este suflul primordial, elementul atotputernic și onipotent în negatie, cât și în afirmatie, în formă, ca și în vid, în mișcare, dar și în repaus ori absorbție. Ce s-ar putea oare distruge din Dumnezeu fără a-L avea cu toate acestea și pe mai departe intact la îndemână și a rămâne, unde altundeva, dacă nu, neconținut, în El? Dumnezeu nu e o construcție mentală ce ar putea fi năruită, el e deopotrivă construcție și deconstrucție, dar întotdeauna și cap și pajură și toate fatetele imaginabile ale unui fenomen, ale minții, ale imaginarului, ale sentimentului etc. O concepție consecvent sacră exclude posibilitatea evadării din divin, o atare propensiune caracterizând doar tendința individualistă, egoistă, rapace, ahtiată a-si asigura un loc numai al său, departe de ochiul născut care, însă, pătrunde peste tot și nu cunoaște limitări. Stau măturie, pentru o revelație profundă, nuanțată a divinului, nu doar scripturile Asiei și ale Europei antice, ci și cele ale unor mistici europeni preluați în conceptualizarea postmodernă, cum ar fi Pseudo-Dionisie Areopagitul, Scotus Eriugena, Meister Eckart, Nicolaus Cusanus. Din păcate, trăirea mistică, harică, experimentală a acestora este minimalizată prin subdimensionare și reductionism de intelectualismul postmodern, devenind pentru acesta un set de argumente mecaniciste și parțiale. Dintr-o asemenea fundătură nu se poate ieși decât prin lărgirea firească a conștiinței, așa cum floarea aduce un element cu totul nou într-un conclave de pietre. Limbajul intelectual nu poate înlocui rostirea sacră, nici rostirea despre sacru, care operează cu alte categorii, cu alte mijloace de comunicare. În lipsa unui consens terminologic realizat într-un plan superior, adică într-o fază post-experimentală, după contactul efectiv cu sacralul, nu poate exista decât tăcerea negativă, vidul comunicational, la polul opus tăcerii misunând de lumi a extazului, a reînțoarcerii la Sursă.

Să nu uităm că postmodernismul a debutat în arhitectură, în ipostaza unei amalgamări stilistice dezinvolve, plină de voioșie dezinhibată. Printr-un profund bilanț morfologic se transmite impresia degajării progresive, exuberante, a exprimării. Desi aproape de kitsch, se prefigurează un triumf al plurivocității. Accentul cădea pe un sentiment de *bien-être* derivat din libertatea expresiei, exercitată în spiritul unei democrații în sens larg (punctul de plecare al postmodernismului fiind în postmodernitate). Este clar că un bilanț stilistic, fie în arhitectură, fie în orice alt domeniu, nu poate avea nici o legătură cu negarea lui Dumnezeu, divinul fiind ireductibil la o formă instaurată. Se poate demola doar o imagine, o proiecție mentală,

• Despre ultima carte de grup la care ai participat, știut fiind faptul că ai ajutat niște tineri și ai patronat două antologii care au avut importanța lor, cel puțin pentru cei care au fost antologați, ce reprezintă această ultimă carte pentru tine?

• Îți spun foarte sincer, nici nu am ajutat, nici nu am patronat nimic, dimpotrivă m-am simțit ajutat și patronat de oamenii cu care am lucrat. Pentru mine, să particip la astfel de proiecte alături de oameni cu zece, cincisprezece ani mai tineri, înseamnă să rămân viu, și este un lucru mult mai important decât să-mi scriu propriile mele texte. Să particip la un astfel de volum, la volumul pe care noi l-am făcut la Tescani, a fost un privilegiu pentru mine, și asta am s-o spun întotdeauna. Sunt fericit că am fost acceptat de către grup și că am putut să mă bucur de lucrul care este cel mai pretuit de înțelepți, și anume de anonimat.

• Dacă ai accepta să fii căutat și găsit de un cititor în locul în care tu te simți cel mai firesc și cel mai bine, la ce carte scrisă de tine l-ai trimite pe acel cititor?

• L-as trimite la cartea în care mă simt cel mai nefiresc și cel mai rău, și anume la *Travesti*.

• Ce importanță are în economia unei povestiri sau a unui roman sfârșitul? Ai cumva un scenariu pentru sfârșitul desăvârșit?

• Nu mă gândesc niciodată la sfârșitul unei cărți, probabil că e o ultimă notă ce vine într-o succesiune firească, o consecință firească a nenumărate alte note de dinainte, însă foarte mult mă preocupă începutul unei cărți — îmi ia luni de zile până să dibuiesc începutul și dacă am scris mai întâi prima frază sunt conștienți că voi scrie zece pagini, dacă am scris primele zece pagini sunt sigur că voi ajunge la o sută, iar dacă am scris o sută sunt sigur că-mi iese o carte.

ANGELO MITCHIEVICI

fără a se putea afirma vreodată că o altă formă este reper absolut, este Dumnezeu. Corect ar fi să se spună, cel mult, că și prima formă este Dumnezeu și celelalte sunt, în egală măsură Dumnezeu, divinitatea fiind simultan prezentă în creație, în concret, și în absolut, în alt plan decât cel al percepției obisnuite. Ansamblul făpturilor și al făptuirilor nu reprezintă decât aspectele sale. A contempla decalajul formelor poate constitui prilejul de a te bucura de măreția lui Dumnezeu în ipostaza sa generatoare. Luxuria formală nu distruge nici o certitudine, decât dacă ne-am legat în mod materialist de una anume. Opulenta divină, infinită cum este de fapt, lasă deschis punctul emergentului spiritului, inelul alb (incolor), de unde irump toate formele. Între abundenta morfologică și repausul formal nu există hiatus, ambele odihnesc pe substratul esenței nepieritoare, al energiilor increate, cum le-a numit mistică Răsăritului. Dumnezeu e și în forme și în afara lor, așa cum nimic în sine nu este absolut, dar totul face parte din absolut.

Intelectualismul postmodern se mulțumește doar să schimbe vesminte poate uzate sau mai degrabă demodate cu alte vesminte în cadrul unei aceleiași ceremonii, din convingerea materialistă că forma este investită cu autonomie și că orice anihilare a ei ar coincide cu distrugerea (fapt extins până la distrugerea lui Dumnezeu). Deplasarea accentului pe vizibil în detrimentul aspectului nevăzut al lui Dumnezeu sugerează degradarea profundă a percepției sacralului în epoca noastră.

Se golesc de continut afirmațiile teologice făcute cu scopul pregătirii omului pentru unirea cu ființa (sau ne-ființa) supra-esențială a lui Dumnezeu. Prin folosirea univocă a căii negării (apofază, *via negativa*) se neglijează discursul catafatic despre Dumnezeu — contraponerea necesară. În consecință, deconstructivismul nu mai urmărește unirea cu Dumnezeu transcendent, ci rămâne numai o expresie a înclinăției ludice a omului. Dumnezeu e redus la un cosmos fără limită, e izgonit din ființă de omul aflat într-o ploaie de aschii semantice, amenintat de impersonalizare, de invazia unei condiții subalterne de participant fără identitate, la masa amorfă a circulației informațiilor și a jocului diferentelor, până la solipsism.

Cu toate pretențiile sale, limita fatală a postmodernismului îmi pare a fi aceea că și el amenință să se solidifice într-un construct cultural, chiar dacă unul mai lax, aflat în derivă. Eroarea cea mai profundă rezidă în cramponarea de formă, cu devalorizarea factorului de generare a formei. Omul postmodern, fascinat de fragmentar, obisnuit cu perindarea prin lumi diverse și realități multiple, capabil să se transpună, printr-o simplă apăsare de buton, într-o cultură cu totul diferită de a lui, nu sesizează totuși ocazia de a găsi filonul de adâncime care unește toate aceste culturi, filon de sorginte spirituală. El se află asadar în primejdia de a rămâne prizonierul unui inventar morfologic irelevant.

SIMONA GRAZIA DIMA

PARADOXUL ROMÂN SAU TENTAȚIA ISTORIEI

După ce s-a remarcat ca specialist în literatura comparată (vezi monografia: **William Faulkner**, București, Editura **Univers** 1969) și semiotică, profesorul Sorin Alexandrescu alege la începutul deceniului opt exilul, stabilindu-se în Olanda unde desfășoară o prodigioasă activitate didactică, științifică și publicistică. Mai mult, acolo la atitudine publică, organizează chiar mitinguri de protest împotriva comunismului din România.

Tine cursuri diverse între care și cel de istorie a românilor și ca intelectual frământat de numeroase întrebări asupra trecutului apropiat, dar și a prezentului, n-a rezistat tentației de a scrie și istorie.

Plecând de la două articole elaborate în 1991 și 1995 pentru publicul olandez, autorul a ajuns, după cum ne mărturisește, „printr-un fenomen de expansiune textuală”, la peste 300 de pagini. Asa s-a născut volumul **Paradoxul român** pe care prestigioasa Editură **Univers** l-a publicat în anul 1998 în seria *Recuperări*.

Precaut, profesorul Sorin Alexandrescu nu se consideră istoric, ci *narator*, și-și permite astfel să socheze lumea istoricilor când afirmă că nu-l interesează să învețe ceva de la istorie, ci dorește „să înțeleagă lumea de ieri, comparând-o cu cea de astăzi”, demers ce-l va putea ajuta, eventual, să *n-o repete*. Punând astfel problema, credem că Sorin Alexandrescu își propune, desigur, să nu repete greseliile sau să-și ghideze cititorii să nu repete greseliile înaintașilor. Recunoaște că s-a confruntat cu numeroase întrebări, atât în ceea ce privește tratarea temelor alese, cât și ale metodei. Pe drumul căutărilor găsește că între istoricii actuali se apropie de Lucian Boia cu care are afecțiuni metodologice comune precum *relativismul* (ipoteza în locul adevărului), *critica globalității*, a *cauzalității* s.a., dar nu este adeptul reducerii obiectului istoriei la textul despre acesta.

După o (*imposibilă*) *prefată*, preponderent confesională, Sorin Alexandrescu își deschide propriu-zis cartea cu articolul **Paradoxul român** ce a dat titlul volumului și pe care l-a publicat în 1976 în Olanda. Autorul descifrează și discută câteva din paradoxurile românilor, cum ar fi, *paradoxul apartenenței*, rezultat din poziția geografică și evoluția noastră istorică.

În continuare, textul se întinde pe parcursul a șase capitole neechilibrate din punct de vedere al paginatiei, Sorin Alexandrescu acordând *ab initio* un spațiu mai larg unor subiecte, preponderent din perioada interbelică pe care le-a considerat de mai mare interes ori mai atractive. De ce din perioada interbelică? Sorin Alexandrescu simte nevoia să se justifice: aparține prin naștere și educație acesteia.

Înțelegerea evoluției României în epoca aleasă i-a impus o prezentare succintă a participării țării la primul război mondial, a unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei. **Constructia României Mari** nu este abordată prin perspectiva evoluției istorice, autorul accentuând rolul armatei române și al *norocului* (!?) pe care l-ar fi avut românii în anul 1918 și care i-a părăsit în etapele următoare. Găsește că legitimitatea pe care și-a bazat România actul unirii cu provinciile sale istorice vine din criteriul statal la est (în raport cu Rusia) și cel demografic la vest.

Abordând „pe scurt” evoluția României în perioada 1918-1944, Sorin Alexandrescu propune o etapizare interesantă, dar discutabilă: (re) construcția liberală (1918-1928); istorie și gestionare a crizei (1928-1933); neoliberalism (1933-1937); dictatura regală (1938-1940); fascistă (1940-1941) și militară (1941-1944).

Titlul următorului capitol: **Un erou ratat Carol al II-lea** pare a spune totul despre regele dictator. Fixându-i locul și rolul în istoria României, autorul îl consideră pe Carol un „playboy” la tinerete, ce nu reușește să devină mare rege la maturitate, un continuator al practicilor fanariote „preocupat să adune cât mai repede cu putință averi și prestigiu din manipularea curtenilor și scurgerea de bani din avutul public în camera domnului”.

Volumul se ocupă mai pe larg de personalitatea lui Ion Antonescu și a regimului antonescian. În viziunea cărții, Ion Antonescu

este un dictator, dar nu unul de tip fascist. Luând în discuție antisemitismul maresalului, se concluzionează că cel puțin ideologic se poate vorbi la Antonescu de un antisemitism. Pentru prima dată în istoriografia română se ia în discuție postura de autor al lui Antonescu, problemă interesantă, dar complexă. Sorin Alexandrescu realizează o hermeneutică a celebrului ordin dat armatei române la 22 iunie 1941. Ar fi fost bine dacă autorul ar fi precizat că documentul a fost redactat de un colonel din staff-ul generalului, am putea spune în stilul antonescian, pe care conducătorul statului și l-a asumat prin semnătură și punere în operativitate.

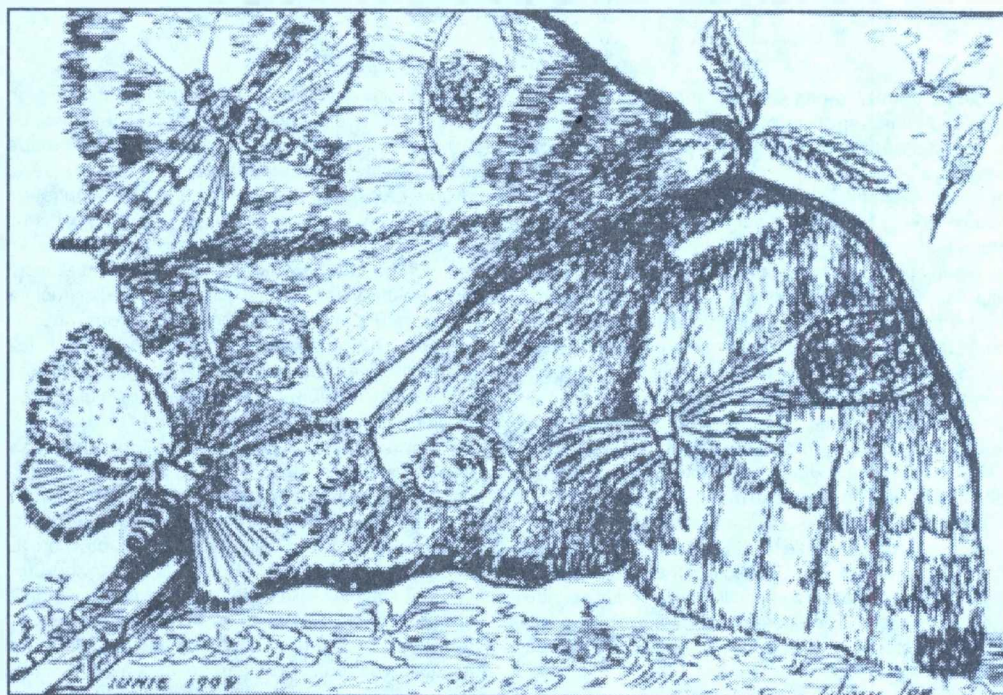
Capitolul dedicat legionarilor intitulat **Fenomenul legionar: cuvântul și fapta**, este unul din cele mai reușite sub aspectul introspecției. Plecând de la adevărul că „nu se poate scrie o istorie a perioadei interbelice fără (a încerca) să se explice nasterea, viața și moartea legionarismului”, Sorin Alexandrescu studiază miscarea legionară ce s-a bucurat (și va continua) de un larg interes atât în țară, cât mai ales în străinătate, dovadă vastă bibliografie. Reflectând asupra rolului legionarismului, el apreciază că miscarea a fost „turneul solului statului, societății și al intelectualității românești”. Se analizează în continuare câteva din textele lui Corneliu Zelea Codreanu, autorul reliefând sărăcia de idei politice.

Interesantă apare concluzia că la sfârșitul anilor treizeci ar fi avut loc „o autentică revoluție dreaptă care n-a ajuns la putere pentru că a fost zdrobită de Carol și Antonescu” care, paradoxal, vor pune în aplicare o parte din doleanțele legionarilor. Fiind mai apropiat de analiza filosofică, Sorin Alexandrescu se oprește cu interes asupra rolului jucat de Nae Ionescu și Mircea Eliade în cadrul legionarismului.

Volumul se încheie cu repere istorice ale Partidului Național Tărănesc Crestin și Democrat a cărei activitate o aduce la zi, dovedindu-și simpatia și interesul pentru țărăniști.

Paradoxul român al profesorului Sorin Alexandrescu este, în ansamblu, un eseu asupra uneia din cele mai complexe perioade din istoria României. Prin problemele abordate, cu precădere politice, Sorin Alexandrescu se dovedește un cunoscător serios și atent al perioadei. Chiar dacă istoricii vor primi cu circumspecție unele afirmații, ori cu altele nu vor fi de acord, lucrarea este incitantă, câștigându-și rolul de slujitor și al muzei Clio.

VALENTIN CIORBEA

SORIN ALEXANDRESCU: ANALIST AL MODERNITĂȚII ROMÂNEȘTI

Ultimele două cărți apărute în România, semnate de Sorin Alexandrescu, reconsideră de la *distanță* (înțelegând prin aceasta detasarea de clișeele și prejudecățile dinăuntru) cultura și literatura, politica și istoria României moderne și contemporane.

Fascinantă prin abordarea obiectului, **Paradoxul român** deschide o altă perspectivă asupra mult discutatei evenimente din epoca interbelică: dictatura regală, dictatura militară, trecerea Prutului de către armata română, fenomenul legionar, disputele dintre partidele politice. Instrumentele cu care se construiește această perspectivă, deconspiră în *pre-fetele autorului*, sunt caracteristice discursului narativ, cu care, de altfel, istoria a fost adesea comparată: strategiile textuale indică o posibilă cale spre adevărul istoric, ceea ce reprezintă un nou demers în spațiul românesc. Schema actanțială binară (Carol—Codreanu, Antonescu—Sima) din capitolul *O istorie în mai multe cupluri* infirmă triumviratele celebre pentru a evidenția o inedită variantă de luptă politică în care cel ce poartă însemnele puterii constituționale nu reușește decât să-și suprimă adversarul pe model shakespearian în încercarea de a și-l atrage partener.

Istoria mentalităților se însinuează de dincolo de discursul politicii pentru a justifica sau pentru a permite înțelegerea circumstanțelor care adesea au fost eludate din textul de istorie. Astfel, mentalitatea pre-modernă, balcanică, iese la iveală în atitudinea — hazardată politic — a lui Antonescu, de a angrena în luptă din ce în ce mai mult armata română în virtutea unei conduite cavaleresti militare, gest care ar echivala cu o nouă formă de *peșches* în fața lui Hitler, un *pasă* al secolului XX.

Cea mai spectaculoasă analiză este aceea a ordinului din 22 iunie 1941 prin care Antonescu lansează România în război împotriva Uniunii Sovietice în care se decelează mai multe tipuri de discurs: militar (ordinul propriu-zis), politic (referirea la „lupta națională”), istoric (vezi

menționarea lui Stefan cel Mare), jurnalistic de dreapta, deconspirat la nivelul opțiunii lexicale: „glie”, „vatră”, „străbun” etc. Discontinuitatea și eterogenitatea discursurilor se transformă în argumente pertinente ale *cecității* politice specifice epocii. Faptul că maresalul Antonescu este privit pentru prima oară în calitate de autor de texte, în dubla ipostază de *scribsi de subiect*, îl deplasează din zona valorilor imuabile, intangibile în cea a perpetuei critici. Se dovedește că fisurile discursive amendează la fel de drastic incoerenta politică.

Paradoxul român se definește prin frecvențele „căderi în premodern”, atât ale intelectualilor cât și ale politicianilor într-o istorie văzută ca un nesfârșit *mise en abîme*: prezentul repetă un trecut apropiat care la rândul lui repetă un trecut mai îndepărtat.

În **Privind înapoi, modernitatea**, Sorin Alexandrescu conduce mai departe analiza tipurilor de discurs, de data aceasta oprindu-se la discursul social cultural, fără să abandoneze căutarea paradoxurilor. Definind modernitatea ca o miscare concertată la nivelul instituțiilor statului, al societății în ansamblu și al mentalității, se sesizează un alt paradox, acela de a insista asupra unei direcții negând-o.

Discursul cultural dublează demersurile de istorie și critică literară care au impus prin sintagme fericite o tradiție culturală din care autorul se revendică în ceea ce privește obiectul cercetării sale, pe care o racordează însă noilor metode, mult mai profitabile, ale *studiilor culturale*.

Fără a apela la segmentări de ordin strict sociologic ale discursului cultural, se articulează un construct cultural coerent al cărui termenii cheie vizează independența, unirea, latinitatea, pentru perioada din jurul anului 1877. Până acum s-a preferat o potentare a discursului oficial „evaluat pozitiv”, reflectat favorabil în literatura cu care era contemporan (Vasile Alecsandri consacră Eroul ca ostas țaran prin poemele lui), reluat în fiecare istorie a literaturii române care referindu-se la textele respective l-a perpetuat ca atare. Sorin Alexandrescu optează pentru o analiză care relativizează punctul de vedere prin aducerea în prim plan a unor texte din afara literaturii: scrisori de pe front, memoriile unor combatanți, pe care le asază alături de discursurile politicianilor și poemele epocii. Falsa impresie a unui consens general asupra sacrificiilor este distrusă, iar greșeala militară sancționată.

Idealul junimist este, la rândul lui, problematizat în funcție de interesele de grup exprimate de toți membrii lui sau de fiecare în parte. În subcapitolul „Junimea ca grup de presiune” rolurile se regăsesc într-o ierarhie tripartită, infirmându-se perspectiva egalitaristă: conducători (Măiorescu, Rossetti, Carp), guvernanti, executanți (Eminescu, Slavici, Caragiale, Creangă). Se sesizează deplasarea primelor două cercuri integral și a ultimului parțial dinspre cultură spre politică (vezi carierele politice Măiorescu, Carp; articolele lui Eminescu din *Timpu*).

Dincolo de Eugen Lovinescu și Nicolae Manolescu, cele două repere ale cercetării literare care stabilesc o imagine a leader-ului *Junimii*, Sorin Alexandrescu conturează un *portret de grup* cu interese clare. În **Titu Măiorescu și contemporanii lui**, Eugen Lovinescu (1943) focaliza activitatea critică și normativ literară a Junimii și numai în măsura în care nota punctul de vedere al memorialistului Panu sau al lui Xenopol asupra constitutiei se referea la activitatea politică a lui Măiorescu.

Nicolae Manolescu instaurează imaginea unui *demiurg* pentru care „a crea înseamnă a porni de la zero, de la originea absolută” și atunci când „formele nu corespund fondului trebuie distruse sau recreate” (**Contradicția lui Măiorescu**, 1970). Dacă Lovinescu lasă ca imaginea lui Măiorescu să se contureze din documentele din care citează pe larg; însemnări, jurnale, amintiri, articole, Manolescu prelucrează pe baza acestora o figură sub semnul contradictoriului și al polemicii. Atenția lui Sorin Alexandrescu se îndreaptă către activismul dinăuntru și din afară a cărui miză este puterea. Premisele sale sunt diferite: nu juxtapunerea textelor reface imaginea completă ci interferarea mai multor tipuri de texte care să oblige la o lectură intertextuală poate realiza prin multiplicarea perspectivelor o justă imagine.

Alternativele abordări pe care le propune cartea **Privind înapoi, modernitatea**, din care s-a selectat numai un exemplu, urmăresc largirea posibilităților analitice și invită la o privire critică asupra istoriei și criticii deopotrivă.

ILEANA MARIN

un copil în vechiul...

Prin volumul **Un copil în vechiul București**, apărut la sfârșitul anului 1998 la Editura „DuStyle” și lansat la Uniunea Scriitorilor, în februarie 1999, Tatiana Slama-Cazacu propune un roman memorialistic în care, din polifonia de «voci» dominante se desprind «aceea a naratorului principal», transpusă în epoca trecutei copilării, și «aceea a alter-ego-ului său, adultul, devenit om de știință, care privește acum din alte perspective „amintirile”».

Memorabilă este, în primul rând, imaginea unui București pierdut, căutat și recuperat în fragmente de amintiri, imagini, în crâmpiele verbale, imagini pe care se proiectează o mare iubire, «singura mare iubire reciprocă într-adevăr statornică», iubirea dintre „mamă și copil, de orice vârstă ar fi copilul”.

Autoarea precizează că „fără a fi un „Bildungsroman”, cartea dezvăluie „treptat, ieșirea din crisalidă a copilului și, apoi, a adolescentului, a tânărului studios și calea către realizarea socială”. O voce în subtext este cea a „copilului”, în a cărui psihologie se transpune autoare, a retrospectiv și empatic.

În textura fină și densă a dialogului, sunt proiectate, pe fundalul evenimentelor istorice din perioada interbelică, fapte din viața cotidiană — în primul rând ale familiei unuia dintre cei „ridicați” (avocatul Slama, tatăl autoarei), care și-a găsit sfârșitul tragic la „Canal”.

În spațiul casei părintești, evocate cu iubire nostalgică, bunicii, părinții, mătușile oferă copilului sentimentul familiei care îl va înconjura cu dragoste ocrotitoare.

Sunt evocați tineri și adulți, copii și vârstnici din Bucureștiul începutului de veac XX, apoi din „anii nebuni” — cu petrecerile, bucuriile, tradițiile care au atenuat necazurile —, și în fine din cel al anilor grei.

Reînvie, în acest dialog născut din iubire, cartiere, case, străzi, un peisaj rănit, căzut sub tănaçoape și buldozere; reînvie modistele Lipsanilor și prăvăliile cu „moda Parisului”, veselia populară a „Mosilor” și a grădiniilor de vară, fășăitul săniilor cu valtrapuri pe troienele albe ale Căii Victoriei, voioșia copiilor pe derdelusurile Arionoaiei sau Cazărmii, forfota plimbărilor duminicale „La Sosea”, „Lacurile” născute din bălți imunde, demnitatea vielor de pe Antim, amestecul de vechi și nou, de centru și mahala din Calea Rahovei.

Din casa aceea au mai rămas o acuarică a arhitectului Gh. Leahu, dintr-un album al Bucureștiului de odinioară, și câteva fotografii care (unele reproduse în recentul volum „Povestea caselor”, Uniunea Arhitecților, 1999), vorbesc despre pitorescul arhitectural al atâtor clădiri demolate haotic.

Din fotografia de pe coperta cărții, alături de copilul tandru, răsare chipul Ei, al mamei, „cu părul negru, tăiat scurt, ca un balon, în care apar, imensi, ochii minunați, de un negru profund».

Ochii aceia au revărsat numai iubire asupra copilului care a înțeles cât de „umană” a fost Ea și a rămas așa și a rămas așa în ciuda întregului calvar pe care l-a trăit: întregul șir de spaime din cauza copilului bolnav, pierderea a tot ce avea ca bun material, nationalizarea, disparita mamei în împrejurări triste, teribilele nenorociri abătute asupra sotului, moartea lui, eforturile Ei fizice supraumane, moartea tuturor celor apropiați, „colocatarii”, drumurile la închisori, la Canal, strivită sub rucsacul burdusit.

Sinceritatea mărturisirii dezvăluie, într-o scriitură modernă, a intersecției permanente a „vociilor” și planurilor temporale, o mare sensibilitate, răscolită de dureroase remuscări, la amintirea

pierderii *celeii mai iubite* „dintre pământene”.

În ultimele pagini ale cărții revin obsesiv întrebări și gânduri chinuitoare: «Cum am putut s-o las singură, în noaptea aceea?»; «Și zece vieti dacă as mai avea, n-as putea să uit si să-mi iert».

În putine pagini din literatura română și universală sunt concentrate atâtea zbucium, atâtea durere provocată de marea despărțire: «Nu înțelegeam ce cumplit are să fie „pe urmă”, când n-o mai puteam vedea nicăieri, când nu-i mai puteam vorbi, când aș fi vrut să stau ceasuri întregi lângă Ea, dar nu mai era cu putință! Nu știam ce înseamnă „să nu mai existe” cineva iubit! — Pentru că niciodată nu-ți murise cineva așa, și atât de iubit. Nu văzusem pe nimeni murind».

Evocarea mortii puului de gâină reînvie dureros ultimele zile, ore, minute ale celeii care dorea să-si ascundă suferinta glumind: „Ca Vodă prin lobodă...”, spusese privind-si ginerile care umbla agitat prin camera de spital. În fata mortii celeii mai dragi fiinte, literatul si omul pur si simplu își descoperă unitatea, în pofida contradicțiilor, a variațiilor, a ciocnirilor din el...: „Scriind asta, plâng! — Și scrii asta! Uiti pudoarea!”

Legătura sfântă cu cei dispăruți o purtăm în noi până la sfârșitul vieții: „După ce a murit, a continuat să fie în mine și în lucruri, în tot ce se petrecea”. Contopirea sublimă a mamei cu copilul ei îi dă autoarei certitudinea că parcursul Ei terestru a trecut în copil, apoi în tânără, în adultă: „Așa încât, vorbind despre Ea, nu am putut-o desprinde de mine, ca om...”.

Ea, mama, cu toate amintirile legate de fiinta Ei, de locuri și oameni, reprezenta „vechiul București”, care a murit treptat: „Nu după multi ani a murit și Casa, a murit *Cartierul...*”.

La interogatia finală, „Va reînvia vechiul București?”, cu optimismul susținut de repetata renaștere a orasului din cenușa focurilor, a ciumentelor, a năvălirilor otomane, Tatiana Slama-Cazacu proiectează în timp, peste mormintele caselor distruse, „un parc răsunând de râsetele copiilor și ale tinerilor”, „cu „Roata ca în Prater-ul vienez, cu biserica Mihai-Vodă, renăscută aidoma, cu câteva străzi, ca Arionoaia ori Lăzureanu sau Moroiu, cu case cum erau *pe atunci*, cu cel mult un cat, cu grădină învelită în bolta de vită, cu salcâmi și tei... de care să se poată lega duios amintirea copiilor de azi, plimbându-se pe aici în calm și siguranță, sub blândețea asfințitului bucurestean”.

În cel mai interesant segment al literaturii publicate după 1990, literatura memorialistică, romanul **Un copil în vechiul București** va ocupa un loc distinct, prin structura polifonică, prin scriitura modernă, prin reînvierea Bucureștiului de altădată și a unei mari iubiri — iubirea pentru Ea, pentru Mama.

OLGA DUȚU

oceanul schizoidian

A fost odată ca niciodată o nesfârșită apă primordială numită **Oceanul schizoidian** (Timisoara, Ed. „Marineasa”, 1998, 106 p.) pe care naviga în chip de înger demonesă Ruxandra Cesereanu. Amintindu-si cum apa se făcea când amniotică, paradisiacă, preverbală, când *ospiclu* de fluxuri și refluxuri dinspre „granitele târmului celui alt, de afară”, amirosind a moarte. Fapt e că din profunzina, indimenticabila pozitie prenatală se scrie cel mai bine despre „melancolia” lumii albe. *Corabia beată* a poetei ce-si îngăduie „un anotimp în Rimbaud”, străbate numitul ocean, placentar și planetar, cu iscusinta navigatorului solitar versat în a-si doza visul poetic pe măsura vastei întreprinderi imaginare, copleșitoare pentru eventualii cititori neantrenati. Subversiune epică și terapie

intimă, biografism subtil cu dramatice iesiri la rampă a persoanei întâi, aventură oximoronică extremă si reabilitare a tehnicii supraréaliste înnobilate de o viziune morală si estetică, cartea Ruxandrei Cesereanu oferă figurile si figurantii convalescenței onirice, descrie cele din urmă repere ale unei lumi în care reacția de autodistrugere este în curs. Astfel e display-ul stării de fapt, al dedublărilor, fracturilor, sciziunilor condiției noastre actuale de fiinte băntuite de amintirea navigatorului amniotic, apar *Semproniu, Tristana, Tatăl Dostoievski, Maria Născătoarea, Cutitul, Infirmeria, Delir pentru fiul din Neverland, Trupul, Sufletul, Inima miresei* s.a.m.d. Actori, alegorii și emisari înscriși în numere de paradă, cascadă, salturi mortale dintr-un carnaval extrem, insolit, adesea teribilist, mereu provocator când poeta devine purtător de cuvânt. Vitalitate epatantă, violentă ludică repede convertibilă într-o elegie a înfiorătoarei obsesii, gen Sein Zum Tode. O soluție ar fi sinuciderea din smerenie deznădăduită față de Dumnezeu: „Orice sinucidere devine blândă în clipa săvârșirii ei, / atunci ești scafandru nevăzut în apele lui Dumnezeu / si-i lingi tălpile scrijelite, bătrâne, / legătura cu viața se înnegrește, / mâinile tale sunt lichide ca sângele disperat în voia lui de a curge”. Slujindu-se de înfățișarea predictivă a lunii, poeta este o selenară ce interiorizează stadiile, capcanele, semnele nebulnii și negativării lumii. Recuzita *fin de siecle* i se potriveste poetei ce nu pregetă să fie prooroaca descompunerii și putrefacției entropice, heraldul doliului, solitudinii și smintirii vointei noastre de reprezentare și putere transgresivă.

Pildă în acest sens este chiar poeta, prinsă într-un elocvent context eshatologic: „Astăzi n-as mai putea uicide ca altădată, / tot mai mult fum am pe frunte ca stigmatul unui cavaler / de la rănile reci ale tineretii. / Puterea din mine adoarme acoperită cu dantele negre. / Tăiat în bucăți pentru ceea ce va să vină, / parfumuri sumbre de mucenici urmă pe munte, / eu știu care e calea si-o las să-nvingă. / Degeaba îmi izbesc capul de zid, / nu mai am decât un singur perete umplut cu cifre goale, / tunelul precis al înțelepciunii fără milă / Oarbele mă cheamă la capătul pământului / si-acolo stau tigrii din creier”. Probând o suprafirească disponibilitate de a „descânta” și resemantiza recuzita poeziilor *maudits*, Ruxandra Cesereanu are darul improvizației nesfârșite, agrementată cu clownerii, cinice gratuități, farmece funebre, scene horror-suav, psihodrame milenariste: „Orasul vorbește prin florile de sifilis, / usi de carne, porți ale golului, / acolo unde se cade la nesfârșit, / *tunel oranj*. clinică atlantidă, sală pufoasă de tortură, / tăiați, înțelepti răvnitori, cu bisturie de aer!”. Mireasma metafizică este când si când disipată de retorică si o anume ostentatie a unor deregări psihotice. Erezia este bună conducătoare de demonism: mai ales în cazul contextualizării *cutitului* în iconomia fiintei ca act suprem de reprezentare și mărturisire a *pasivității* si demiurgiei. Dimensiuni spirituale între care moartea va fi un spectacol de adio, ascensiune și mântuire, desprindere din carnavalul prelegerii în nedemna carcasă de pulbere: „As vrea să mor în Cluj într-o zi cu soare verzui, / s-aud marea venind cu tălpi lipicioase, / să suflu în scoici ca-n trâmbitele de apoi, / oasele pulverizate să facă în aer scânteii (...)”. În acest ritm aproape eminescian, al oceanului amniotic, se scrie interogatia despătimirii din „Maria Magdalina”, năzuinta poetei fiind izbăvirea de păcat, de ispite si suferinte, asemenea *Mariei miale*.

Necrutarea cu care se demonizează este autentică, ca si elanul prîmeririi în duh: „Cum să ies din mine, cum să mă sfârșesc, / mintea mea-i o țărță din os prealumesc, / șarpele si mielul au nuntit adânc, / șarpele / are coarne, mielul-i pământesc”. Bun stilist al dictiunii cronicarilor evanghelisti, poeta excelează

în tehnica fabulosului oniric terifiant („Infirmeria”) întrecându-se pe sine într-o elegie contaminată de „Cântarea cântărilor” în „Delir pentru fiul din Neverland”, poem antologic. Lungile scenarii despre *moarte, dragoste și credință* ce compun **Oceanul schizoidian** atestă un talent veritabil, cu bune lecturi, si a cărui forță constă în convertirea biografismului într-o rimbaldiană aventură umană și poetică.

Nu ascundem faptul că lungimea excesivă a textelor excedează chiar și pe un sfânt, ceea ce ne face să credem (cu probe!) că Ruxandra Cesereanu nu trebuie să mai repete acest fel de scriere. Succesul poeziei sale pe spații scurte, concentrate, magnetice, ne interesează cel mai mult. Oferta sa poetică de până acum, riguros impresionantă, este o inegabilă garanție.

GEO VASILE

raiul nemernicilor

Prea rar mi s-a întâmplat să întâlnesc o adevăcare într-un grad maxim a discursului narativ la personajele lui ca în spumosul roman **Raiul nemernicilor** (Ed. „Ex Ponto”, Constanta, 1998) semnat de Vasile Gavrilescu, identificabil, conform confesiunii de pe coperta a patra, cu actantul narator al unei aproape incredibile povestiri de gulag românesc rezumabile astfel: un convoi de peste 50 de detinuti politici si alti sapte de drept comun, constituind serviciul auxiliar al celor dintâi, ajung într-un penitenciar fără nume de pe o insulă fluvială. Puterea comunistă spera să poată storce fără scrupule materia cenușie a elitei intelectuale taxate drept contrarevolutionară si, până la un punct, experimental pare să dea rezultate: un scriitor scrie romane realiste socialiste pe care si le va însuși un altul din afară; un filozof ticluiește discursurile cu care se va împăuna presedintele republicii; un chimist elaborează studii de specialitate care vor fi semnate de „savanta de renume mondial”; un inginer inventează o masină hidraulică de tras apa din fluviu; un ex-ministru de finante e consultat de cei din ministerul de resort aflat în impas; un alt filozof critică discursurile si gândirea politică a oficialilor vremii si tot așa până când, ca într-un roman de Agatha Christie, mortile suspecte încep să se tină lant si „politicosii” refuză brusc începutul de colaborare si de servicii anonime aduse regimului al cărui cinism nemărginit nu întârzie să-si arate coltii. Toate aceste evenimente sunt comentate în baraca auxiliarilor care simt pe pielea lor cum raiul nemernicilor se transformă în infern dantesc unde orice speranță se năruie treptat, însuși titlurile celor patru capitole constituindu-se într-un poem tulburător: *I. Elixirul tineretii din primăvara care va veni; II. Perpetuum mobile din vara care este; III. Piatra filozofală a toamnei care a trecut; IV. A patra dimensiune a iernii dintotdeauna*. În ziua dinaintea așa-zisei eliberări, detinutii lor se oferă un ospăt deosebit de consistent, ospăt căruia nu-i va supraviețui, gratie unei pastile dăruită de chimist, decât naratorul, idealul acestuia fiind de a ajunge la Paris, unde să poată scrie un roman, așa cum în glumă îl apostrofaseră colegii de baracă.

Raiul nemernicilor e o carte în care sunt exploatare din plin limbajele paralele: argotic, juridic, familiar, savant, o carte plină de biografii și întâmplări savuroase, despre disperare, vid existential, speranță, singurătate, solidaritate, îndoială, angoasă, nimichicie, respect, generozitate, ingratitude, trădare, iertare, miselie si despre lacrima care apare în colțul ochiului sfinxului atunci când te aștepti mai puțin.

precum cel ce lesne avut cuprinde / și vine vremea ce să piardă-l **face** / încât în gânduri plânsul i se ntinge, / la fel m-aduse bestia fără de **pace** / care, încet-încet, venind spre mine, / mă împingea unde soarele **tace**” pentru «E qual e quei che volentieri acquista, / e giunge l' tempo che perder lo **face**, / che 'n tutti suoi pensier piange e s'attrista; / tal mi fece la bestia senza **pace**, / che venendomi 'ncontro, a poco a poco / mi ripingeva là dove l' sol **tace**»).

Frecventarea asiduă a textului este demonstrată si de usurinta cu care traducătorul preia și adaptează în limba română unele „tehnici” ale autorului italian: este vorba despre asezarea unor întregi sintagme între auxiliar sau pasiv și participiu, procedeu foarte frecvent în Dante («Nu știu prea bine-n ea eu cum intrai / atât **eram** întreg de somn **pătruns** / că-adevăratul drum de-ndat' lăsai» sau despre formule de introducere a dialogului dintre Dante — personaj si Virgiliu care devin adevărate automatisme în textul italian («Răspunsu-mi-a» / «Rispuosemi»; «Eucătre el» / «E io a lui») la care variantele anterioare renunță optând pentru simplele ghilimele sau pentru expresiile obisnuite de tipul *verba dicendi* («I-am spus atunci» pentru «E io a lui» în Eta Boeriu).

Valoarea traducerii lui Marian Papahagi constă tocmai în efortul de a turna textul românesc în tiparele bine definite ale celui italian respectându-i modelul la nivel sintactic, semantic si lexical, întreprindere hărăzită succesului datorită informației vaste asupra Evului Mediu italian pe care autorul o stăpânește si mai ales datorită studiului asiduu si riguros al textului dantesc.

DANIELA CRĂCIUN

Interesul regretatului profesor clujean pentru literatura Evului Mediu italian, manifest încă din anii studentiei romane si materializat în volumul **Intelctualitate și poezie**, dedicat liricii italiene din Duecento, nu putea evita **Divina Comedie** dantescă, din care a tradus integral **Infernul**.

Încercările de traducere a capodoperei dantesti nu sunt putine în România, iar sirul lor se pare că nu s-a încheiat: în afara celor consacrate si complete mai există unele parțiale (I. Tundrea si G. Buznea) și chiar unele în curs de elaborare (George Pruteanu).

Noua versiune a **Comediei** în traducerea lui Marian Papahagi, prin complexitatea și rigurozitatea sistemului de note — ce constituie și principala contribuție a acestei curajoase întreprinderi — apare, în primul rând, ca rezultat al unui susținut efort hermeneutic. Dacă celebrele și excelente variante românești ale **Comediei** care o preced (cea a lui George Coșbuc sau a Etei Boeriu, singurele complete) umplu mai degrabă un gol, răspunzând unor imperative culturale (mai ales varianta Cosbuc) sau sunt dovada de netăgăduit a unei sensibilități poetice, noua versiune este susținută si, în același timp, reflectă nivelul actual al exegezei dantesti. Adnotările recurg la unele dintre cele mai noi comentarii ale operei lui Dante, cum este cel al profesorului Roberto Antonelli, Fiorenzo Forti, Francesco Mazzoni fără a le neglija pe cele mai vechi deja consacrate ale lui Natalino Sapegno, Francesco Contini sau Giorgio Petrocchi.

Comparatia cu versiunile precedente, fără a impune stabilirea unei ierarhii valorice este necesară pentru a determina criteriile care i-au condus pe traducători. Versiunile amintite sunt reprezentative pentru două moduri diferite de a se situa față de textul

dantesc: traducerea lui Coșbuc, mai puțin realizată artistic, încearcă să nu se îndepărteze de textul original si să recupereze toate nuanțele acestuia; în vreme ce varianta Etei Boeriu este mult mai liberă, renunță la numeroase detalii, în intenția autoarei prevalând recuperarea spiritului poeziei, uneori în detrimentul literii textului.

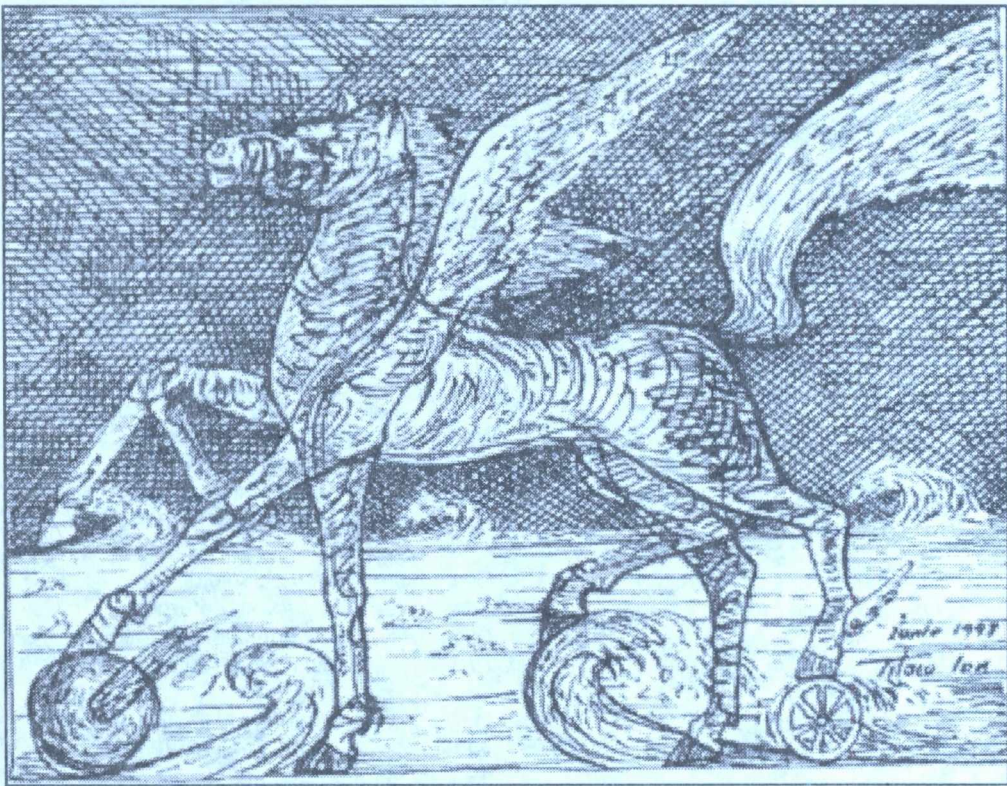
În acest sens traducerea lui Marian Papahagi se află mai aproape de varianta Coșbuc, autorul optând pentru a traduce, de câte ori a fost posibil, fiecare vers în parte, fără a omite nici unul dintre numeroasele nume de personaje sau locuri reținute de stilul dantesc și recurgând numai rareori la a echivala sensul la nivelul tertinei sau chiar al unor fragmente mai întinse, soluție la care recurg adesea traducătorii precedenți. De asemenea, acolo unde obscuritatea textului este în intenția autorului, iar diferitele lectiuni, mai mult sau mai puțin argumentate nu o pot rezolva, traducerea o mentine la nivelul textului, încercând să o decrypteze numai la nivelul comentariului critic din subsolul paginii. Una dintre situațiile de acest fel este cazul personajului alegoric *il veltro* — *ogarul* pentru a cărui identificare există numeroase interpretări, niciuna dintre ele nereusind să clarifice aluzia ambiguă la originea sa umilă.

INFERNUL ÎN TRADUCEREA LUI MARIAN PAPAHAĞI

motivul dublului

„Dar începem așa... Cu planetele și cu metalele. Și facem analogii. Totul porneste de la analogii. Și mai ce? Și analizăm. Analizăm invizibilul. Cele ascunse. Care ne fac sclavii dublurilor noastre. Și ai păpusilor de ceară... Nu nega! Cu mutra ta de mască... Și tu ești un dublu. Nici măcar nu știu dacă există...Așa. Să revin. Fluidul astral, nervos sau magnetic. Parcă așa, nu? El ne face sclavi. Ce este magnale magnum? Sufletul material al celor vechi. Mumia. Ce a căzut în noi? De secole. De milenii. Mortii noștri au căzut în noi. Sau noi murind am căzut în noi. Și cine în lumea asta poate să aibă mortii tăi căzuți înăuntru”? Citalul cu care începem această mică incursiune critică a fost detașat din pagina 207 a romanului **Sânge amestecat** (Editura „Ex Ponto”, Constanța, 1999), volumul întâi din trilogia proiectată de tânăra Irina Egli, și el constituie replica protagonistului Alexandru Bena în dialog cu Farmacistul, personaj straniu, de esență demonică, întrupare fără umbră, cumpărător de suflete și înșelat de dorința de a deturna și stăpâni destine și care își motivează intruziunea în existența altora în felul următor: „M-am obișnuit să nu trăiesc. Și tu știi foarte bine asta... Știi... Acum ți-ai găsit dublu. Și te-a făcut sclav. Ai găsit întregul. Sau așa îți închipui. Numai că cei care-și găsesc dublu sunt prinși în capcană. Se autodevorează, cunoscându-se. Pentru că nu mai există nimic în afară. Ego. E scindat. Ego e în oglindă. Și în fata oglinzii. De-aia nu mai știi că alchimistii sunt tristi (...) Și pedeapsa lor asta e. Că sunt alchimisti. Și că nu trăiesc. Și că se luptă, poate, altcineva în ei. Sunt deposedați... Poate ispășesc o vină. Pe care nu și-o cunosc niciodată”. În aceste două replici e rezumată întreaga motivație ideatică a unei scrieri incitante în care realismul balzacian coabitează nestingherit cu fantasticul din toate timpurile și indeosebi cu cel din proza sud-americană din secolul al XX-lea. Autoarea reușește în încercarea sa de decantare narativă a otrăvurilor care urcă, sevă a unui blestem venind dintru începuturi, în ramurile unui arbore genealogic stufos, cititorul asistând la o serie de morți spectaculoase, la răpiri de femei, la iubiri pasionale care sfidează toate normele consacrate de tradiția morală creștină. Personajele au conștiința hybrisului pe care nu l-au comis, ci le-a fost inculcat ca un fatum și șansa lor e nu să-l tempereze, ci să-l desăvârșească trăindu-l până la capătul absolut, în măsura în care până și traversarea infernului își are virtuțile ei cathartice. Dezlănțuirile trupesti, culminând cu incestul dintre Alexandru Bena și fiica sa Anda, sunt manifestări ale spaimei de nețrăire ispășitoare. Fatalitatea care urmărește destinele unei familii din Murfatlar își are rădăcinile în mitologia vechii Elade și se revelă prin dorul de Sud al majorității membrilor, născuți din legăturile dubioase ale Leonorei. Timpul lor curge fără consistență și, atunci când nu se sinucid spectaculos, ei cer altora să-i omoare, precum Călfar din cunoscuta năvelă a lui Gala Galaction. Așa sfârșeste Marin, preotul nebun care ajunsese din parohie în parohie până la Vama Veche, cerând Floarei, fosta lui soție, să dea foc grajdului în care se aciuase de câțiva ani, sau Alexandru care acceptă otrava administrată de fiica sa, convins că reeditează un sfârșit socratic combinat cu unul oedipic. De notat că aceste personaje damnate au și tentative de izbăvire prin evadare în fictionalitate. Astfel, Alexandru, medic stomatolog cu un trecut nu o dată rezonant cu actul gratuit (participarea la furtul unei case de bijuterii fără ca prada în sine să-l intereseze în vreun fel, sau când susține, fără să fi făcut-o în realitate, că a luat parte la manifestarea studenților care cereau de la conducerea comunistă vacanță de Crăciun), se îndrăgosteste de Ioana Codrescu, nu pentru ceea ce era de fapt ca femeie, ci pentru cea din rolurile pe care le juca pe scena Teatrului din Constanța, cu predilectie al Electrei sau al Loocestei; la un moment dat, el însuși e tentat să-si abandoneze munca în cabinetul dentar și să se apuce de scris, aidoma prietenului său Ahoe care, din dorința de a trăi periculos, se amestecă într-o afacere de trafic de mercur și sfârșeste lamentabil, victimă a unui accident de imaginație prea bogată. Concomitent, există și teama de ficțiune reală sau doar virtuală: scrisorile Ioanei sunt arse sistematic de amantul ei, iar luga, functionarul de la secția de decese a primăriei, va fi ucis de Anda și de tatăl-amant pentru că începuse să completeze fișe în vederea scrierii unor opere beletristice. La sanatoriul de la Poiana Mărului, un medic o cheamă pe Ioana spre a-l ajuta să-si vindece pacientii bolnavi mintal, bântuiti de obsesii sau idei fixe, prin antrenarea lor în sedințe de psihoterapie, adică de revenire, prin improvizarea de mici scene teatrale, la momentul în care s-a produs, irumperea iraționalului în ființa lor. Esecul nu întârzie să apară și sub acest aspect. Însuși Leonard, sotul actritei, după încercarea psihodramei, care este invenția unui medic român stabilit cândva la Paris, își distruge modelele din lutul pe care-l frământase luni în sir. Ioana, la rândul ei, constientizează cu adevărat propria-i vină: aceea de a-si fi înșelat sotul și de a-l fi împins spre ratare.

Utopie și, poate, parodi(er)e a literaturii de factură mitologică și realist-magică, subminată pe ici pe colo de clisee consumistic-telenuvelistice, (șani tari, blugi mulți pe coapse etc. în prea multe pagini), bucurându-se de o naratiune fluentă și de

schimbarea frecventă a perspectivelor narative (a autoarei, a personajelor), cartea Irinei Egli anunță o prozatoare viguroasă și cu suflu de cursă lungă, motivând din plin așteptarea cu nerăbdare și interes a următoarelor piese din trilogia anunțată.

textul ca metaforă

Romanul **Întâmplare** (Ed. „Folio Publishing House”, Buc. 1999) se parcurge în primul rând ca parabolă — și aici Liviu Lungu poate fi alăturat lui Marius Tupan — a realităților sociale și politice din anii dictaturii comuniste ca și din cei ai confuziilor postdecembriste încă departe de a se fi terminat. Cu cât se face mai mult caz de drepturile și de libertatea de exprimare, cu atât acestea se dovedesc mai iluzorii. Oricând si oriunde se stie totul despre oricine datorită activității atotprezentei Hoarde a Spiridușilor. Individului se dă atâtă sfoară la zmeu cât să-si demaste până si cele mai intime intenții. Universul e unul sufocant, într-un sistem concentric al puterii la centrul căreia nu se ajunge niciodată, frica o dată instituită acționând, adevărat *perpetuum mobile*, independent de sursa care a generat-o initial.

În altă ordine de idei, nu-i deloc hazardabilă nici grila de lectură a acestei cărți ca așa-zisa comedie a literaturii, în sens joycian, bunăoară. Enigmatica Ioana Despina Nan e femeia care ocazional se întreține luptele dintre rivali, cunoscuți ca atare sau doar suspectați. Și chiar dacă ea moare, rolul ei e continuat, în aceeași concepție, de fiica ei cu mult mai iubitoare de a trăi pe marginea prăpastiei. Coroamă a iubit-o cu adevărat și a pictat-o, portretul servind de intermediu pentru o iubire a mai tânărului pictor Bim, ecuatia Pygmalion / Galateea comportând de data aceasta un număr de soluții ingenioase și fecunde literar și pe care se sprijină întreaga schelărie epică a romanului cu substrat erotic justificând subtilul de „Întâmplare de dragoste arhaică aflătoare într-o toamnă a mărșăluirilor omenesti”. Nu lipsește din această parodică panoramă literară nici Vautrin al lui Balzac, încarnat de Arnăutu, reînviind ori de câte ori are prilejul lumea *Crailor* mateini, nici scena hamletian-negruzziană a măcelului de la hanul malefic și atâtă altele de factură realist magică sud-americană (paginile în care Coroamă decrepit și aproape nebun își mutilază vila si trăiește în mizeria cea mai de nedescris, amintind de habitatul promiscuu din *Toamna Patriarhului* a lui Gabriel Garcia Marquez) sau cele neorealiste italiene în care caracatita mafiotă își inoculează veninul în toate celelele societății si-i umileste pe justitieri fanatici ce se încâpățânează să mai creadă copilărește în victoria binelui si adevărului, caz în care triumful, dacă există vreunul, nu poate fi decât de ordin estetic.

Cu o eventuală surdinizare a excesului de intelectualism al scrisului său, Liviu Lungu e unul din prozatorii ce pot intra cu fruntea sus în mileniul următor.

exerciții de fidelitate

Romanul Marianeî Ionescu, **Exercitii de fidelitate**, a apărut în 1987 la „Cartea Românească” și a fost reeditat în 1999 la Editura „Eminescu”. E, de bună seamă, una din acele cărți ce rămân unice în cariera unui scriitor, chiar dacă acesta s-ar înversuna să mai scrie alte câteva rafturi de bibliotecă.

Cartea Marianeî Ionescu e o perpetuă pledoarie pentru unicitatea înaltă a ființei si a irepetabilității trecerii ei prin univers. Spre a nu se devora între ele, vârstele succesive ale omului trebuie contopite în prezent: copilul nu trebuie lăsat să dispară, iar bătrânețea, cu aura ei tragică, poate fi trăită anticipat de spiritele ce se pretind non-mediocre și, prin urmare, capabile să-i îndepărteze mental, apăsarea. Revelația morții, mai întâi prin

intermediul unei statui într-o vitrină, apoi prin agonia bătrânului care o inițiasă în textul biblic ce, sub forma citatelor, pilonizează, alături de altele din filozofie ca și din marea literatură a lumii, întreaga arhitectură romanescă a **Exercitiilor de fidelitate**, acutizează sentimentul de revoltă împotriva a tot ceea ce intruzionează în arealul personal al omului și a timpului său intim afectat refacerii energiei psihice, necesare spre a-si exercita eficient datorniile asumate față de colectivitate.

Autoarea se zbate zadarnic să-i inoculeze discursului omnisciență, însă venele acestuia se ascund de fiecare dată, personajele evoluând inegale cu ele însele, încercându-se cu fantomele celor pe care le poartă în spate, într-o sarabandă mută a psihologiilor alunecoase, așa încât ura și iubirea se suplinesc cu usurință sau interferează spectaculos dincolo de aparentele salvate de dragul opiniei publice care n-are nici timpul, nici căderea să despică în patru firul înșelătoarelor nuante ale relațiilor conjugale, amicale, colegiale sau ierarhic instituționalizate. Umbra Hortensiei Papadut Bengescu sau a lui Nathalie Saurraute se insinuează strălucit în apele perspectivelor auctoriale din care a fost elaborat acest roman vecin de destin cu **Adela** lui Garabet Ibrăileanu.

Prin *tu*-ul nara(n)t, autoarea are revelația miscării browniene a vieții, a neîncremenirii ei și atunci, în dimineata aceea de luni, când merge la serviciu cu metroul, o inundă spaima de automatizare, prin repetarea gesturilor cotidiene care conduc nemilos către unul si același punct al spiralei: bătrâna hoată din magazin are 66 de ani (decî 6 si 6) și tot ea, cu de la ea putere, îi atribuie inocenței victime, 22 de ani. După cum există și teama că timpul s-ar putea întepeni într-o inebranabilă stare de echilibru: nu întâmplător, ziua echinocliului de toamnă (prima după cutremurul din '77) ocupă un loc aparte în economia romanului. Anthonia e personajul pândit de tîntuirea în cadrul imaginii casnico-stalice a suficientei mediocre: „mamă a unui băiat de școală, soție iubitoare de ostas la datorie”, adversară a oricărei imprevizibilități textuale sau comportamentale, incapabilă să suporte acea *modification* michelbutoreană din povestirea pe care prietena ei i-o dă spre dactilografiere și nici ideea că fictionalul ar putea divorța de realitatea față de care descoperă tot mai multe nepotriviri de caracter. Dar în ce măsură acest divorț e posibil? Iar dacă da, e el total? Nu e oare între ele raportul dintre lucrurile din capharnaüm și cifrele care le cuantifică, aidoma efectelor de înmormântare ale bunicii; păstrate într-un cufer, inutile, deci, pe acest tărâm (real), acestea se asociază în viziunea copilei cu rostul într-un *au-delà* cititor din soaptele disparat sibilinice ale bătrânei? Coborârea în amintirile dintâi întretin și intensifică tulburătoarea stare de conflictualitate auctorială sub semnul căreia se zidește acest roman eseistic de o factură mai mult decât interogativă și cu un fior polemic fără adresă, ca aruncatul unei mînusi în fata unei multimi în care dacă nimeni nu se simte vizat anume, atunci fiecare nutrește tainic bănuiala că provocatul ar putea fi el și tot, pe furis, si-ar scormoni sufletul în căutarea neștiutei culpe care ar hălădui în ei ca un virus latent.

Interesantă e observația despre cum amintirile oculare ale cuiva se transplantează acustic la altcineva, parcă într-o furie a textului de a recupera, în felul său, viețile irosite de destinul adunat, ca în prozele lui Slavici, sub steaua ispășirii păcatelor înaintasilor. „Cunosti prea bine vechea poveste, dar nu te poti stăpâni să n-o asculti de fiecare dată cu aceeași aviditate ca la început. Ți se pare că îți prelungeste hectarele vieții înapoi, cu mult «trecut», aduni înfrigurată pământul friabil al timpului care s-a scurs”(p. 206).

S-ar zice că, în ultimele pagini ale **Exercitiilor de fidelitate**, înzestrata eseistă și prozatoare își cere scuze că poate să scrie și altfel, ca Gabriel Garcia Marquez de pildă, de unde vine frica de blestemul sângelui amestecat, dar adevărata, poate inegalabila ei vocatie rămâne cea de a-si ridica eseistic aventura interioară a sufletului înșetat de puritate si de echilibru

la rang de simbol, ancorat reperial în sferile adevărate ale culturii. Dacă vreodată cineva ar avea insolita idee să-si susțină examenul de doctorat cu un roman, atunci acest cârturar ar putea lua, cu siguranță, drept model pe cel elaborat, cu bibliografie încorporată, de Mariana Ionescu.

ION ROSIORU

fire de lut

Autor al volumelor de versuri **Rebel la Polul Est** și **Mărturii din Ghetsimani**, Vasile Selaru a publicat recent a treia carte de poeme: **Fire de lut**, care dă seama de remarcabilul său talent.

În **Fire de lut** se produce o permanentă con-fuzie între planul existenței și cel al creației: „Cu bătăile de inimă îmi dactilografez zilele, / nu pot să le arunc, atunci când nu-mi convin / ca pe o coală de hârtie” (*Doar dragostea a mai rămas*); „Tu, oricine ai fi / ai să mă năști / ori de câte ori vei citi / poezii” (*Tu, oricine ai fi, când citești poezii*); „Soldurile femeii precum scrisul” (*Andree*). Expresia supremă a aceste con-fuziuni o constituie piesa lirică *Am fost pedepsit să ajung poem*: „Am refuzat brusc misiunea de a mai fi / am fost pedepsit să devin poem / Da, așa este mai bine / sub ochii tăi / pe viață-nchis”. De fapt, Vasile Selaru vorbește tot timpul „în limba poeziei”, după cum afirmă el însuși, în cuprinsul volumului.

Un poem, definitiv, cu caracter simbolico-alegoric, este „Chipul Cântecului”. Se suprapun aici două mituri: unul păgân (al lui Pygmalion) și altul creștin (al arhanghelului Gabriel). Nasterea Cântecului este văzută în chip solemn, sacerdotal, întreaga suflare din cetate muncind, generată după generatie, la zămislirea Poesisului, a artei: „Ani la rând, mai întâi bătrânii apoi bărbații și femeile / cei tineri și la fel copiii copiilor lor / lucrau cu inima și mintea la chipul Cântecului / într-un timp lucrarea a fost desăvârșită / priveau spre trupul de marmură al Cântecului / femeile ar fi dorit să-l fi purtat în păntec / bărbații ar fi dorit să-l aive fiu, / vai, cine nu ar fi dorit să fie rudă de sânge cu Cântecul”. Urmează momentul jertfirii, al răstignirii Cântecului: „Femeile care ar fi vrut să-l nască, / bărbații ce și-l doriseră fiu, / toți, / chiar și copiii lor s-au încruntat pe Acela / întruchipat sinăscut dindragoste. L-au crucificat / ca pe tâlhari la marginea cetății...”

În multe poeme sunt dezvoltate motive biblice, autorul făcând trimiteri în special la *Noul Testament*. Chiar si viața cotidiană se desfășoară după un ritual străvechi, în care sunt cuprinse gesturi fundamentale, cu conotații religioase: „Mama și tata răstoarnă luna aburind / precum mămăliga din ceaun / de pe o bucată de scândură / Cuvintele Tatălui Nostru / se împart lumină / celor flămânzi” (*Cina în familie*).

Poetul folosește drept motto-uri pentru poemele sale — ca într-un adevărat „mixtum compositum” — fragmente din Nichifor Crainic, René Char, Ammianus Marcellinus, Soren Kirkegaard, Edgar Lee Masters, Sfântul Francisc din Asissi.

Vasile Selaru poate deveni un nume important în poezia română contemporană.

STEFAN CUCU

liturgia cuvântului

Dacă avem în vedere treptele urcusului duhovnicesc, propuse de Nichifor Crainic în cursul său de **Teologie mistică**, vom spune că cele trei secțiuni ale tomului **Dimineata învierii** (Ed. „Axa”, Botosani, 1999) a Părintelui Th. Damian — **Dimineata învierii**, **Botezul cu foc** și **Apa vie** corespund **Desăvârșirii**, **Purificării** și **Iuminării**.

În prima secțiune, două atitudini sunt definitorii pentru eul poetic credincios: *căutarea sinelui* (după o rătăcire de 40 de ani — cum se declară în poezia *Am rătăcit*) și *dorul de luare în posesiune a divinului*. Căutarea sinelui este ilustrată prin *motivul drumului*. Credinciosul își dezvăluie transant personalitatea, adoptând tehnica afirmației prin negatie: „În lumina speriată a unui fulger / m-am recules / si-am decis / să nu-mi mai deschid nici un drum nou / să nu mai merg pe niciunul / făcut de alții / ci să le reiau pe-ale mele / (...) Nu mai merg înainte / Merg numai înapoi / Mersul meu înainte e mers înapoi” (s.n.) — *Drumurile mele*.

Dorul de luare în posesiune a divinului este ca o stare fiziologică — *setea*. El transpare din poeziile *Când am fost*, *Rana din mine* și *Un dor*. În ultima, găsim o întrebare neliniștitoare în legătură cu această *sete*: „Doamne / din ce fărâmətură m-ai făcut / că mi-e așa de sete / de necunoscut?”

A doua secțiune este o adevărată *liturghie a Cuvântului*. Ca toți bunii creștini care sunt slujitori (gr. litourgoi — cf. *Romani*, 13:6) ai lui Dumnezeu, Pr. Th. Damian este și el unul din acestia, încât mai toate poeziile din a doua parte a volumului de care ne ocupăm pot fi socotite *rugăciuni*: „În cimitirul Bunei Speranțe / Ai înviat totii morții pe rând / Si mirat ca la facerea lumii: / Cu ce cuvânt as putea să te cânt?” (*Miră*). Constient că liturghisirea se poate face numai dinăuntru, poetul credincios declară: „Voi locui în Casa Ta, Cuvântule” (*În casa ta*).

Având vădite note autobiografice, a treia secțiune relevă înțelegerea peste ani a chemării întru slujirea Cuvântului, care presupune sacrificii si suferință: „Ți scriu scrisoarea ce mă costă / O suferință jumătate” (s.n.) — (*Ți scriu*), spre mântuirea sufletului: „Aveam 16 ani / si nu stiam / cât de greu purtam / mănăstirea din suflet” (*Când am plecat*).

Putem spune că în volumul de versuri **Dimineata învierii**, Pr. Th. Damian recurge la o necesară purificare, prin liturgia Cuvântului.

CONST.MIU

DUMITRU MUREȘAN

Secvențele zorilor ¹⁾ (V)

1

Se întorc clopotele mării,
sunând întruna, din adînd?
Vînat fuior prelung de raze,
e steaua magilor pe drum?
Ori umblă luna printr-un pod
cu moarte flori și orb parfum?
Pe Drumul Robilor, iesind
din mare, merg zori
sau, nemiscat, privesc în zare
negura de pe fundul lumii?
Merg pe un drum, pe care încă
nu a călcat picior nîcîcînd,
sau pulberea lui călătoare
mă-nvăluie dusă de vînt?
E galaxia noastră oare
colbul pe care îl ating?

2

Sub cerul stîns se subțiază noaptea —
suvită vestedă de fum.
În loc de stele, pentagrame
pălesc în linistea de plumb.
Din timpurile care-au fost,
zorii răsar după hotarul cetii.
Se zăresc limpede pe tărîmul
de dîncolo, grădinile diminetii.
Si dau semnal înfiorat
trîmbiti cu flamură albastră;
palide steme, verzi și roșii,
marea și soarele înaltă.
Sunt în poveste sau în viață?
(În galaxii strigă cocosii).

3

E ora revărsării zorilor pe lume,
cînd treji doar cîntăretii nopții sunt.
Plină fîntînă, cu menisc
umplută iarăși peste noapte,
o inimă, încă în somn,
cu bubuit de tunet bate.
Precum un lotus din nămol,
se smulge creierul din noapte;
trezit de-o veche datorie,
chemat de melodii ciudate.
Voci răgușite și voci limpezi
ascultă tărîmul, tulburat.
Clipeste marea-n întuneric,
de lacrimi, ochi înrouat.

4

De zi, ceasornicul și marea
în luptă dreaptă se înfruntă.
Douăspreze cifre tulburi,
cu o multime nestiută;
și două ace cu o mie,
cu-mpunsătura mai mărunță;
Luptă în care-nvinge marea
rigiditatea din secundă,
trezindu-se mai lin la viață
decît o mătăsoasă cută;
fosnind fîșii lungi de esarfă.
În tatonare surdă, tună
tăcerea, neagră nucă spartă,

cu mieji albaștri de furtună.

5

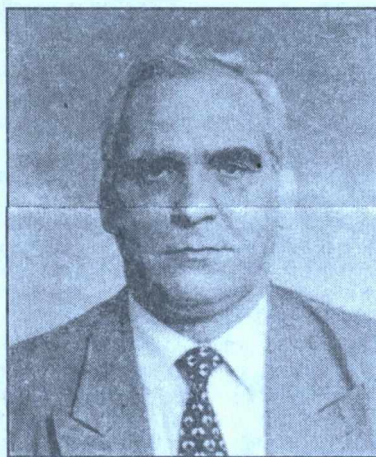
Mii mierle, mii privighetori,
în spuza zorilor cîntînd?
Undeva, piepturi adormite
respiră liber și adînc.
Se întîlnesc brate și guri,
se-mbrătișează calde trupuri,
ca să recadă iar în somn,
în ale mortii asternuturi.
Din albe și tăcute-ocoluri,
păsări revin, în stol sonor.
Un ultim tril trimit spre mare,
din vis și somn, privighetori.

6

Din luturi, noapte și uitare,
reînvie păsările moarte.
Tîsnesc din mîlurile joase,
unde au fost înmormîntate.
Nevinovate păsări, vouă
un imn divîn vi se cuvine,
suit de coruri de copii
în galaxiile vecine.
Ca un potop de glasuri vii,
cînd negura se-naltă-n zori,
voi izbucniți în cîntec, toate!
Voi, mierle! Voi, privighetori!

* (Din ciclul „Secvente” — romantice —)

JEAN DRĂGAN

ipocrizie

Mîinile mele lăite-n lapte de pasăre
siroind de arzînda azuria lumină
mînjesc tot ce mîngăie
Plăpînda pămînteasca-mi alcătuire pătează
albul de miel, albul de crin albul de stea
Ce iubesc învață îndată să moară
se destramă ori iute dispare
Privirea mea curată oameni buni ofileste
scutură, risipeste tot ce oglindeste-n ea
Si totusi nu pot crede că-i de vânzare totul
că orice poate fi migălos cîntărit
cum îmi șopteste sufletul meu nătîngul
nedeslusit dintre gesturi
În vitrina librăriei în anticariatul clipei
pe galantarul nopții umflate de nesomn
în piete pe cheiurile zilei etalez surăsuri
dăruiesc încredere uitare depun ilegale
săruturi pe umărul timpului
Prosper din nefericire iubirea mea căruntă
după fiecare ticălosie cumpăr o cămasă nouă
arborez o altă cravată savant crosetată
Toate acestea le-ndrug dinaintea paharului
care arde mocnit pe masa de lemn geluit
în berăria ticsită cu îngeri soiosi
unde sufletele noastre sună-ndelung
pe tejgheaua de zinc
Dar cine s-asculte un suflet până la capăt?

hibernală

Obiditi de-atât-alb privește în jur
Să vezi cum cad zăpezile din zări
De parcă nourii osteniți de drum
S-astern pe dealuri fără sei călări

De-atât-alb îmi pare că doar în sagă
Scoici sidefii ne-alunecă pe dinainte
Pe cînd gutuia toamnei ni se-ascunde
Sub zăpada ca ortul prin morminte

Cuprinsi de-omături ia de ascultă
Cum se troienesc deasupra noastră
Fugari din rare strunele de-alăută
Parsivii fluturi fermecati de-o zână.

bătuți măr

Ne toarcem iubirea ca pe un caer
Cu furca friicii bine prinsă în brâu
Cînd lunecă pe tipsia din rosu-aer
Cocori ce duc apusul pe aripi-ninse

Si împletim cu sîrg salurile de ată
Legati la ochi cu ele vom deturna
Lucarne din podul hotelului de ceată
Pe veci înghesuiti în holul dintre ore

Dar mahalaua trage în noi iubito cu
Ghiulele de noroi din tunul de cires
Te jură că ne-a bătut măr și aprinde
Tratatele de pace cu lumea de apoi

Un fus răsucit între degetele grăbite
Tot sfîrșie timpul deasupra de nouri
Să fim oare ostatecii iubirii trîznite
Îmbogătiți la negru din visele visate?

meșterul manole

Atât de-ades îmi sosește-acasă frica
De este ros până la os pragul de lemn
Cum ce iubesc ziua-mi surpă noaptea
Și că ar fi cu noi un semn de blestem

De mi te-am zidit în mine ca pe o ană
Cald înăbusindu-te cu coastele mele
Să fii mai departe de tine și de schele
Tot mai aproape de mine și nicăieri

Si-am să-mi prind la umeri sindrila
Ca să pot zbura taman la tine-n poală
Si-am să te găsesc pistruiată cu stele
Ca pe o ulcică din lut înaltă și goală.

drum de-a lungul serii

Iar mi te-ascult în mine către seară
Tot pregătind de taină trupul lunecos
Podurile de frunze sigur or să piară
Umbră le face părul tău de abanos

Eu te-astept ca pe o veste de departe
Cu-o durere vie surdă parcă de prisos
Gura ta acelasi semn frumos de carte
Mă-arginteză și mă-ntunecă până la os.

SANDA GHINEA

hotărâre definitivă

Venea către mine
cu o creangă de liliac
ruptă din umărul unui serafim.

În Piața Ovidiu nîgea
cu găinat aproape alb
de păsări

și poetul „lubirilor gingase”
astepta cu ochii închisi
sub dresul cosmetic.

Venea către mine cu fruntea descoperită.
I-am întins plicul pecetluit
cu salivă uscată.

lubire îngurgitată
una de alta
păpusi scobite pe dinlăuntru.

Neaua cătărată pe-acoperisuri
luneca în băltoaca
maculatelor treceri.

pepenii

Au poposit
pe caldarâmii oraselor
încete în praf
care mai de care
cu meridianele
mai bine trasate
gata pentru tîncus.

Noaptea-i păzește frica
sub rogojină
cu o coadă de sapă.
Dimineata semintele
din carnea lor trandafirie
împrăstie ciripituri
printre pietrele urbei.

naștere

Atât de speriat OMIDEL...
Cămasa lui
cămasă de forță —
a fost sfîșiată de vînt
și din trupu-i — mîrgean străveziu —
se rup două închipuiri
Flutură vîntul
un copil fluture.

oraș port

Nevăzuta caracatiță rotitoare
aruncă-n oras
cerneluri fosforescente.
Sir de călugări
cu glugile trase pe frunte — marinarii

Sub un bec suspendat peste smîrcuri
se leagănă albi
adidasii unui copil
cu ombilicurile înnodate-ntr-ele.

Strigă un vapor ventrilog
din pîntecul greu de fier vechi.

toamna în port

Furisată într-un vapor încărcat
cu uzine dezafectate
va pleca și toamna aceasta spre occident
ascunzându-si surăsu-n paragină.

Pe chei
timpul si-a pietrificat otrăvurile
în containere fantomă.
Dinspre abatorul vapoarelor
semnale ghilotinate
ajung cu intermitență.

Sudalme marinărești în doi peri.

... și de mal se lovește ritmic
SPERANTA
strălucitoare ca un delfin lunatic
ajuns cu burta în sus.

taraba

Plouă oblic
ca pe ecranul televizoarelor
dereglate.
Plouă cu-n fel de cerneală antipatică.

Vînzătorul de ziare
a învelit toată politica
la un loc
sub o folie mare de plastic.

Stiri
comentarii — plouă
și o mîzgă cleioasă
se scurge pe margini.

Văicărelile și hohotele disperate ale copiilor au pus pejeratic mahalaua. Au dat buzna în drum și s-au adunat grămadă, așa cum s-au nimerit, toți vecinii care se aflau la ora aceea pe acasă. Prima a fost Stefana lui Târâmbătă, o basoldină voinică și întinsă la fugă, de lipăia ulita sub tălpile ei. A apărut cu poalele sumese în brâu și mâinile și gleznele scoase din vrafal de pământ galben, pleavă și balebă de cal, pe care îl udase și-l călca, amestecându-l, pentru lipit prispa și calcanul casei. S-a înfiintat, sfărâindu-i călcăiele și gâfâind cu limba scoasă de un cot, și Fane Boboc, croitorul — un holtei îndesat și băgăcios nevoie mare, mânjit de găinat pe obraji și pe cămasă, plin de fulgi și fire de paie prin păr și pe pantaloni, strângând sub braț o găina porumbacă, în tărâta căreia își tinea vârât un deget. Sărise ca ars din curnic, unde căuta păsările de ouă, să vadă ce se întâmplă, ce este cu chilomanul ăla din stradă.

Dar cine nu se găsea prin curți, fiind zi de primăvară în amiaza mare.

Niculăe Năjicu, Mielu Radu, Nelu Bizechi, Nicu Pascu și Cornel Paenalte, numai în chiloti și cizme de cauciuc, sleiseră bazinul Cismelei de Piatră, îi crătașeră peretii cu perii și lopeti de lemn, și îl vâruiau de zor cu bidinelele să îl dezinfecteze.

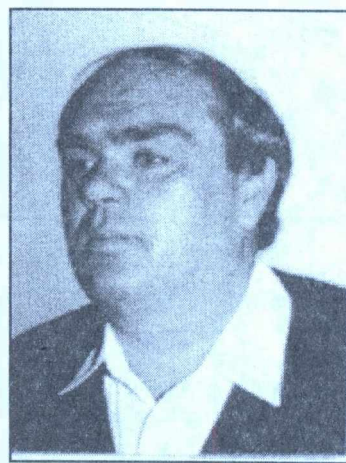
Gheorghe Căldare, barcagiul, își cătrănea, sub salcâmi, luntrea. Văra într-un ceaun, ținut la foc mocnit, un somoiog de cărpe și călți legat la capătul unui băț de corn, și întindea peste crăpăturile călăfătuite ale scândurilor și peste crivace zeama neagră, fierbinte și lipicioasă.

Mura Zarazu și Veluța Făgurel, muierea și cumnata lui Vimu, tiganul, cloceau pe furis, să nu-i mănîie pe ceilalți săteni, în polată, precum orătăriile, având fiecare sub fustă câte șapte cărămizi crude, să lege ploile, să le izgonească departe de sat, cel puțin până când soarele și timpul frumos le vor usca tutele lucrute în săptămâna aia, și vor apuca bărbatii lor să le ardă în cuptoarele de sub maluri.

Neagu Cotofană, meragiul, cunoscut ca om retras, închis în sine, căruia îi plăcea contemplatia, numai ce pusese scara și se urcase în culcusul lui din vârful căpătei de fân. Când n-avea altceva mai bun de făcut, de-acolo de sus urmărea, coplesit de fiorii unui vârtej ispititor, de emotie și de o dorință pătimasă, întreaga miscare a mahalalei. Uitându-se cu nesat dintr-un loc într-altul, iuresul privirii îi lua la scotocit tot ce-i răsărea pe dinainte. Nimic nu putea să scape de sub teroarea azurie a ochilor lui: ulitele întortocheate și cei ce treceau atunci pe ele; casele cu pridvoarele, galeriile, stâlpii, usile și ferestrele vopsite în albastru; zidurile și prispele înșorite, orbitoare; acoperisurile din olană roșie; curțile dichisite, bogate, ale oamenilor gospodari, cât și cele sărăcăcioase, dărăpănate, ale celor leneși; gardurile noi, alinate sau cele vechi, într-o rână; vacile, caii, porcii, caprele, oile, câinii, găinile, ratele, găstele, curcile și bibilicile; consătenii cu preocupările lor; stivele de lemne, sirele de paie, glugile de coceni, uneltele de tot soiul, porumbarele și celelalte acareturi mari sau mici din bățături; grădiniile de zarzavaturi și legume; livezile străjuite de duzi ninsi de păienjenirea alburie a omizilor; otetarii care cutezau să taie cu coroanele lor sângerii și rare până neclintită a cerului; lumina scăpărând din înaltul zilei, densă, înmiresmată, de culoarea caisei păguite; gusterii cât butucii de vie, cătărați, din bozii, pe peretii coscoviți ai coșarului lui Nicu Caraculea, cocându-se la soare; cismeaua cu ulucile masive și crucea ei semeată, iar nitel mai încolo, biserica veche de două sute de ani, fără turle, care arăta, renovată și acoperită cu tablă, ca o casă simplă de piatră, ceva mai impunătoare; fierăria lui Anghelache Bou Negru cu vânzoleala ucenicilor tucirii primprejurul vetrelor aprinse, a foalelor și nicovalelor țuitoare; daracul lui Iordan Chirea și musteriile asteptând linistiti lângă sacii cu lână să le vină rândul la scărmanat; tinichigieria lui Ion Mocănașu, întesată de burlane, cuptoare, ciurele, pânii, stropitori și găleți din tablă galvanizată; prăvălia babei Marinca Burtoasa cu borcanele de acadele, susan, alvită, bragă și seminte de dovleac, prăjite la geam; iar mai jos de cășeria fraților Căpătănosu, prin golisul pomilor, fluviul, ca un fulger de sineală, cubărcile, bacurile și salupele agățate de geamanduri ori trase la mal; și, începând din marginea de dincolo a apei, în fundal, insulele și pădurile de ploi

OVIDIU DUNĂREANU

Învălmășeala^{*)}

canadieni, bălțile și cotloanele bratelor mici, ce le despărteau, imense păcle verzi, închegându-și și destrămându-și contururile ca într-un miraj, traversate, în zbor, de stolurile albe ale unor egrete de mătase. Starea intensă de uluire în fata acestor imagini îl tinea sub puterea ei la nesfârșit, ore întregi, și nu mai cobora de pe căpătită decât odată cu căderea serii.

În timp ce pândarul se pregătea să ia la scrutat mahalaua, Droschimina, văduva, înaltă și subțire cât o prăjină de hotit perele, strâmbă în toate cele — nas, mâini, solduri, genunchi —, cu părul ca flacăra, strâns asemenea cozii lungi și groase a unei iepe încă tinere și rele de muscă, pe vine, în adăpostul gardului lui Tudor Mereu, presăra frunze de pelin tocate mărunț, și mesteca, răsucind o leapsă de lemn, în fiertura din cazanul de săpun. Din când în când se ridica în boldită de dorință, se sprijinea de gard și-i arunca, peste el, vecinului, ocheade drăgăstoase și nerusinate. Flăcăul nu răspundea nici într-un fel provocărilor ei. Cu mâinile în buzunare și capul pe sus, Tudor fluiera prelung, sfichiuitor, înălțându-și porumbeii. Indiferența lui întărita și mai rău poftele tulburi ale femeii, mai-mai că-i venea să rupă scândurile, să treacă dincolo și să sară pe el.

Peste drum, la casa cea nouă a lui Nicolae Sorici, mesterii lemnari — Pican, Dumitru Plătică și Ion Sfreatcu — fixau de ziduri, cu scoabe prelucrate special de fierarul Bou Negru, grinda și martacii podinei. Pălăriata, mărunțică, firavă, cu capul mic de păpusă, fata spălăcită, gura rotundă, buzele tăioase și nasul cârn jupuit și stacojiu de băutură, isprăvisse de vândut pălăriile și se oprise în poartă la Sandu Netezoi, căutând de vorbă. Acesta, ostent, descărca din sărăcie desagele cu frunză și coajă de scumpie, culese pentru vopsit sculurile de lână și coadele de presuri, hăt din păduristile de la dereaua almalăienilor și numai chef de stat la taclale n-avea. Mița și Vasilică, piticii gemeni ai lui Dionisi, lăsați de capul lor la cazanul de tuiță din magazie, chercheliti, dăduseră prăstina în foc, iar acum stropeau jerăgaiul cu apă, să-i scadă puterea, ca serpentina să nu mai hărăie și să scuie borhotul afară pe curnă, ci să scoată numai rachiu-sacâz, mărgelat și împede ca lacrima.

Cei pomeniti până aici și încă alți câțiva, vecini și rubedenii — Ion Duda, împletitorul de cosuri și panere din răchită, Costel Buga, zidarul, împreună cu nevastă-sa Gherghina și cei doi băieți ai lor, Tudor Căinoiu, cărușul, cu fiică-sa Vochița, Marian Banu, marinarul de pe draga de nisip de la Gura Borcii, cu fetele și ginerii, Marin Pană, vinificatorul, împreună cu cuscrul-su, unul de-al lui Topuzu, Ticatea, Marin Pornitu, Dinu Purcel, Ion Cotoiu, Toader Zburlea și tizul său

Toader Curcă, Mitică Zgăilă, Mircea Ghirimbet, Constantin Pieleământă, Titi Altăcolaci, Dumitru Bolborici, Alexe Trâmbitasu, Despina lui Fătăila, Tanta lui Părpărici, Utica și Naonică Vermorel, oameni dintr-o bucată, inimosi, săritori și la bine și la rău, să-i pui la rană, cărora le plăcea să stie, să vadă și să audă tot ce era cu putință, de cum le-a ajuns zarva la urechi, si-au lăsat treburile baltă și, iuti de picior, s-au înfățișat, din fir în păr, în drum la Mitu lui Stana.

A apărut chiar și Nicu Coroboae, de dincolo de biserică și școală, din spatele presei de undelemn. Pe acesta, cât era ziuica de lungă, îl găseai în mijlocul curții, năclăit din creștet până-n tălpi de motorină și ulei ars, cotrobăind în măruntaiele unui motor de tăiat lemne. Motorul și-l cumpărase de curând, după îndelungate eforturi, de la frații unuia Vasile Stanciu din Almalău, care-si adusese mireasa furată de la Oltina cu el, iar când să dea să intre în sat, în vale la Sprâncenatu, nemaiputând să-l înfrâneze, se răsturnase și murise. Încă nu-l pusese la lucru, ci doar îl terminase de reparat, dar deja se și considera pricopsit de pe urma lui. Deja se vedea decimând mormane de steri de salcâmi, sălcii, plopi și tufani, tăind mormane de dulapi și scânduri de gard, și câștigând o grămadă de bani, nu numai în satul lor, ci și prin cele învecinate, ori bătând cei cinci kilometri, cu toți ai săi, până la vie, ori până la moară, sau la urliuitor.

Aducându-i palele de vânt în auz frânturi din hărmălaia iscată din senin la celălalt capăt al mahalalei, cum astepta el și nu-i pica încă nici un client, nemaiavăd puterea să rabde în nici un chip, s-a hotărât și, ca să nu vină pe jos atâta distanță, a pornit hărăbaia neagră, din fiare și curele vechi, pe patru roti soldii din cauciuc — care se asemuia mai curând cu o uriasă cârțiță unsuroasă sau cu orice altă arătare vrei, decât cu un motor obisnuit de tăiat lemne — și s-a repezit într-un păcănit asurzitor și un nor albăstriu și înecăcios de fum, până la fatala locului. Cum, să piardă tocmai el, curiosul-curiosilor, un asa tărăboi de pomină?! Asta nu se mai petrecuse!

Ce mai tura-vura, până și Anghelina lui Topală, iepșotina care umbla cu țatele dezgolate fleandura în văzul tuturor și cu un sarpe de doi metri înfășurat pe sale, de-i băgase în călduri pe toți hândrălii din sat, dusă de cu noaptea la telină să se scalde în pulbere de stele căzătoare, auzind cum stau lucrurile, n-a mai avut astămpăr și a alergat într-un suflet la îngrămădeală. Costică Cimpoca — sergentul venit pe jos din prizonierat tocmai din Olanda — se ținea mortis după teleleică și cânta straniu dintr-un fluier, să alunge șarpele, s-o pună la pământ și să-i domolească pandaliile.

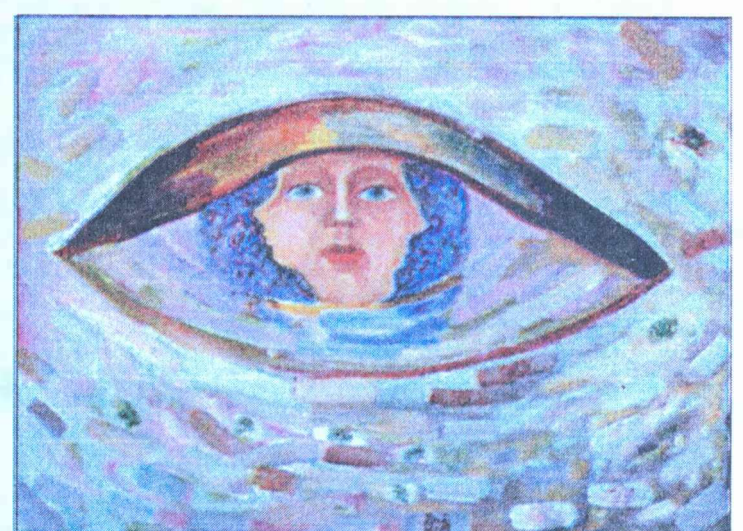
Si să nu vă mai zic de cei care dădeau încordati la peste, din ciocul bărcilor ori de pe rotilele de spălat presurile și lâna, în malul Dunării. Au smuls pur și simplu undite, pripoanele, vârsile, cârlioanele, odorabile și sasmalele din apă și, cu ele în cârcă, au rupt-o la sănătoasa, nemătinând cont de nimeni și de nimic, la deal, pe ulicioara lui Fildisi, și nu s-au mai oprit să-si tragă sufletul decât în dreptul multimii de gură-cască bulucită claie peste grămadă înaintea pietroaielor de lângă poarta lui Mitu lui Stana. Avatii hrăpăreți, sabitele încovoiate și ascutite ca briciul pe burtă, plăticile cocosate și băloase, cât fundurile de țingiri, obletii ca argintul viu, mai răsărit decât limba unui briceag, ciortanii buzati, cu solzii de aur, moacele căpătănoase, tesite, măslinii, cu mustățile ca sfoara și ochii cât gămălia de bold, se zbăteau în cârligele de otel și plasele ude, asemenea unor oglinzi zburătoare care te năuceau cu miracolul scânteierilor lor multicolore.

Ultimii s-au apropiat, sporind îmbulzeala și larma, atâtați la culme, mascatii de la nunta de cu seară a lui Ilie Usurelu, veterinarul, cu Aurelia Paradoschis, învățătoarea. Arătările, picate parcă din altă lume, nici că se sinchiseau de careva. Îmbrăcate în cojoace și haine vechi, întoarse pe dos, în pantaloni peticiți, mai lungi decât trebuie, cu fuste și rochii fistichii, demodate, purtând căciuli, pălării și fesuri fără fund, din vremuri trecute, batice și broboade înflorate, mâncate de molii, de le ieseau smocuri de păr anapoda prin ele, unele având pe fete măști grozave — cu sprâncenele, mustățile și bărbile vălvoi, cu pometi obrazilor, nasurile și buzele schimonosite și butucănoase, boite de sulemeneli — altele, ciorapi de mătase care le poceau și mai rău, se maimutăreau cum nu se poate mai caraghios. Făceau, pe mutește, înțelegându-se prin semne și din priviri, o sumedenie de năzbâtii și măscări. Săreau gardurile, se suiau pe case, în pomi și pe stâlpii de telegraf, umblau suligați, ca niste bărzoii, pe picioroange din crăci de amorfă, se zbenguiau cum li se năzărea, se dădeau de-a rostogolul, mergeau în mâini, călăreau pe deselate un biet măgar, cărau cu roaba pe câte unul afumat și care nu se mai putea tine pe picioare, se târnuiau de mâneci, puneau pe goană băietandri și fetiscanele care le misunau prin preajmă, lăsau impresia că se iau la hartă sau la trântă, scoteau la iveală în fata nevestelor, cu o mână ascunsă pe sub haine, prin prohaburile descheiate, morcovi grosi și roșii, își dezveleau dinaintea flăcăilor și mosnegilor, de sub corsete de dantelă, tăte enorme de cârpă, umplute cu tărâte ori rumegus, imitau topăielile copiilor lui Mitu lui Stana, cuprinzându-și burtile cu bratele. Oamenii voiau cu tot dinadinsul să le arate că nu se sfiau de ei și îi băteau binevoitori pe umeri, fără să le cânte însă, mai mult, în strună. Prin curți, câinii asmutiți se zbuciumau să smulgă lanturile. Dănciucilor li se strânseseră inimile cât un purice, iar picăturile de cerneală ale ochilor le înmărmuriseră pe părinti.

După ce si-au făcut îndeajuns mendrele, înțelegând că nu era rost de soții și nici de distracție, mascatii s-au linistit ca treziti din ameteală și, numaidecât, li s-au dezlegat și limbile.

„Da' ce e?! Ce s-a întâmplat?! Ce au? — iscodeau la rândul-le, lungindu-și gâturile pe deasupra capetelor celorlalți.

^{*)} fragment din povestirea „Pietrele din lună”

Țara Albăstră (II)

Umbrele deschid usa. E O'Hara si prim-ministrul Țării Albăstre, de culoare cafenie. Vin spre cei de la masă. Ura continuă, fără să-i privească.

Dragă, si cele optzeci de milioane...

Stop (O întrerupe, merge spre cei doi): Stați! Stai, Excelentă, ici lângă mine, să mai vorbim. Luați loc, domnule prim... Lângă sotia mea...

(O'Hara stă lângă Stop, la perete, Barabu lângă Ura).

Ura: Vă rog, fumati? (Barabu ia, scoate o brichetă și o serveste pe Ura, apoi el.) Multumesc domnule prim! (Singură) Cum dracu o fi vorbind?

Stop (Servit): La dispozitie. Prietenul amfitrion e cam somnoros de felul lui, dar doamnele cred că nu v-au plictisit, excelentelor.

O'Hara: Doamnă si domnule, suntem încântati...

Stop: Cu noi tot o să luați un coniac, excelentă si domnule prim.

O'Hara: Doamnă si domnule, suntem încântati...

Stop: Cu noi tot o să luați un coniac, excelentă si domnule prim.

O'Hara: Cu plăcere, vă rog...

Stop (Face oficiul de gazdă si valet. Nu vrea să fie de față nici un străin de afacere. Oferă coniac lui Barabu). Domnule prim Barabu!

Ura (Singură, dar privind-l pe Barabu): La voi se bea, se hi, cum să-i spun? (Apropie paharul de al lui Barabu). Cum să-i spun, sotiorule? (Lui O'Hara). Nu cunosc decât limbile mari ale Europei. În sud nu prea am umblat... (Singură) Poate, dacă-i spun că-mi place, o să înțeleagă.

Barabu (Ridicând paharul): Înteleg perfect englezeste, doamnă...

Ura (Nedumerită, veselă): Întelegi? Vorbesti englezeste?

Barabu: Dacă nu vă supără...

Ura (Ambasadorului): Excelentă, asta e colosal! Dacă mai spuneam ceva nepermis...

Stop: Vezi, Ura?

O'Hara: A învățat ușor. Stau de patru ani cu excelența sa, zi de zi.

Ura: Colosal, domnule ambasador! Nu bănuiam că si natiile de sub paralele pot învăța limba noastră.

O'Hara: Primul nostru ministru e la fel de înțelept ca si noi, doamnă. Mai mult chiar: cunoaște si limba păsărilor, a leilor! Știe când arborii își vestesc unul altuia apropierea furtunii, a văzut „doamnele albe” înalte de doi metri, cu voaluri si fosfor; ciuperci ale pădurilor neumbrate, care apar în amurg si pier în zori; are deasupra locuintei, înfipte în sulită, opt cranii de sefi de triburi, ceea ce înseamnă că n-a nesocotit războiul.

Stop (Se înclină): Sunt fericit că în fata mea stă un războinic.

Barabu: (Duce paharul la gură și răspunde cu un gest): La voia dumneavoastră, domnule!

Ura (Îl admiră pe Barabu): Aș vrea, Excelentă, doar două-trei cuvinte (Îi zâmbeste) să aud, în limba voastră... eu n-am spus destule...

Barabu (Se îndreaptă spre ea. Stop susoteste cu O'Hara): La noi se vorbește puțin, doamnă, foarte puțin. Cuvântul dragoste, de exemplu, nici nu se întrebuințează: nu e nevoie de el!

Ura: Cum, acolo nu se iubeste?

Barabu: Mult de tot! Însă, la vremea lui! Un covor de iarbă, o floare oferită, focul ochilor, asta e dragostea.

Ura: Cum să interpretez atunci (Apropiindu-se de ochii lui) focul negru al

ochilor dumitale? Că mă iubesti?

Barabu: Poate... (Curajos) De ce nu? (Stop, râde puternic, neatent decât la ce-i spune O'Hara, dar, bănuim că a simțit intrarea în scenă, cu adevărat, a Urei).

Ura (Dezolată de râsul lui Stop): Ce răs prăpăstios!

Barabu: Râsul e bucuria vietii scurte, doamnă. E semnalul unic al soarelui din noi.

Ura: Esti căsătorit, Excelentă?

Barabu: Da, doamnă, am nouă femei.

Ura (Îl întrerupe pe Stop): Bărbate, ai auzit?

Stop: Scuzati, Excelentă... nu, n-am fost...

Ura: Are nouă femei!

Stop: Si? Asta e de nepriceput pentru tine? Eu întretin douăzeci! (Își dă seama de greșală); adică numai la unul din birouri am douăzeci de salariate; (privind spre O'Hara); asta nu e o întreținere? Vorbesc de secretare, că încolo...

Ura: Sotul meu are mai multe chiar decât dumneata, Excelentă. (Ironică) Glumește, sigur, ca întotdeauna când sunt de față. (Stop discută mai departe cu O'Hara, Ura vrea să-l joace pe Barabu.) Ai o culoare de ciocolată, Excelentă... (Ridică paharul) Nu vrei să bei cu mine?

Barabu (Își toarnă): Nu bănuiam că în America de Nord o să aflu o femeie atât de frumoasă.

Ura: Zău, de ce?

(Stop si O'Hara merg spre fereastră discutând).

Barabu: Numai la noi...

Ura: La dumneavoastră si aici... Sunt frumoasă?

Barabu: O, doamnă!... n-aveti asemănare!

Ura: Ai mai văzut neveste de bancheri?

Barabu: Da... sigur...

Ura: Toate sunt grase.

Barabu (O arată): Și slabe.

Ura: La antipod. De obicei se tocesc între grăsimi si cad, scurte la poale, mesianice...

Barabu: Vai...

Ura: E, eu sunt si presedinta fetelor uitate-n gări...de-aia mă conșum. (Îi oferă o țigară, el vrea să-i ofere foc, ea face semn că îi face plăcere să-l servească) Te rog: să fumăm pipa păcii! Sotul meu nu fumează, nu stie beția tutunului. E atât de pur! (Aprinde, ea zâmbeste) Acum, spune-mi ceva din țara îndepărtată a dumitale...

Barabu: Despre zei?

Ura: Da, despre zei.

Barabu: Lumea noastră e plină de zei. Întâiul e cel al...

Ura: dragostei!

Barabu: Da-da, așa e. Noi suntem fiii zeilor, toți...

Ura: Si eu sunt fiica zeilor.

Barabu: În grădinile noastre nu e măsură. Toate, ale noastre. Și casele si arborii. Fetele și băieții au flori în păr, brățări la mână și glezne. Și toate fetele, dansurile si florile de bongainville sunt bogățiile țării mele. O, ce flori! Cu petalele ca obrajii tăi, doamnă; frunzele ne dau viață lungă, tulpinele au miere, rădăcinile pâine, aluat pentru pâine. La noi nu se vinde nimic. Toti

au păduri, liniste si dragoste. N-avem stofe englezesti, nici coniac. Ne îmbătăm cu rădăcini de Kawa, mâncăm, iubim.

Ura: Dar dumneata, cu atâtea neveste?

Barabu: N-am nici o nevastă încă, doamnă.

Ura: Nu? (Fericită) Păi, cele nouă?

Barabu: Cele nouă dealuri, nu neveste. Țara noastră e așezată între nouă dealuri si ele-mi sunt iubitele... Dar dusmanul...

(Stop si O'Hara vin către masă. Stop aude)

Stop: E ceea ce vă ofer, Excelentă: arme contra lui. Avantajos, cu rabat. Grație ambasadorului nostru drag! (Îi ia pe O'Hara de braț, zâmbeste) bineînțeles, cu... dar lăsați... o să ne înțelegem. (O arată pe Ura) Sotia mea vrea să vă spună ceva: iertati-mă.

Barabu: La voia dumneavoastră, domnule (Urei): Ascult, doamnă frumoasă.

Ura: Ai atâtea căldură, că (Râde) nu știu dacă... (Bea) dacă, ... sigur, niciodată n-am întâlnit...

Barabu: Ce vreți să spuneți, doamnă bancher?

Ura: Pfff! În clipa asta nu mai sunt doamna bancher, ci o inimă cu ușile deschise.

Barabu: Vântului?

Ura: Nu, nu! Deschise altfel. (Îl privește atentă) Ce limpede văd! (Revenindu-și) Ah! am uitat că rolul meu e altul.

Barabu: Rol? Cum, ai un rol?

Ura: Rol de nevastă cumsecade. Doamne, doar sunt aici pentru o treabă!

Barabu: Si eu vă stânjenesc.

Ura: Nu, nu, vai de mine! Ești eroul principal.

Barabu: În calitate oficială?

Ura: Nu, nu, prieten! Ca prieten. Să fumăm. Fumati când vă ofer? (Îi dă pachetul)

Barabu: Cu toată inima.

Ura: Neîmpărțită la femeile din țara dumitale.

Barabu: Da! (Tare, sigur) Da!

(Stop aude, privește, e mulțumit)

Ura: Atunci... nu... să-ți spun.

Barabu: Spune-mi.

Ura: Acum?

Barabu: Acum, chiar acum.

Ura: Mi-esti drag!

Barabu: Ti-era teamă să mi-o spui? Și mie-mi esti.

Ura: Zău?

Barabu (Coplesit) Si... drag îți sunt numai de dragul cuvintelor?

Ura: Altfel, altfel.

Barabu: Dar bancherul?

Continuăm publicarea comediei Țara Albăstră cu cel de al doilea episod din primul act, urmărind înfripirea cuplului erotic Ura-Barabu. Alcătuit dintr-o femeie albă si un bărbat „cafeniu”, acest duo bizar, pentru America anilor '60, va reusi să depășească barierele rasiale si prejudecățile societății de conșum. În consecință, în pasajele de mai jos, veți face cunoștință cu un început de love-story pasionant, la „prima vedere”, pe fondul unor afaceri veroase.

VICTOR CORCHES

Ura: Dă-l dracului. (Amintindu-și rolul) Esti așa de cald, că uit... scuză-mă dracii... Urâsc sătuii ăștia.

Barabu: Îți place aventura, culoarea.

Ura: Înțelege-mă: e vorba de suflet. N-au suflet. N-au. Aurul e tot pentru ei. La voi acolo — n-ai spus? — dragostea e ca iarba: îmbietoare, proaspătă, moale. Cum e? Cine a gustat-o, o stie. Cine a trecut pe lângă ea a mirosit-o si-a dorit-o. Eu sunt roasă de un mucegai: m-a prins, vreau să fug si stau în loc, nu pot alunga plasa asta murdară atât de ușor, uf! Și cât lupti pentru dragoste! Câți strămosi au luptat la fel. Bine, (Privindu-l fascinat) eu vorbesc singură. Mă arunc, biet izvoras, așa, printre munti înalti, printre stânci, doar-doar oi da de un frate, un fluviu, o mare. Am dat!... (Arătându-l pe Stop) El e o piatră uscată de care nu se prinde nici o vietate vegetală! Uite-l cum vorbește! E bărbat ales. Ce prostii spun. Parcă m-ai smintit, domnule cafeniu! Nu cumva te-ai mândrit cu ierburile fascinante ale Țării Albăstre? N-am tremurat niciodată înlăuntrul ca acum.. da! Ca acum! Vorbesc prea mult? (Îi face cu mâna semn) Tac, lasă-mă. Am impresia că o pădure mă încinge si-n pădure numai noi suntem. Sălbăticiunile au fugit; nici o pasăre nu-si încălcește ciocul, nu-si desfoaie cântecul: numai noi, noi... (Saltă capul) M-am îmbătat? Scuză-mă! Sunt beată?

Barabu: Nu de alcool, de fericire.

Ura: De unde știi?

Barabu: Când vorbești si ochii vorbesc.

Ura: Și iubesc, oare?

Barabu: Îți iubesti sotul, văzându-mă. Prin mine pe el îl iubesti.

Ura (Priveste spre cei doi de la fereastră, care stau cu spatele, îl sărută urgent pe Barabu) Nu, ai venit tu prin el.

Barabu: Multumesc pentru paharul buzelor.

(Intră un valet; la zgomotul lui Stop si O'Hara, mulțumiti, se întorc la masă. Iese valetul, cu resturi).

Stop: Bun. E bine Ura, sotioaro! E foarte bine. Luați loc, Excelentă. Luați loc. Ai obosit Ura? Dacă nu, să mergem la Brand-bar.

O'Hara: Sunteti îndatoritor, domnule, dar nu vă pot însoți. Altădată, da. Prietenul meu, prim-ministrul, e mai puternic. Ce zici, excelentă?

(Ura îi face semn să accepte).

Barabu: La dispoziția doamnei si... domnului bancher. Noi, cei din Țara Albăstră, suntem prieteni cu Noaptea si copacii stelelor. Zeii ne ocrotesc! Si, stând lângă ochii de foc ai doamnei, îmi voi aminti de nouă neveste ale mele.

Stop (Către O'Hara): Îmi place Excelenta-Sa! E, dacă-mi place! Nevastă-mea l-a vrăjit.

Ura (Veselă): Iubirea e una peste tot, domnule prim-ministru. Haide cu noi! (Îi ia de braț). Eu, un biet izvoras, îmi caut marea.

O'Hara (Se retrage): Excelenta-sa e destul de înțelept si...e în mâini bune.

Stop: Multumim, multumim, Excelentă... noi, da, noi mâine la hotelul Upman!

O'Hara: Astept, domnule Stop.

Barabu: După cum văd, eu sunt prizonier toată noaptea...

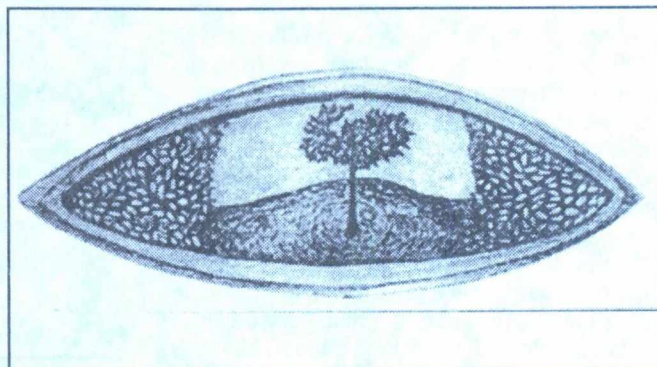
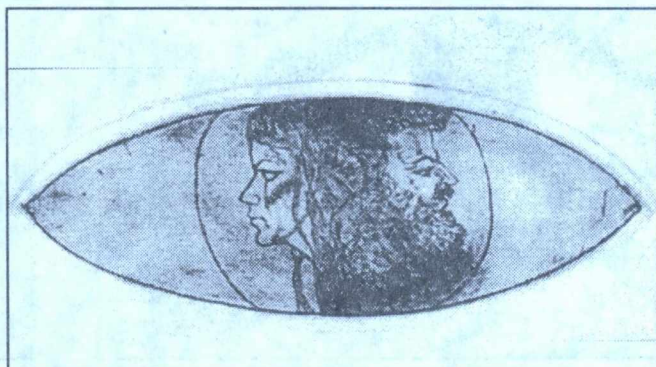
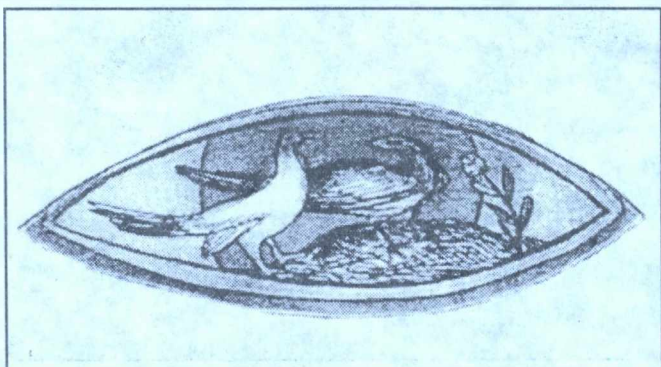
O'Hara: În mâini bune, Excelentă. (Face o reverență) Doamnă! Domnilor! Ne vom revedea... (Iese)

Stop: Mai e vorbă?

Ura: Haide, că mi-e sete.

Stop (După ei): Da, în ce mâini!

Cortina

ANA MARIA MUNTEANU:

„Teatrul românesc a fost și a rămas un fundament al culturii române”

Doamnă Ana Maria Munteanu, teatrul pe care-l conduceți s-a întors, de curând, dintr-un important turneu în țări din Europa occidentală. Ce s-a urmărit prin onorarea acestui contract și care au fost consecințele și ecourile sale?

• Acest turneu nu este meritul meu, ci al maestrului Oleg Danovski, care a pus baze solide în domeniul industriei culturale. Organizat de firma „Konzert Direktion Landgraff”, turneul prezintă teatrul nostru ca o companie de balet clasic, pe piața germană și în alte câteva țări vecine — Elveția, Austria, Franța, Olanda, Belgia. Turneul, despre care se profetiza că se va opri odată cu venirea mea la conducerea teatrului, a obținut, anul acesta, rezultate incontestabile, comentate de presa internațională. Impresarul a fost satisfăcut de forma ansamblului. S-au făcut asemenea evaluări, încât mie îmi este greu să le comentez. Domnul Landgraff a și fixat premiul pentru anul 2000. Este vorba de „Pinnocchio” — moda spectacolelor pentru copii a revenit în tot spațiul german, unde se simte absența unei preocupări vizavi de educația prin teatru —, care este o montare despre adevăr și minciună, despre noi înșine. Cred că succesul companiei a fost evaluat într-un mod obiectiv, pentru că nu vând cine ar putea exercita vreă influență asupra unui cronicar din Germania sau din țările mai înainte menționate. Am avut, cu acest prilej, o verificare a proiectului managerial, în sensul că, respectând solistii deja consacrați, am lansat în competiție o garnitură foarte mare de soliști tineri sau soliști care au avut un debut întârziat, așteptând ani de zile sansa de a crea un rol. Au evoluat atât de mulți soliști în acest an și cu succes atât de categoric, încât compania este în proporție de 60-70% reînnoită în potențialul ei, în realizările ei și în decizia și determinarea de a-si asuma schimbarea pe mai departe.

• „Schimbarea” este punctul forte al programului dumneavoastră managerial. În cei zece ani de la revoluție au încercat să o realizeze și alți directori de teatre la Constanța lovindu-se de un zid imens de prejudecăți, de interese și orgolii tipic balcanice. Cum s-a concretizat ea, la dumneavoastră, până în prezent?

• Ea s-a obținut într-un termen scurt, dar trebuie să fie o schimbare solidă, trebuie să fie un acord la un concept european. Nu de dragul de a ne acorda Europei, pentru că nu tot ce se întâmplă în Europa este salutar și pentru România. Cultura românească este foarte puternică. Ea a avut un sistem care n-a ucis-o, ci a stimulat-o. Sigur că ar putea părea hazardat să asemenez afirmație, dar teatrul românesc este și a fost redutabil chiar dacă unii secretari de stat de la Ministerul Culturii afirmă, aberant, că n-a existat teatru înainte de 1989. Aceasta înseamnă să anulezi forța de subversiune, forța de provocare pe care a avut-o teatrul românesc. Teatrul românesc a fost și a rămas și după 1989 fundament al culturii române. Iar în ceea ce privește baletul, lucrurile sunt cam la fel. A existat balet românesc bine receptat și foarte bine cotelat pe plan european înainte de '89, există și în anul de grație 2000.

• Dar atunci unde este schimbarea? Ce fel de schimbare căutați dumneavoastră?

• Dansul nostru clasic s-a cantonat într-un fenomen de piață culturală germană. Ceea ce mi se pare absolut important să existe, dar nu poate rămâne unicul reper în activitatea unei companii. Drept pentru care nu am făcut altceva decât să ne integrăm unei tendințe și să împlinim una din intențiile și dorințele maestrului Oleg Danovski de a dezvolta dansul contemporan, proiect pe care domnia sa, în ultimii ani, n-a mai avut resursele să-l realizeze. Înainte de 1989, maestrul invita coregrafi din țară pentru a lucra cel puțin o creație de dans contemporan pe stagiune. Noi nu facem acum decât să ducem această aspirație mai departe. Sigur, suntem obligați să întreprindem acest demers la nivelul anului 2000. Înainte, toată lumea spunea, mai reținut sau mai tare, că în diasporă sunt atâtea valori pe care le dorim alături de noi. Am avut marea surpriză la Festivalul Internațional de Dans de anul trecut, o coregrafă de valoare Adinei Cezar să spună că: „noi n-avem nevoie de diasporă, noi trebuie să creăm un sindicat în care să nu intre nici un coregraf, nici un dansator român din străinătate, noi trebuie să ne susținem propriile noastre interese”. A fost primul semnal că se constituie o piață a dansului contemporan în România. O piață cu strategie defensivă și agresivă. Mi se pare foarte interesant. Dar eu cred că opera, dansul, muzica în general — mai puțin teatrul care se exprimă în limba națională — sunt arte cosmopolite, care trebuie să

circula, să reprezinte contacte între oameni și proiecte. Iar noi am făcut un pas important în acest sens?

• În ce constă acest „pas”? Vă rog să fiți mai explicit!

• În luna noiembrie am fost la Paris cu o bursă a statului francez, unde am putut să observ cum se lucrează acolo. Ei spun „dans francez” — înțelegând prin acesta un dans racordat la dansul african, american, nord european, la dansul olandez s.a.m.d. Ca să fim recunoscuți, noi trebuie să facem ceea ce fac și alții, la nivelul lor, dacă nu chiar mai mult. O să-mi spuneti: „Dar Balsol-ul circula și acum în Franța! Si Sankt-Petersburgul! „Dar cu ce credeți că circula?! Odată cu coregrafiile clasice, dar cu Balasin — cu coregrafi în vogă acum la Paris — inclusiv Gigi Căciuleanu și Boris Eifman! Poti decreta că o companie este mare, atunci când colaborezi cu mari coregrafi. Ca să colaborezi cu mari coregrafi ești nevoit să accepti cota lor de box-office. Ei fac numeroase reduceri — de tară, de companie, de oras — dar problema industriei culturale și a box-office-ului rămâne o problemă foarte grea pentru un teatru de balet care vrea să intre pe piața europeană. Încercăm să realizăm punți favorabile și eficiente în această direcție. Noi am depus un proiect la Ambasada Franței, pentru crearea unui departament pe care să-l numim „Centrul Coregrafic”. Prin intermediul acestuia intenționăm să organizăm o serie de contacte mai strânse cu coregrafi și dansatorii francezi, susținute atât de Franța cât și de Compania „Oleg Danovski”. Pe de o parte încercăm această racordare la sistemul de structuri și de instituții care există în momentul de față în Franța și Europa occidentală, iar pe de altă parte am confirmat, pe piața artistică germană, valoarea și potențialul companiei noastre. Este o problemă destul de dificilă să deschizi compania, să găsești legături, să faci înțelegeri bune din punct de vedere financiar, să fii cunoscut. Cele două spectacole contemporane puse în scenă de noi anul acesta: „Anotimpurile” de Vivaldi, în coregrafia lui Sergiu Anghel și „Mozartissimo” de Gigi Căciuleanu vor fi prezentate, la Hanovra, la Expoziția Universală — 2000, ele fiind singurele spectacole reținute din oferta pe care am făcut-o. Occidentul se uită către România și își orientează, și-si reorganizează harta culturală în funcție de ceea ce noi propunem. Este foarte clar, nu mai putem oferi numai balet clasic. Nu interesează pe nimeni. Suntem preocupați să facem schimburi culturale cu Brest-ul — oraș înfrățit cu Constanța, care are un teatru impresionant, „Cuart”. După cum observați, integrarea europeană a teatrului nostru a început nu numai pe componenta spectacolului de balet cumpărat, ci și pe componenta creației, a schimbului de dansatori, a relațiilor cu coregrafi și personalitățile consacrate în Occident. Totodată, în țară, am fost invitați la Târgul de Arte Vizuale din București, la Festivalul Național al Teatrului de la Sibiu, la Bursa internațională a spectacolelor din România. Acestea toate sunt invitații foarte importante, care reprezintă o punte către ceea ce dorim să facem în continuare.

• De când ați preluat funcția de manager, presa a stat cu ochii „ascuțiți” pe dumneavoastră și pe Teatrul „Oleg Danovski”. Care mai sunt relațiile cu mass-media? Dar cu publicul spectator?

• Cu scrupulozitate am adunat toate articolele mai tinerilor sau mai vechilor gazetari și vreau să le mulțumesc tuturor pentru modul în care au reflectat dilemele, polemicile, realizările teatrului nostru. Eu nu cred că presa trebuie să fie una pompată pentru a crea o imagine artificială instituției noastre. Eu cred că presa trebuie să fie locul în care se confruntă puncte de vedere, în care se pun întrebări transante. Ceea ce-mi doresc este mișcare, conflict, discuție, dezbateri polemică. Polemica poate să reinvie publicul. Publicul este minunat. De câte ori simte schimbarea în spectacolele noastre, vine. La montarea cu „Anotimpurile” sala a fost plină la nivel de 650 de locuri. Așa ceva este de neconceput în Franța, unde sistemul de subvenție pe creația coregrafică este enorm. Valoarea unui spectacol este un compromis între vânzările pe care le faci pe o anumită perioadă de timp și valoarea artistică propriu-zisă. Întrebarea care nu-mi dă liniște sună cam așa: Este Teatrul „Oleg Danovski”, la ora actuală, o instituție de expresie culturală pentru spațiul local, pentru cel național sau regional, ori pentru circuitul european? Și atunci, noi cei care ne ocupăm de destinul acestui teatru trebuie să întreprindem acele acțiuni, acele tipuri de contacte, de investiții, încât el să se mențină ca o formă de expresie culturală.

OVIDIU DUNĂREANU

PROFIL

ION TIȚOIU

Ion Țoiu, grafician născut în 21 august 1949 la Constanța: absolvent al Institutului de arte „Nicolae Grigorescu” din București, promovă 1978. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici. Organizează expoziții personale în țară, la Constanța și București, precum și la Barcelona, Cracovia, Sao-Paulo, Stuttgart, Metz, Varna, Sapore, Roma, Geneva, Budapesta, Viena, Regensburg, Paris, Atena, New York, între anii 1976-1999. Participă la Expoziții Internaționale de gravură, organizate anual, în varii centre ale lumii. Lucrările sale figurează în patrimoniul muzeelor de artă din București, Constanța, Galați, Tulcea, ca și în numeroase colecții particulare din țară sau din marile orase în care a expus. Este cadru didactic la Facultatea de arte Plastice din Timisoara.

Nu se poate scrie despre Ion Țoiu fără a evoca personalitatea aceluia care i-a infuzat pasiunea pentru vechiul meșteșug al gravurii.

Profesorul Eugen Popa, un mare artist, un mare gravor, un mare dascăl, care a intuit, în calitățile de început ale studentului său „un sol fertil”. Altfel nici nu s-ar fi ostenit să investească; era flegmatic cu neputinciosii până la indiferență; nu-i jignea, dar nici nu-i lua în seamă.

Ion Țoiu a urmat, paralel cu studiile la clasa profesorului Eugen Popa și o altă mare „scoală”, aceea a atelierului „Podul”, situat în strada Speranței, undeva prin spatele Teatrului Național. Atelierul era frecventat de pasionați ai domeniului. Se adunau aici câteva generații de străluciți gravori contemporani, de la Puia Maschievici-Misu, Geta Brătescu, Corina Beiu-Anghelută, Ala Jalea, sau Ileana Micodini și Marcel Chirnoagă, la Nicolae Alexi, Aurel Bulacu ș.a. tot la distanțe de 30, 20, 10 ani față de Ion Țoiu. El era „copilul teribil” al acelor ani, interesat și interesant, ades controversat ca atitudine și curiozitate profesională, care fremăta de dorința de cunoaștere și înțelegere a tot ceea ce se întâmpla în acel spațiu, de a ajunge să mănuiască el însuși uneltele cu care atelierul Uniunii Artiștilor Plastici „Podul” era din belsug înzestrat.

Respectul pentru meșteșug este unul dintre factorii hotărâtori ai oricărui act artistic. Dobândit și practicat după cele mai stricte, „severe” legi ale lui, se însoțește curând, la Ion Țoiu, cu o idee bogată, cu iscoditoare căutări, cu repetabile configurări, ca schemă de bază, dar mereu înnoite prin detaliul gravat. Firesc, începutul carierei sale artistice se leagă — tematic — de peisajul local, de mare și atmosfera ei, de statuile arheologice care zăcuseră sub straturi ctonice ș.a.

Depășind etape ale propriei evoluții, peste ani, artistul este acum capabil de tema „ochiului”, care revine obsesiv, în lucrările sale. Simbol creștin, dar și „instrument” de cunoaștere a lumii din afară și din lăuntrul nostru, ochiul, „a toate văzător” apare configurat printr-o mare varietate de mijloace plastice. Cred că a reușit să imprime, în anii din urmă, sute de asemenea reprezentări ale aceluiași motiv ca formă conceptuală, dar „decorată” mereu cu alte detalii,

cu minuscule „broderii” gravate. Elementele constitutive ale compoziției sunt legate direct de ceea ce numim idee, destin al operei — receptacol de semne, receptat de semenii. Expresie a acumulării unor noi limbaje, de adaptare, a celor deja cunoscute-dobândite, arta lui Ion Țoiu are identitate și caracter propriu, care-i conferă acesteia unicitate și o aură uneori stranie.

Ion Țoiu are trăsăturile unei personalități bine conturate; el pare acum că și-a definitivat opera regândind-o și lucrările noi se nasc adesea din reluări ale acelorasi teme. Prin aceste reveniri, artistul își îmbogățește repertoriul de semne grafice, slujit de acea calitate esențială a firii sale artistice, care este imaginația dublată de manualitate. Lumea meditației sale adună o mare bogătie de forme, semne și simboluri; ductul liniei prin care acestea sunt definite este „fluid”, linear; el creează ambianțe aluziv-sugestive, de cele mai multe ori plasate în jurul unui element decorativ central, sau dispuse difuz pe întreaga suprafață a formei-compoziții. Această bogătie de arabescuri, asemenea unor hieroglife, de detalii filigranate, înscrise forme, prin trasee grafice incizate fin în placa de metal, transpuse apoi, prin imprimare, pe hârtia suport. Pentru aceasta gravorul trebuie să aibă o mână sigură care execută cu precizie și fermitate desenul, apoi „zgârietura”, identică desenului pe placa acoperită cu ceară (sau orice alt verni), cu exactitatea și finețea unei tăieturi de bisturiu.

Ion Țoiu pare hotărât să confere mereu vitalitate faptului de artă; să elimine diferența — dacă ea a existat vreodată — dintre experiența trăită și aceea a actului creator. În acest fel el înfăptuiește o operă organică, inclusă ansamblului de forme și semne — ades eterogene — dar care se adună într-un „sistem” care-i este propriu, bazat pe acumulări ale unei tehnici de veche tradiție. Astfel, demersul său artistic este complex, bazat în fiecare etapă pe stăpânirea cu autoritate a tehnicilor multiplicării.

Traectoria operei lui Ion Țoiu, care este de fapt aceea a propriei identități, converge spre un mod caracteristic de a simți viața, de a o concepe și a o exprima prin operă. Faptul nu se închide însă aici, ci continuă. Căci, iată, aflat în plină maturitate de vârstă și creație, Ion Țoiu mai are încă multe de spus. Iar în ipostaza nouă de cadru didactic devine el însuși acea „punte de trecere”, de transfer al cunostintelor primite prin profesorul Eugen Popa, spre alte generații. Este acum momentul unui început de drum, de-a lungul căruia Ion Țoiu trebuie să dea măsura propriilor forte, propriei capacități și a talentului său pedagogic.

FL.CRUCERU

S-ar putea afirma că ediția 1999 a Festivalului Național al Teatrelor de Revistă s-a desfășurat sub semnul dictonului „Revista nu se predă, revista nu moare!” Festivalul nu s-a oprit, el a mers mai departe, cu cinci teatre din cele opt câte mai există în țară, cu iubire față de acest gen exigent de spectacol, nici pe departe facil, gratuit, formal, cu cerbicia benefică de a supraviețui tuturor vicisitudinilor tranziției. Fiecare teatru prezent s-a pregătit ad-hoc în funcție de condițiile materiale de care beneficiază, de tradiția ce-l guvernează, de resursele de fantezie și imaginație creatoare de care dispune, și, nu în ultimul rând, de receptivitatea și sensibilitatea pe care colectivele artistice le-au probat, în raport cu cerințele moderne ale spectacolului, ale genului revuistic. Misiunea de a deschide seria reprezentățiilor editiei a VIII-a a Festivalului Național al Teatrelor de Revistă a revenit Secției de Revistă a Ansamblului Artistic al Armatei din Cluj-Napoca. Revista „muzical zămbitoare” purtând titlul „La loc, telecomanda!”, scrisă de Cornel Udrea, (muzica — Adrian Romescu și Elena Cârstea; scenografia — Octavian Timis; coregrafia — Gabriela Batori) s-a convertit într-un caleidoscop de scheciuri, scenete, cântece și secvențe dansante pe care regizorul Dan Constantin, cândva actor constantean de revistă, nu a izbutit să le asambleze într-un tot coerent, armonios, călăuzit de o idee anume. Am asistat la un spectacol inegal, dominat de un umor sumbru, lipsit de vervă și de poante, derulat molcom, *au ralenti*, ardeleneste. Eforturile principalilor și talentaților interpreți de satiră și umor — Dan Constantin și Mihai Lazăr — de a sarja caricatural realitatea au condus în zona grotescului frizând cosmarul. Numerele de dans, cu mici și rare excepții, s-au confundat cu tehnica la nivel corporal, lipsa de gratie și de suplete a boticellieneilor „animatoare” accentuându-se pringesturii, pe alocuri inutile, care dădeau impresia de agitație perpetuă, obositoare, estompată parțial de stroboscop și de fuga reflectoarelor în goană ne bună, ne bună. A lipsit forța de a transmite stări intermediare de gesturi și de mimică. Orchestra condusă de Györi László a sunat admirabil, ceea ce a permis și tânărului interpret de muzică pop — Vasile Barbos să se dezlanțuie, cucerind sala cu șarmul său dezinvolt, cu vocea sa să la Elvis Presley, cu spiritul său curtenitor, captivant, cu chipul său de beatles viril, amintind de idol. Teatrul muzical „Nae Leonard” din Galați — Secția Revistă — a venit la Festival cu un spectacol music-dance de Eugen Rotaru (adaptat de Gheorghe V. Gheorghe) — „Revista în tranziție”. Un colectiv destoinic, entuziast, cu apetentă pentru frumos, a realizat o reprezentatie perfectibilă, însă carentă la capitolele mișcare scenică (unde tendințele și tentațiile browniene au fost evidente), numere de balet (nu întâmplător cea mai reușită secvență dansantă a fost parodia „Dans comic”) și umor (au abundat glumele arhaice, prefabricate, ocazionale, fără percutantă comico-satirică). O fericită excepție de la regula desuetudinii comicului a constituit-o actorul Paul Buta, talent înăscut, posesor al unui haz natural, spumos, îndeosebi în monologul „Vreau să-mi fac cotet la scroafă” și în cupletul „Întâlnirea”. Comic robust, sănătos, decent, cu mai puține accente grosiere, ori grobiene...

Teatrul „Alexandru Davila” din Pitesti —

SCENA

◆ REVISTA NU MOARE!... ◆ ÎN LOC DE CONCLUZII

Secția Revistă — a prezentat un spectacol de Sorin Holban, Corneliu Lamba și Constantin Zărnescu (muzica Dan Dimitriu), intitulat „E viața în roz” din a cărui desfășurare precar sonorizată, am reținut doar vocea impetuoasă, frumos timbrată, a vesnic tânărului Dorin Anastasiu și interpretarea solistei Nina Krulikovski (gesturi și atitudini voit senzuale, voce ușor voalată, patos, lipsă de complexe, complicitate cu sala care o agreează și o încurajează, dându-i aripi de înger și demon). De departe cele mai reușite spectacole au aparținut Teatrului „Majestic” din Ploiești și Teatrului „Fantasio” din Constanta, principalii rivali „la vârf” ai Festivalului. Cu super-show-ul „Îngeri pentru o zi” de Cornel Udrea (muzica — Viorel Gavrilă; coregrafia si regia artistică — Marcela Timiras), ploiestenii au făcut spectacolul să curgă pe ideea de tunel al timpului în care s-au deschis ferestre prin care publicul a urmărit aventuri ale gestului, ale mișcării, cadrane de sunet, captând melosul acestui secol. S-a urmărit evidentierea frumosului, a purității și a candorii iubirii, eludându-se cu obstinație spectacolul străzii și sublinierea accentelor deprimante ale cotidianului. Dominantă în spectacol a fost lumina, chiar și într-o secvență apocaliptică, la consumarea căreia s-a înstăpânit lumina salutară, râvnită, reconfortantă, revitalizantă. Reprezentatia ploiesteană a vehiculat idei de o mare gingăsie, subtilitate și delicatețe, înveșmântate, inspirat, în secvențe de muzică și de balet ce fac să renască speranța, încrederea în zile mai bune, mai senine și mai luminoase. Coregrafia — prilejuind imagini socante, uimitoare, halucinante, dizolvând și recompunând forme, volume, geometrii de mișcări iconoclaste ce spulberă inertiile, stereotipiile — este realizată exclusiv pe muzica lui Goran Bregovici a cărui sensibilitate, mișcă Balcanii seculari. Inovația coregrafică, derutantă, debusolantă transpare îndeosebi din secvențele „Pasi pe lună”, „Pisicile aristocrate”, „Fantezie în alb negru”. Episoadele comice scrise de Cornel Udrea filtrează subtil comicul parodic convertindu-l în satiră nimicitoare sub imperiul umorului negru. Remarcabile momentele „Romeo și Julieta”, „Eclipsa” și „Vine apocalipsa” de-a lungul cărora întâlnim variate tipuri de umor (malitios interferând cu hazul de necaz, sincer, spontan, prompt, natural, dar și sub forma lacrimilor de răs convertite în plâns). Muzica lui Viorel Gavrilă a găsit în Sanda Ladosi, Nicoleta Matei, Aurelian Temisan și Liviu Anghel interpreți de înaltă clasă, cu voci cultivate, rafinate, superbe. Toate în tot — un spectacol ca pe Broadway cu fast și grandoare, în decorul lui Ovidiu Pascal și-n costumele strălucitoare ale Teodorei Dinulescu.

Cu „Pudră de talc... sou”, Teatrul „Fantasio” a servit, în ultima seară a Festivalului Național al Teatrelor de Revistă o replică pe măsura magnificului

spectacol al celor din orasul aurului negru. Punctele forte ale trupei tomitane au fost scenetele, scheciurile și monologurile lui Florian Pretorian, cu doza asortată de sare și piper, pornind de la „auto-dafe”-ul lui Fane Glință, continuând cu „telenovela românească” a Mariane Darian și culminând cu „Chirița la Paris” a lui Florin Zăncescu, un număr comic senzational stârnind cascade de răs. Izbânzii comice a reprezentatiei Teatrului „Fantasio” i s-a alăturat, tot ca punct forte, coregrafia Victoriei Bucur, fascinantă prin bogăția de imagini vehiculate, prin minugia executiei, prin plăcerea, savoarea și dinamismul gesticii și al mișcării, avându-și propria oglindire a unor pasiuni umane. Cultură imagistică în adevărata accepție a cuvântului, imprezibilă prin pitoresc și unicitate. Vocea de referință a cântecului tomitan, Ileana Sipoteanu, zămbitoare, sigură pe sine, cu un melos de o rară armonie și expresivitate. Cele două mari teatre — „Majesticul” și „Fantasio” au avut parte, la premiere, de covârșitoarea majoritate a sufragiilor juriului.

FELIX MAIOR

Teatrul „Fantasio” din Constanta, care stie să se mențină vârful de lance al revuisticii românești, a inițiat, la începutul anilor '90, un festival al teatrelor de revistă, menit a aduce pe o aceeași scenă productiile tuturor celor opt „centre satirice” răspândite în lung și-n lat, pe plaiurile mioritice. Întâlnire anuală în mijloc de noiembrie, manifestarea oferă un binevenit prilej de sondare, de înțelegere și observare a acestui fenomen artistic. Organizat cu staif, știință, cu minucie chiar, de către actorul Mihai Sorin Vasilescu, directorul Teatrului „Fantasio”, festivalul dezvăluie, cu fiecare nouă editie, tendințe, lipsuri și orientări avangardiste.

Desigur că nu se poate vorbi acum de o rețetă strictă, a cărei respectare să garanteze nasterea unei reviste de succes. S-a încercat în acest ultim deceniu tot soiul de formule, îndoienice sau performante, pentru realizarea unui spectacol de revistă. Unele ne amintesc și astăzi de binecunoscutele brigăzi artistice, promotore ale unui bălci de prost gust. Bun prilej de observare a ceea ce fac ceilalți colegi de scenă, festivalul ar trebui să dea de gândit tuturor participanților. Astfel, mi se pare absolut necesar ca Teatrul „Al. Davila” din Pitesti în special, dar și cele din Deva, Cluj, și nicidecum în ultimul rând Teatrul „C. Tănase” din Capitală, să ia notă în mod serios de ceea ce se întâmplă la „Fantasio”, Ploiești sau Baia Mare. Deschizător de drumuri spre un alt mod de a gândi revista, regizorul și actorul Anton Tauf, directorul teatrului băimărean, a susținut prin spectacolele

propușe necesitatea coerenței, a firului director în montare. Tablourile coregrafice nu se rup de ideea spectacolului, ci îl servesc, făcând translația firească între momente, orchestra nu are doar rol de acompaniament, ci devine personaj. Ritm alert, inventivitate scenică, actori de talent și, mai ales texte spumoase, acoperite estetic, al căror autor, Mihai Maximilian, nu a căzut niciodată pe panta vulgarității sau a pornografiei.

Inovația de certă avangardă artistică a lui Anton Tauf a deschis noi orizonturi acelor care au avut ochi să vadă. Ploiestenii au înțeles primii și, încetul cu încetul, au renunțat la simpla înșiruire de momente, ajungând să producă adevărate spectacole de varietăți. Orice televiziune națională care se respectă ar trebui să își dorească achiziționarea spectacolului propus de Teatrul „Majestic” din Ploiești în acest an. Relativ coerent, inventiv în ceea ce privește decorul, costumele și relația acestora cu actorii, „Îngeri pentru o zi” al Marceliei Timiras are și meritul de a nu se înscrie însă în rețeta tradițională a revistei. Pregnantă în acest domeniu rămân, orice s-ar spune, constantenii care, simțind că vremurile se înnoiesc, au schimbat macazul, optând pentru un regizor de teatru, încredințându-i frâiele unui gen pe care acesta nu l mai abordase. Ion Sapdaru, cu școală de teatru și film la Moscova, a adus în revistă specificul teatrului de dramă, propunând un spectacol integral motivat. Noile sale semne, suflul novator au pus bazele unei alte deschideri spectaculare a revistei și, cu siguranță, linii de forță ale acestui model vor apărea pe viitor în montările revuistice ale altor teatre. Celebrele pene purtate cu gratie de balerine le-au luat locul tinutele de repetiție ale tinerilor dansatori din zilele noastre: tricouri și blugi. Senzationalul mai vechiului can-can s-a metamorfozat într-un alert dans spaniol. Rigoare și sincronizare perfectă într-un număr de virtuoșizitate coregrafică. Înămămurit, uluit, publicul a uitat cu totul că poate și-ar fi dorit să revadă desuurile roș-negre, savurând frumusețea mișcării trupului înveșmântat în mai sobrele costume andaluze.

În loc de concluzie, acum, la sfârșit de mileniu, e de observat însă absența teatrelor de valoare. Un Tănase ar muri nu de răs, ci de rusine. Deservind scena, lipsite de umor și pertinentă, pline ochi de vulgar, acestea au coborât chiar și miza spectacolului motivat regizoral, al constantenilor. În cazul dat există, totuși, o soluție: Ion Sapdaru să își alcătuiască singur scenariul, în al său „Pudră de talc... sou” regizorul semnând un text inspirat. Într-o lume bulversantă, în care spectatorul este atras de miracolul televiziunii, revista are nevoie nu atât de o schimbare cât de o înnoire a mijloacelor. Locul actorilor și al regizorilor, din întâmplare la estradă, începe să fie luat, cu bune rezultate, de actori și regizori cu serioasă pregătire în domeniul artelor spectacolului și disponibilități pentru genul revuistic. O soluție viabilă, la care s-ar putea adăuga asumarea de către teatrele cu acest specific a mai multor genuri spectaculare. Teatrul „Fantasio” a făcut deja primul pas prin sprijinirea, realizarea și prezentarea spectacolului „Tu nu ești trupul tău”, recital al actorilor Luiza Sarivan și Florin Zăncescu, cel din urmă asumându-și și rolul de regizor.

GABRIELA RIEGLER

SIMEZA

Salonul de iarnă

Gabriela Gheorghe, Petre Grăjdeanu, Constantin Grigorută, Alexandru Isopescu, Vasile Jurje, Năstase Leonte, Petre Manea, Iolanda Manolescu, Nită Manolescu, Petre Nechita, Alexandru Nestorescu, Victoria Pastuch, Eusebio Spănu, Cornelia Suciu, Ignat Stefanov, Ion Titoiu, Daniela Turcanu, Mircea Vărzaru, cu absente notabile și greu de înțeles (Gheorghe Fărcăsiu, Gheorghe Firică, Alfred Ipser, Nicolae Mira, Laura Nistorescu-Seniuc, Constantin Papadopol), cu reveniri spațiale și temporale surprinzătoare (Sever Iustian, Nicolae Rădulescu), precum și cu o infuzie spectaculoasă de tineri creatori și proaspăt absolvenți a căror valoare se afirmă cu vigoare în cadrul filialei (Eduard Andrei, Doina Misian, Avram Ana Maria, Elena Cazacu).

Salonul de iarnă semnifică mai presus de orice o asumare a responsabilității apartenenței la o anume grupare artistică, în cadrul căreia autorii au menirea de a contribui pe de o parte la afirmarea continuității unei tradiții de excepție a școlii naționale de artă, iar pe de altă parte la exprimarea acelor acumulări individuale care alcătuiesc personalitatea fiecăruia.

Abordând cu profesionalism, inventivitate și mereu înnoită sete de autocunoaștere domeniile care i-au consacrat — pictură, sculptură, grafică,

ceramică, tapiserie, desen satiric — sau încercând alte modalități de expresie, descoperite în urma unor îndelungate căutări interioare, artiștii constanteni oferă publicului o imagine complexă a ceea ce înseamnă preocupările lor de a compune un univers personal, încărcat de semnificații, de trăiri intense, de viziuni desprinse din existența cotidiană sau vis, de sensibilitate și autentic.

Născute nu doar dintr-un fin spirit de observație, filtrat printr-o subtilă interpretare ci și din stăpânirea deplină a tehnicii, lucrările din expoziție se remarcă datorită diversității genurilor abordate, urmând fie o opțiune declarată, fie o finalizare obsedantă a unei teme.

Desigur, peisajul, portretul, compoziția, natura statică există de secole, dar obstinția de a găsi continuu o altă posibilitate de a exprima dialogul artistului cu mediul înconjurător și cu propria simțire în raport cu realitatea se constituie într-o permanentă a spiritului omenesc în actul de creație. Plastic sau decorativ, obiectul expozițional, opera de artă devine un simbol al unei complexe, și ireversibile experiențe de viață și imaginație, transpuse într-un limbaj universal, apt de a ajunge, îmbogățit prin propria contribuție, la suflul receptorului.

De fapt, ce poate fi mai fascinant decât să descoperi, cu uimire crescândă, câte ipostaze poate

avea un colt de natură, mereu altul, niste umile obiecte asezate într-o ordine numai de ele știută, niste elemente abstracte, simbolice, adunate aleatoriu dar formând o entitate expresivă, niste personaje smulse din monotonia vieții cotidiane? Ce îți poate aduce o bucurie mai mare decât culoarea atotstăpânitoare, violentată sau rafinată, care creează stări emotionale în acord cu starea de spirit a celor dispuși să vadă și să simtă dincolo de imaginea expusă? Ce poate fi mai impresionant decât să trăiești sentimentul monumentalității dat nu de dimensiuni ci de inefabilul mesaj continuu sau să simți acea subtilă tactilitate a formelor și urmelor născându-se din lut ori bogăția rafinată, diafană a materialului textil? Sunt lucrări pe care le-ai dori pentru un muzeu real sau imaginar, pentru o casă, oricât de modestă ar fi, dar însufletită de un iubitor autentic de artă, lucrări care ar putea înnoibiliza spațiile unor institutii de cultură și nu numai, din Constanta și de pretutindeni. Pentru că nu doar forța expresivă, sinteza de lumină și culoare sau cea de formă și volum bine definite, proprii fiecărui creator se constituie într-un ansamblu de semne capabile să impresioneze ci și intenția de a duce mai departe un dialog cu sine însuși și cu publicul, început acum mai mulți sau mai puțin ani, o încercare benefică de a aduce arta în viața obișnuită și de a transforma cotidianul în artă.

Si poate, nu întâmplător, multi dintre cei prezenti în expoziție sunt dascăli, prin vocație, la un liceu de prestigiu — cel de Arte — formând și lăsând în urmă generații de tineri talentați, purtători ai unei

SIMONA RUSU

continuare în pag. 14

EMMANUEL DE ROUX și
MARION VAN RENTERGHEM

IMPACTUL REVOLUȚIEI NUMERICE (II)

CONFUZIE ÎN PROFESIILE DIN DOMENIUL CĂRTII. Cel lucrări din patrimoniul național vor „merita” să fie numerizate, apoi oferite spre consultare directă? Chiar înainte de a se rezolva problema alegerii textelor ce constituie corpul indiscutabil al viitoarelor „locuri ale memoriei”, un obstacol juridic limează, pentru moment, ambițiile bibliotecii virtuale.

Constructorii viitorului fond numeric nu reușesc încă să rezolve problema dreptului de autor. În Franța, din cele 87.000 de lucrări numerizate de la începutul anilor 90, doar 60% aparțin domeniului public. Restul, asupra căruia există încă drepturi de autor (mai mult de 35.000 de volume) nu e difuzat, în urma unui acord negociat cu Sindicatul național al editurilor (SNE), decât pe rețeaua internă a BNF. De acum încolo, până la semnarea unui acord global cu editorii, nici o carte nu va mai putea fi numerizată fără să fie protejată de codul proprietății intelectuale. Or, chiar o ediție din Balzac, scriitor intrat de mult în domeniul public, cuprinde un aparat critic care se poate afla în aceeași situație. Se poate întocmi o ediție de texte vechi fără medierea introducerii și a notelor? O ediție astfel epurată de instrumentele pedagogice nu va fi ea conștientă vocației unei biblioteci, fie ea și virtuală?

Dubla revoluție tehnică pe care o reprezintă numerizarea — tipul de suport și modul de transmisie — are drept consecință o a treia mutație fundamentală: cea a confuziei profesiunilor. François Reiner, directorul Mediatecii de la Villette, a analizat, în cursul colocviului de la BNF această răsturnare majoră, care pune problema unei redefiniri a rolurilor editorului, a librărilor, a bibliotecarului, a cititorului și chiar a autorului. Deja, bibliotecile de tip tradițional, care împrumută în fiecare an mai mult de un milion de volume sculte de orice drept de autor, pot afecta industria cărții. Modificând regulile jocului, noul tip de acces la informație se va emancipa radical, pentru prima dată, de aparatul editorial clasic.

DISPARIȚIA LIBRĂRIILOR? Dacă azi bibliotecile au ajuns să editeze cărți, oare editurile nu vor fi aduse în situația de a nu mai publica decât un exemplar unic pentru fiecare titlu — până în clipa în care vor dispărea cu totul, împreună cu librăriile? Între editor, prin tradiție răspunzător de alegerea cărților publicate și bibliotecar, a cărui funcție era marcată de neutralitate (achiziționare, conservare și punere la dispoziția cititorului a colecțiilor), rolurile odinioară bine definite vor ajunge să se suprapună. „Aceste roluri vor continua să fie exercitate undeva, estimează François Reiner. Dar nimic nu dovedește că ele vor fi exercitate de aceleași persoane, și în același mod”.

Însuși cititorul, va continua el oare să frecventeze „vechile” instituții construite cu mari cheltuieli? Si noțiunea de autor, nu e oare perisabilă, atunci când ubicuitatea informației diminuează posibilitățile lui de creație autonomă, și mai ales atunci când textul lui poate fi falsificat pe situri virtuale care scapă de sub controlul său? Se va regăsi el oare în situația lui Chateaubriand străbătând Franța de la un cap la altul pentru a-i repera pe editorii pirati și pe falsificatorii *Geniului Crestinismului*?

Starea de panică a Adelei încă nu trecuse. O țineam strâns în brate încercând să leg visul de ieri cu întâmplarea de azi. Aseară, în somn, am visat că dormeam. Un somn agitat, cu multe vise. Între vise mă trezeam, de fiecare dată, în alt loc și-n alt somn. „De ce te gândești mereu la trecut și nu te gândești la ziua de mâine?” Îmi întrebă femeia gândul cu propria-mi întrebare. Îi arăt pumnul închis și-o întreb: „Îți arăt?” „Nu. Te rog nu. Numai aceasta nu”. Între noi se așterne tăcerea, timp în care gândul se atinge de vis.

Iau repede cercul și bagheta de dresor, sar pe cubul imens al zarului și repet numărul de dresură, cu dreapta dirijându-i pe cei doi câini, Caron și Hasdrubal, cu stânga stăpânind mișcarea misterioasă a balonului. „Cese întâmplă cu tine?” „Tu mă întrebi ce se întâmplă? Mi-ai promis că vei fi oglinda mea, orice ar reflecta ea, și acum simt că-mi ascund ceva”, vine, ca un reproș, răspunsul Katerinei...

2. „Ce e aici?” „E sacul meu magic. Pui ceva în el, ceva deosebit pentru tine, îți pui o dorință, care trebuie neapărat să se îndeplinească, nu doar să te prosteste. Legi sacul și-l deschizi doar după ce acel ceva s-a împlinit”. „Ce e înăuntru?” „Nu pot să-ți spun”. „Tu crezi în magie?” „Închide ochii și adu-ți aminte de ceva. Pune-ți o dorință. Adu-ți aminte. Tine pumnul drept strâns. Deschide ochii. Privește pumnul. Deschide-l. Ai văzut?” „Nu am văzut nimic”. „Pentru că nu crezi”. Apoi, ca pentru a schimba vorba, mă întreabă: „Tu, poți să zbori?” Tocmai mă pregăteam să-i spun că-i o prostie să crezi că poți zbura când ea-și începe povestea. „Când eram mică puteam să zbor. Si am zburat. Le povesteam prietenelor de joacă că zbor. Într-o zi au vrut să vadă și ele. Mi-am luat elan pe

ELISABETH BADINTER, FILOZOF: „Vom fi obligați să citim aproape tot”.

• *La începutul construirii Bibliotecii, a fost evocată posibilitatea ca lucrările mai puțin consultate să fie stocate în depozit. Poziția dumneavoastră s-a distins de a celorlalți prin formularea acestei exigente: „Vreau toate cărțile, imediat, acolo unde mă aflu”. O bibliotecă virtuală internațională ar răspunde așteptării dumneavoastră, în măsura în care o numerizare exhaustivă rămâne utopică?*

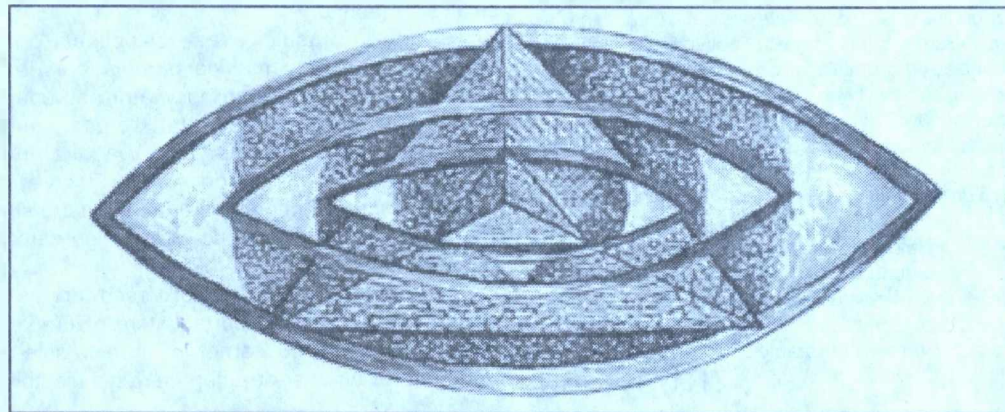
• Să trecem peste inconvenientele, binecunoscute de către cercetători, legate de simplul fapt de a nu avea cartea în mână. Par lucruri neînsemnate, dar a pune un semn, a lipi autocolante, a scrie pe margine cu pixul, toate astea fac parte din obiceiurile lecturii. Ecranul depersonalizează munca și obosete ochii. Se știe deja că lectura microfilmelor este obositoare, pentru a nu spune deprimantă. Dar acestea sunt detalii. Dacă poți consulta, de la locul unde te afli, cataloagele, chiar parțiale, ale bibliotecilor de la Londra sau Washington, și să ai pe ordinatorul tău cât mai multe date posibile, munca de cercetare nu poate să fie decât ușurată. Cei ce vor să meargă mai departe vor putea în continuare să nu se multumească cu fondul de bază numerizat. O altă ipoteză a progresului tehnologic ar fi, dincolo de informatizarea cărților, cea a arhivelor. Progresul ar fi considerabil. Dar, într-un anumit mod, aventura ar fi atunci terminată. Or, una din bucuriile cercetării e de a face de fiecare dată, un salt în necunoscut.

• *Vă temeți de banalizarea cercetării?*
• Da. Faptul că toată lumea are aceleași date la dispoziție, fără a face efortul de a le descoperi, micșorează posibilitățile de surpriză și riscă să ducă la o standardizare a culturii. Or, o altă bucurie a cercetătorului este tocmai această latură „politistă” care constă în a ancheta pentru a găsi ceea ce ceilalți nu au. Fără a mai pune la socoteală plăcerea descoperirii bibliotecilor lumii, a modului lor de funcționare specific, a ocaziilor de a întâlni alți cercetători. Încă o dată nu deplor acest progres anunțat. Dar intrăm în altă eră. Ceea ce-i va distinge pe cercetători va ține mai puțin de descoperirea unui document rar cât de modul de a-l înțelege.

• *Modul dumneavoastră de lucru se va schimba?*
• În mod paradoxal, deși se crede că biblioteca virtuală va facilita munca cercetătorilor, timpul consacrat cercetării se va lungi. Azi, trebuie să petreci mai multe săptămâni în fiecare bibliotecă pentru a termina o lucrare, știind că nu vei putea niciodată să citești sau să vezi totul, necunoscând toate documentele. Dacă ansamblul acestora din urmă sunt adunate pe calculator, vom fi înecați de masa de informație. Mai mult decât o tentatie, va exista aproape o obligație de a citi totul. Acest fapt va face cercetarea mai lungă, chiar imposibilă, datorită „mâncării” exhaustive.

traducere de ION MAGIRU

(după „Le Monde”, 10 iunie 1998)

SCARA LUI ESCHER

strada fără capete

cărarea ce duce în curtea buncii. Nu departe de stejar se află o piatră de cremene cu un „S” pe ea. Putin mai mare ca talpa mea. Eram în elan, am bătut puternic pe piatră și, la câțiva pași de creasta de după care aerul cald urma să mă poarte în zbor, am căzut. M-am ridicat, m-am sters de praf și le-am spus: uneori nu-mi iese. Nu a râs nimeni. Nici eu nu am mai încercat de atunci. Dar știu că aș putea zbura. Am sentimentul că e ceva ce trebuie să-mi amintesc. Dacă mi-as aminti, as putea zbura iarăși”. „Cum e să zbori?”...

3. Nu-mi amintesc prea bine ce-mi răspunsese. Parcă spunea de un spațiu deschis în care putea să ajungă la orice punct și orice oră și-ar fi dorit. Cum îi era obiceiul, schimba subiectul după bunu-i plac, știind că nu o voi corecta, de teamă de a nu o înfuria și a nu-mi începe reproșurile. De multe ori schimba subiectul cu întrebarea: „Știi ce-mi place la tine?” și de fiecare dată îmi spunea altceva. „Îmi place că știi să asculti”, mi-a spus prima oară. Altă dată mi-a spus că-i place că sunt naiv și cu naivii poți face ce-ți dorești. Ultima oară mi-a spus că-i place de mine pentru că știu să o înșotesc pe strada fără capete, fără să-i pun prea multe întrebări. Această îi dă liniștea necesară adâncirii în taina Pamphilei, taină legată de stradă și de casa cu ferestre roșii de la numărul 17...

La început credeam că strada fără capete este o

Obligativitatea cercetării și a prezentării obiective a istoriei (IV)

În „Declarația” din 10 octombrie (după opinia noastră cam grăbită și care nu reflectă întru totul realitatea, ceea ce o face vulnerabilă), d-l ministru Andrei Marga afirma câteva lucruri asupra cărora nu a reflectat îndeajuns (fapt de mirare la un intelectual autentic, filosof, fost decan al Facultății de Istorie — Filosofie a Universității „Babes-Bolyai” din Cluj Napoca, apoi rectorul acestei universități, format în atmosfera științifică a uneia dintre cele mai strălucite școli istorico-arheologice românești).

Domnia sa afirma tăios: „Nici unul dintre aceștia nu cunoaște tradiția românească interbelică a manualelor alternative de istorie ... Nici unul nu cunoaște acordurile internaționale, de sub egida Consiliului European, cu privire la predarea istoriei, la care România este parte... Pe acest fond de necunoaștere s-a falsificat și s-au fabricat afirmații pe care nimeni din rețeaua educației naționale nu le-a făcut (p 1-2)... Iar problemele scrierii istoriei trebuie lăsate profesioniștilor cu pregătire modernă...” (p.6).

Probabil că până la acea dată istoricii nu se pronunțaseră, încă, în legătură cu manualele. Dar acesta nu este un argument. Domnia sa cunoaște bine că istoricii care se respectă pe ei înșiși, respectă istoria și au ceva de spus, nu o fac niciodată în grabă, utilizând mijloacele oferite de mass-media, fără o documentare corespunzătoare (în acest caz fără a citi manualele) și fără o decantare a observațiilor și a opiniilor personale; cu atât mai mult cu cât acești istorici cunosc, unii, foarte bine „tradiția românească interbelică a manualelor alternative” (chiar din experiența proprie, dar nu numai!). Era, deci, normal ca „nimeni din rețeaua educației naționale” (în primul rând istorici) să nu fi făcut observații referitoare la manuale; dar asta nu înseamnă că ele nu existau: iar între timp unele au și fost făcute publice. Iertă-ne neștiința, dar nu înțelegem în ce măsură trebuie invocate „acordurile internaționale, de sub egida

Consiliului European, cu privire la predarea istoriei, la care România este parte...”.

Cum, până si întocmirea unor manuale de istorie a fost negociată? Ni s-a impus, oare, si programa analitică după care să se scrie si să se predea istoria? Slujitorii istoriei din învățământul universitar si preuniversitar nu știu nimic despre acest lucru. N-ar fi trebuit consultați?

Dacă alții ne impun cum să se scrie si să se predea istoria, de ce ar mai fi nevoie de istorici în România? N-ar fi mai simplu, mai puțin ofensator si umilitor ca manualele să fie scrise direct de cei ce ni le impun? Ne pare rău, dar aceasta ne duce cu gândul la anii '50, când istoria era scrisă tot după teme prestabilite, impuse din afară. În ultimă instanță, s-ar putea invoca si acorduri internaționale cu privire la predarea istoriei, cu condiția ca istoria României să nu fie prezentată triumfalist (uneori aproape ridicol) ca în trecutul nu prea îndepărtat, dar nici bagateliza cum o fac unele dintre manualele analizate; în plus, n-ar trebui să ne fie cu totul indiferent modul în care se scrie si se predă istoria „prin vecini”, care au semnat, cu siguranță, acorduri internaționale similare.

Istoria lor, ca si istoria noastră, contribuie substantial la formarea clasei politice si decizionale de mâine, lucru care nu ne poate lăsa indiferenți. Nu prea „înțelegem” ce înseamnă — în viziunea M.E.N. — „profesioniști cu pregătire modernă”... Dar nu mai insistăm.

Câteva observații despre „cenzură”, cuvânt invocat adesea de cei a căror producție scrisă, adesea îndoielnică din punct de vedere științific, este criticată (mai mult sau mai puțin vehement), sau respinsă de către specialiști.

Considerăm că este timpul ca după un deceniu, invocarea — adesea automată — a *cenzurii*, ori a totalitarismului împotriva oricărei critici sau polemici să nu mai sperie pe nimeni. Se știe că înainte de 1989, dar si după, au fost publicate numeroase cărți sau articole care afirmă cu mult aplomb si agresivitate că revoluționează știința, mai ales istoria si arheologia.

A decretat cineva că orice text scris (articol, manual etc.) este perfect? Nu pot exista si texte defecte sau chiar rebuturi, respinse de specialiști? Dacă cineva critică sau respinge un text scris apare imediat termenul: „cenzură” sau „depășit”, „fără pregătire modernă”. Dacă o piesă defectă sau un rebut nu sunt eliminate, ci sunt montate la un avion, vehicul sau utilaj, consecințele se cunosc. A critica tăios si argumentat un text (inclusiv un manual sau o altă lucrare), a nu-l recomanda elevilor si studenților, reprezintă cenzură?

Nici un om rațional nu poate propune arderea unei lucrări, a unui manual. Propunerea de retragere a autorizațiilor de recomandare pentru unele manuale, eliberate în grabă de M.E.N. si fără o analiză reală, efectuată de specialiști, nu are în ea nimic din ceea ce (după „Protestul universitarilor bucureșteni”, în „Adevărul”, 13 oct. 1999) ar aduce cu „întoarcerea la formula totalitară a manualului unic”, ori a limita „libertatea de opinie si dreptul la

MIHAI IRIMIA

continuare în pag. 14

știam, într-un oras-port, urma să ne întâlnim cu trupa...

„Prietenii ai?” „Doar vagabonzi” „De ce?” „Cu ei mă simt în siguranță pentru că sunt ca mine”. „De mult?” „De la petrecere. Muzica tare acoperea orice strigăt de ajutor. De aceea nici nu m-am opus. Este oribil să-ți începi viața de adultă astfel. Nici nu știu câți au fost. Era întuneric. Ideea de a juca teatru mi-a venit din disperare. Prefăcându-mă lesinată, mi-au dat răgaz să-mi revin. Astfel am scăpat. Ajunsă în stradă mi-au ieșit în cale niste vagabonzi. La început m-am temut de ei. Apoi mi-am dat seama că mai rău decât la petrecere nu-mi poate fi. M-am simțit legată de ei în momentul în care am realizat că sunt ruptă de tot ce nu înseamnă deprimare. Singură e mai rău. Există o limită la care durerea nu se mai suportă. Am învățat să mă izolez tot mai mult de lucrurile care mă dor. Poate că trecerea prin viață trebuie să o fac singură. Nu mai știu. Nu mai știu nimic. Am încercat cu somnifere. Nu o voi mai face...”

Nu te superi că plâng. Plânsul mă linișteste. Ca si alcoolul. Numai că după ce mă trezesc din betie, e mai rău...

Căutam cu Eduarda hotelul și grupa. „Esti sigur că acesta este orasul?” Nu puteam să-i spun că nu sunt sigur, dar îmi era rusine să o mint. „Nu-ți fă probleme. Ne vom descurca noi”. „Nu-mi fac probleme pentru că esti un boschetar de lux”...

5. Nu știu când am ajuns în casa de pe plajă.

IOAN-MIRCEA POPOVICI

continuare în pag. 14

doi magistrați

În urma reformei învățământului din 1948, facultățile de drept au fost politizate, au devenit ideologice. Un avocat constantean, absolvent în 1948, mi-a povestit cu umor, cum unii dintre colegii săi, pentru a nu fi încorporați, nu s-au prezentat la unul sau două examene. Anul următor, 1949, pe lângă materiile restante, au trebuit să mai dea examene la marxism-leninism și economie politică.

În 1952, când am devenit student, epurările erau terminate demult. Rămăseseră doar câțiva dintre vechii profesori. Majoritatea „profesorilor” proveneau dintre *apparatchiki* și avocați fără procese. Aveam să aflu, cu stupoare, că decanul Belle nu era jurist. La data numirii ca decan, el era student în anul II la fără frecvență. Anibal Teodorescu, fost decan și profesor, era închis, fără hotărâre de condamnare. Nu i se putea reproșa nimic, în afară de faptul că a criticat regimul. Profesorii Istrate Micescu și Mihai Rarincescu au murit în închisoare.

Pe Grigore Răpeanu l-am avut profesor în anul I, la Istoria generală a statului și dreptului. Preda un curs obisnuit, politizat, probabil tradus din limba rusă.

În primăvara anului 1954, când eram în anul II, am fost surprins să-l văd pe Răpeanu pe culoarele facultății, în uniformă militară, cu gradul de colonel de justiție. Era de statură potrivită, slab, cu fata smeadă și riduri adânci. Parca avea cap de mort. Purta cisme care-i scoteau în evidență picioarele subțiri și strâmbe. Studenții îl priveau curioși. S-a aflat repede că participa ca procuror în procesul grupului Pătrășcanu, la Tribunalul Suprem — Colegiul Militar. Privindu-l, ne dădeam seama că este frământat, zguduit, că trăiește o dramă. După proces a fost numit procuror general adjunct militar. Coordona procuraturile militare.

În anul III ne-a predat dreptul penal — partea specială. Venea la curs în uniformă de procuror militar. Era destins, detașat. A tinut un curs decent. Vorbea inteligibil, coerent, cu voce tare, încât studenții puteau să ia ușor notițe. Nu avea curs tipărit sau măcar dactilografiat, pentru uzul studenților. Ultima dată l-am văzut la Constanța, în septembrie 1957, după absolvirea facultății, la o sedință cu judecătorii și procurorii din regiunea Dobrogea. A fost mai dur decât ca prim secretar. Printre alții a fost criticat și Aurel Gherghe, procuror stagiar, absolvent al facultății în 1956. Aurică, respectuos, cu demnitate și calm a respins reproșurile nedrepte care i s-au făcut. Răpeanu a reactionat brutal, netinând seama de argumentele fostului său student. Aurică avea un acut simț al demnității, onoarei, dreptății.

În 1968, într-o nouă conjunctură politică, Plenul Tribunalului Suprem a admis recursul extraordinar al procurorului general, a casat hotărârea de condamnare și a achitat pe toți inculpații. Lucretiu Pătrășcanu și Remus Koffler fuseseră executați de mult.

La puțin timp, Aurel Gherghe, care era procuror la Procuratura Generală, mi-a relatat pe larg cum s-a desfășurat procesul Pătrășcanu la care a asistat din curiozitate. Procurorul general Augustin Alexa, fost lucrător la calea ferată, a citit monoton, stălcind unele cuvinte, recursul redactat de Secția Judiciară Penală din Procuratura Generală. În sală era o căldură înăbușitoare. Alexa, gras, își stergea cu batista transpirația abundentă de pe chelie și față. Judecătorii ascultau absenți, impasibili. Lipsea solemnitatea unui

proces de asemenea anvergură. Era o indiferență totală. Sala era aproape goală.

Tot în 1968, la Constanța, asistentul Aurel Dincu de la Catedra de drept penal a Facultății de drept din București, mi-a descris sedința cu profesorii și studenții, din aula facultății, la care s-a discutat despre procesul Pătrășcanu. Profesorul Răpeanu a plâns și si-a blestemat mama care l-a făcut. Și alții profesori și studenți cu care am discutat, mi-au relatat, în esență, aceleași lucruri. Prof.univ.dr. Tudor R.Popescu, o istorie vie a dreptului românesc, la o emisiune la TVR 1 a vorbit despre sedința din aula facultății și blestemul mamei.

Aurel Dincu mi-a mai relatat că Răpeanu i-ar fi confiat că în timpul procesului Pătrășcanu a fost însoțit tot timpul de un colonel de securitate, care l-a amenintat că-l împușcă, dacă observă ceva suspect. Aurel Dincu, originar din Cernavodă, vărului Traian Poenaru, actualul procuror general al Parchetului Curtii de Apel Constanța, avea să ajungă profesor de criminologie. Păcat că a plecat prematur dintre noi.

Prof.univ.dr. D. Horodisteanu mi-a spus că prin 1970, când își pregătea teza de doctorat, l-a vizitat pe Răpeanu acasă, de mai multe ori. Locuia într-un apartament de nouă camere, la etajul I al unei vile de pe Bd. Aviatorilor. Avea mobilă stil, obiecte de artă și o bibliotecă bogată. Locuia cu soția, casnică, și cu doi copii. Fata era translator la Ambasada Canadei. La un pahar cu vin, Răpeanu s-a confesat că a avut îndoieli cu privire la vinovăția lui Pătrășcanu, însă a primit dispoziții de la persoane din conducerea partidului, să susțină acuzarea. În 1968, după achitarea grupului Pătrășcanu, a fost chemat la C.C. unde i s-a luat carnetul de partid, fără a fi exclus. Era în evidența organizației de partid din facultate, plătea cotizație lunară și participa la sedințe. Mergea la facultate cu autobuzul. Se plângea că nu-i ajunge ieafă. A murit mai întâi soția lui Răpeanu. Prin anii '80, fiica și fiul lui au murit într-un accident de circulație pe Valea Pravohei, în timp ce se întorceau cu autoturismul la București.

În 1968, i-am spus judecătorului Dimitrie Onica din București, căruia prietenii îi spun Mitru, cele relatate de Aurel Dincu. Mitru mi-a replicat că ar fi preferat să fie împușcat, decât să fie nedrept. Cunoscându-l bine, l-am crezut. Mitru, după terminarea facultății a urmat cursurile postuniversitare de trei ani, pentru diplomatie. A fost coleg cu Gh. Tinca, Teodor Melescanu, Marin Buhoară și alții. La absolvire, imputându-i-se o relație sentimentală „neprincipială”, nu a fost numit în Ministerul Afacerilor Externe. S-a întors judecător în București, unde a făcut o impresie bună. Ne întâlnim frecvent în București și Constanța. Ne stim din liceu. La 21 decembrie 1989 a fost arestat împreună cu mai mulți tineri care demonstau pe Bd.Magheru, în fata sălii Dalles. La Jilava, când s-a aflat că este judecător la Tribunalul Municipiului București, i s-a aplicat o corectie. A doua zi a fost pus în libertate. La început unii colegi nu l-au crezut, apoi au dat diferite explicații hilare, cu privire la participarea lui la demonstrație alături de cei tineri. M-a amuzat replica unui coleg care susținea că este exclus ca Mitru să fi fost beat, ziua la prânz, întrucât este știut că el „servește” doar seara. Mitru mi-a dat o explicație simplă și credibilă. Trecea pe bulevard și a văzut tinerii care demonstau în fata sălii Dalles. S-a simțit atras de ei ca de un magnet. Li s-a alăturat. Gestul putea să-i fie fatal.

Dimitrie Onica nu are brevet de revoluționar. A fost avansat judecător la Curtea Supremă de Justiție, iar la expirarea mandatului de șase ani, nu a fost reales. S-a pensionat și practică avocatura în București. Este un magistrat, un senior al dreptului.

TITUS RUSU

pe dos. A învăța să spui *nu*, cu onestitate și bunăcredință, celor care n-ar trebui să ajungă *autori* doar pentru că au bani sau tupeu, e poate cel mai folositor dintre exercitiile care se impun pentru asanarea peisajului cultural actual.

salonul de iarnă

urmare din pag. 12

Încercături profund pedagogice în a struni și inventa un anume sistem de forme, forme si volume expresive, precum și o mare diversitate de tehnici.

Lucrările din acest salon ne dezvăluie, cu o sinceritate frustă, valoarea autentică a creatorilor, a celor care nu numai că au ceva de comunicat dar o fac, majoritatea, cu trudă, har și bună credință, iar atunci când își unesc fortele și talentul, alcătuiesc o singură „voce” capabilă să incite curiozitatea vizitatorilor și, în același timp, să convingă de utilitatea strădaniei lor în a ne face viața mai frumoasă.

Departate de a fi o cronică a unei expoziții, aceste rânduri se vor doar câteva reflecții asupra lucrărilor reunite, din nou, nu întâmplător, într-un salon ale căruia calitate, anvergură și adresabilitate vă lasăm pe dumneavoastră să le apreciați, nu înainte de a mai spune că artiștii au menirea de a crea pentru contemporani și posteritate, iar noi, toți ceilalți, dincolo de a-i judeca, de a-i iubi sau nu, să-i apreciem, măcar o dată pe an, în prag de sărbători, pentru bucuria creației pe care ne-o oferă, prin zbulciul lor zilnic.

Si o sugestie: poate de acum înainte în acest

CULTURĂ ȘI SEXUALITATE

În Sfântul Imperiu Roman s-au organizat bordeluri în orase încă din secolul XII. Pesemne că cetățenii pragmatici au înțeles că, pentru virtute și bugetul comunal, este mai rentabil să stabilizezi câteva țărfe decât să câștigi doar din cazarea și aprovizionarea ușuraticelor călătore. Pentru fete, aceste stabilimente prezentau oarecare avantaje prin programul ordonat și venitul sigur. Inventia lui Solon s-a răspândit — independent de modelele antice — și în Europa. Orasele acordau licențe sau arendau stabilimentele. Patronii aveau tot interesul să aibă relații bune cu consiliul și astfel se respectau ordinea și disciplina, deoarece între zidurile cetății stiau tot ce se petrece în aceste case.

Bărbaților căsătoriti, preoților și evreilor le erau interzise vizitele în anumite orase. Bineînțeles că această interdicție nu folosea la nimic, atâta timp cât nici soții și nici preoții nu o acceptau. În special preoții se temeau că nu sunt considerați bărbați întregi pentru că iau castitatea în serios. Pentru a-și dovedi bărbăția se dădeau la orgii. Organizau, cu „crai” recunoscuți, constatări „profesionale”, ca să se vadă cine are sexul cel mai bărbătesc, vrând să dovedească ce le-ar trebui ca să păcătuiască, dar ei optează pentru evlavie și virtute. Tocmai cu astfel de ocazii, la care curgea vinul și existau multiple tentatii carnale, ei încălcau diverse virtuți.

În fiecare oraș existau mai multe stabilimente, dar în perioadele de maximă conjunctură, nu ajungeau. În timpul Consiliilor imperiale sau Conciliilor bisericii, „fetele” erau solicitate peste poate și fără trupe ajutătoare nu se putea face față domnilor flămânzi de sex. De această stare de lucruri trebuie să fi fost uneori constienți și participanții. Când părăsi, după conciliul din 1254 Lyonul în alaiul papei Inocențiu V, un cardinal se pronunță în fata unor citadini: „Dragi prieteni, ne sunteți datori cu mare recunoștință că v-am fost folositori. Când am venit aveam numai 2-3 bordeluri. Acum, când plecăm, lăsăm în urmă unul singur, numai că acesta se întinde de la poarta estică până la cea vestică a orasului.”

„Fetele” orasului aveau și obligații de reprezentare, nu tocmai ca domnișoare de onoare, dar ca decor la mari festivități în onoarea capetelor încoronate, la nunti regale sau încoronări. Când împăratul Carol V a intrat în Anvers, cel mai bogat oraș de atunci al Flandrei, din alaiul festiv de întâmpinare făceau parte și câteva sute de fete nude cu coronite de flori, care aruncau flori în calea împăratului.

Odată cu evoluția oraselor crescuseră cererea de frumoase potrivite; astfel lua naștere în Europa un comerț înfloritor cu „carne vie” între orasele-porturi și provincii. Asa de puternic era stimulul

Salon, să îi readucem, pentru o clipă, printre noi, pe cei care au însemnat ceva, cel puțin în sufletul celor ce i-au cunoscut și apreciat eforturile, de a fi întotdeauna prezenți — Daniil Suci, Eugen Mărgărit, Vasile Gheorghiu, Mihail Vătămănu — care ar trebui să fie alături de colegii lor la această sărbătoare, măcar cu câte o lucrare răstăcită pe undeva, amintindu-ne discretia, delicatetea și credința lor în misiunea artistului de a face lumea mai bună, mai frumoasă și mai dreaptă, dincolo de ființă sau neiființă.

strada fără capete

urmare din pag. 13

Adela la sevalet în timp ce eu, în fotoliul din spatele ei, încerc să prind toată căutarea într-o formă plauzibilă. „Cuvinte care le credeam de mult pierdute îmi cer forme care să împlinescă revenirea din pluriere uitării. Le las să-și găsească locul pe filele carnetului cu foi aurii. Când acestea sunt pe terminate, trec la teancul de coli îngălbenite de vreme căruia-i spun caietul inexistent. Cum zmeul de hârtie rămăsese o dorință mereu amânată, iau două din treștiile lui Nymmea, le încrucizez și le las păienjenitei Penelopa să-și teasă pânza. Rafala de vânt îmi împrăstie filele cu însemnări, o parte lipindu-se pe pânza Penelopei luând forma zmeului de hârtie. Ce-a rămas e forma care ar putea avea aceeași soartă cu precedentă într-o ciclicitate pe care timpul o va împinge spre limita a cărei atingere e neatingerea. Forma finală? Nici târmul, nici insula. Poate istmul sau marginea, a căror existență e

financiar, încât mulți înalți prelați și domni laici își țineau țărfele ca investiție de capital, închirindu-le bordelurilor. De câte ori era atacată, biserica se disculpa citând din Biblie: „Adevăr vă spun: Vameșii și țărfele vor ajunge mai curând în împărăția cerului decât voi.”

Biserica considera util să întrețină astfel de stabilimente în regie proprie, putând dirija pe drumul cel bun bărbații cu moravurile proaste și, totodată, lua țărfele „banul păcatului” pentru a fi folosit în scopuri superioare. Biserica reusea prin întemeierea de bordeluri ca țărfele să poată lucra în liniște înainte de a-și regreta viața păcătoasă și să ajungă în împărăția cerului, totodată prevenind un rău si mai mare: „banul păcatului” să nu producă mai mult păcat. Cu această logică episcopul Ioan de Strasbourg, pesemne un bărbat hotărât și întreprinzător, a organizat în 1309 un stabiliment, iar papa Sixtus IV, ctitorul Capelei Sixtine, își trăgea de la numai un bordel roman 20.000 ducati aur.

Prostituatele, somptuos îmbrăcate, nu erau situate în afara societății, ci erau admise de ordinea dumnezeiască medievală și, dacă respectau statutul, beneficiau de protecția comunității împotriva jignirilor și a violentei.

În orase nu existau numai bordeluri și băi comunale (la care vom reveni), ci ca dintotdeauna și prostituate neînregimentate, care depindeau însă de serviciile unei codoase. Dacă ne gândim la Marthe Schwerdtlein din „Faust” de Goethe, cunoaștem tipul: guralivă și discretă, cunoscătoare a tuturor slăbiciunilor omului, avară și fără scrupule, pricepută la ghicitul în palmă și cititul în stele, nu o hoască bătrână, ci o femeie care ziua trăiește ca o burgheză onorabilă și numai noaptea se apucă de treabă, pasând unor bărbați tineri, prelați mai obosiți sau voiajori, puicute tinere și pricepute în jocurile de amor.

Pe lângă serviciul în bordel sau vânătorearea liberă între zidurile orasului mai exista posibilitatea de a evada complet din această orânduială. Aceste fete esuau, ca și copiii găsiți sau răpiți de la țărani sau orășeni, în alaiul mercenarilor ca fete de trupă la câte-o „Mutter Courage”, femeie severă ce conducea „regimentul” decăzutilor, ele având locul și obligațiile bine stabilite. Trebuiau să stea cu trupul la dispoziția soldaților, dar să le și spele rufele, să le gătească, să le care bagaje și să le fie tovarășe cumsecade, un fel de înlocuitoare de neveste ce trebuiau să facă pe câmpul de luptă ce nu puteau face sotiile rămase acasă. Dar asta nu era totul: fetele trebuiau să sape tranșee și să niveleze gropile înainte de atac, trebuiau să ajute la tras artileria și să curete latrinele. Prestau muncă grea și brută.

G.M.T.

(Fragmente dintr-o carte în curs de apariție la Editura CONSTANT)

mereu amenintată. O rază de cer, din dor și mister, învaluiie viața”...

obligativitatea cercetării ...

urmare din pag. 13

libera exprimare”. Dimpotrivă, a afirma că tot ceea ce s-a elaborat și a fost autorizat de M.E.N. este perfect și nu poate fi contestat, este o formulă care limitează libertatea de opinie și dreptul la liberă exprimare. Manualele în cauză, sau oricare alte cărți contestate, se pot vinde în librării, pot fi puse la dispoziția oricui de către bibliotecă — ca lucrări ce reprezintă punctele de vedere ale autorilor lor — dar fără a avea girul suprem al coordonatorilor învățământului românesc, dacă se constată că nu-l merită.

Considerăm, în final, că opinia domnului ministru Andrei Marga, prezentă în aceeași *Declarație*, este extrem de sugestivă și trebuie reținută: „Ar fi în folosul țării noastre și al cetățenilor ei ca oamenii cu răspunderi să citească înainte de a se pronunța, să ia în seamă faptele (în loc să le ignore), să comunice adevăruri (în loc să distribuie falsuri) și să caute soluții la problemele reale, multiple ale vieții noastre”. Gând frumos, mărinimos și care ar trebui însușit nu numai în sensul sugerat de domnul ministru, ci și în sens invers, de a fi respectat în primul rând de cel ce l-a făcut public, de toți reprezentanții ministerului, ca și de toți slujitorii istoriei, care trebuie scrisă și analizată „sine ira et studio”.

LABIRINT

• Numărul 4 al revistei **Luceafărul** îl celebrează pe Nicolae Balotă la cei 75 de ani. După o viață petrecută între cărți, venerabilul profesor ajunge la o concluzie dezarmantă (îmbucurătoare poate pentru tinerii de azi, care pun din ce în ce mai rar mâna pe o carte) — aproape tot ce e de învățat se învață trăind, mai degrabă decât citind. „Scoli esențiale mi-au fost: puscăria (unde am învățat cam tot ce știu despre om, mai multe în orice caz decât am învățat din cărți); călătoriile prin lume, contemplarea unor opere de artă, muzica, muzica și iar muzica. Să nu uit experiența politică pe care mi-au dat-o cele trăite sub marile tiranii ale veacului, ca și experiența democratică. Am învățat mai multe despre democrație trăind în mari democrații autentice decât citind sutele de studii de politologie pe care le-am citit”.

În același număr, *averse*-le îl potopesc din nou pe Bardul de la Bârcă, mutat cu arme și bagaje la un nou post de televiziune unde își debitează neobosit frazele sforăitoare și panglicile partituri naționaliste. „Cine îl aude pentru prima oară, e gata să scape și lacrimile. Noi, care i-am cunoscut lingusile și ingenuncherile în fața *conducătorului iubit*, care-i stim repertoriul predilect și năravurile congenitale, nu mai putem fi impresionați. Dimpotrivă. O silă continentală ne cuprinde. O jale lacustră bănuim la postul care l-a prăpădit...”.

• Într-o epocă traversată de acute crize de identitate provocate de confuzia valorilor, de sentimentul alienării, de criza reprezentării înseși, apărarea canonului estetic poate fi considerată o formă de restabilire a autorității total dizolvate, „o reacție față de entropia crescândă, socială și intelectuală, o surdă pusă pe isteria milenaristă. Într-un cuvânt, o formă de fundamentalism estetic opusă fundamentalismelor social-politice și religioase” (Mircea Martin în *România literară* nr. 5).

• Interesantă ideea rubricii *Cărți și cărți*, promovată de revista galăteană **Porto-Franco** (nr. 1); sunt înșirate o serie de volume, însoțite de descrierea bibliografică și un citat semnificativ, care, în funcție de talentul celui care îl alege, te poate pune pe fugă sau, dimpotrivă, îți poate trezi interesul pentru cartea respectivă. De data asta antologatorul e el însuși poet, mai precis poetă, Florina Zaharia deschizând revista cu „Pansamentrup”, un poem ce trădează apartenența la gruparea „hard” a nouăzeciștilor.

• O rubrică întucăva asemănătoare face și George Bădărău în **Convorbiri literare** (nr. 1). *Panoramic*-ul său *editorial* cuprinde prezentări succinte de carte, într-o pagină de revistă fiind comentată — cu destulă relevanță — zece-doisprezece autori. E încă o dovadă că mitul crizei criticii e doar atât: un mit. Teză pe care o susține și Gheorghe Grigurcu, în articolul „Procesul revizuirilor, în nobilul sens lovinescian...”: „Instanța critică si-a recăstigat demnitatea, pe care era silită, sub regimul comunist, a si-o apăra pas cu pas în lupta cu factorii, frecvent foarte insidiosi în proteismul lor, ai cenzurii și ai autocenzurii. E adevărat că Nicolae Manolescu nu mai susține cronică literară, dar scrie editoriale, prefete, acordă interviuri, scoate cărți, conduce *România literară*. Mircea Iorgulescu e și el în continuare un comentator... dilematic. Lucian Raicu, S. Damian, Virgil Nemoianu, Mihai Zamfir, Sorin Alexandrescu s.a. sunt prezenți prin colaborările lor sosite de pe alte meridiane”. Deci așa-zisa criză a criticii e, în opinia prolificului G.G., doar o simplă iluzie.

• A apărut numărul 2 al **Amphion**-ului, „revistă de literatură și artă”, o publicație elegantă, cu un sumar serios și incitant; printre semnatori: Stefan Agopian, Pavel Susară, Carmen Musat, Adrian Otoiu, Geo Vasile, Denisa Comănescu, Simona Grazia Dima, Florin Slapac (care e și redactor șef al acestei noi reviste ce apare la Constanța).

• Revista **Ateneu** (nr. 1) publică un interesant interviu cu Mircea Muthu, care crede „cu obstinatie în capacitatea recuperatoare a cuvântului”. La setul standard de întrebări puse tuturor de Sergiu Adam, profesorul clujean răspunde cu inteligență și bun simț, molipsindu-ne și pe noi cu optimismul și încrederea sa în menirea culturii române.

În același număr, C.D. Zeletin publică o încercare de portret Ion Caraion, poetul scăpat ca prin minune de o condamnare la moarte, rămas apoi până la sfârșit un om chinat lăuntric și un nonconformist absolut.

ARIADNA

Nu, titlul nu întâmpină vreo aluzie, în lumea noastră aluzivă. Pur și simplu, în ultima parte a lunii ianuarie, anul 2000, s-a petrecut un eveniment de acum consacrat: turneu de șah, devenit tradițional, prin care se desemnează „campionul național de șah al scriitorilor”. Un pasionat al jocului a purtat povara întregii organizări, dar a fost și campionul bunei dispoziții: Presedintele Uniunii Scriitorilor din România, Laurențiu Ulci. Timp de o săptămână, la Sinaia, „bolile eului” (dacă aceasta va să fie boala profesională a literatilor), au fost uitate: s-a jucat șah până la epuizare. Un turneu de șah rapid tur-retur (patru partide pe zi) și altul de blitz, a însemnat, pentru fiecare, aproape patruzeci de confruntări — fără a mai pune la socoteală nenumăratele partide amicale. Asa că gerul nu a mai contat: cine să-și mai găsească timp, în afara de Cătălin Ciolca, pentru aerul tare al stațiunii, într-o atmosferă atât de fierbinte? Mihail Grănescu cădea des pe gânduri: pasă-mi-te-calculavariantele neclare ale partidei tocmai încheiate. Gheorghe Iova se întrecea în glume, pe tabla de șah, ratând poziții câștigate: numai frumusețea

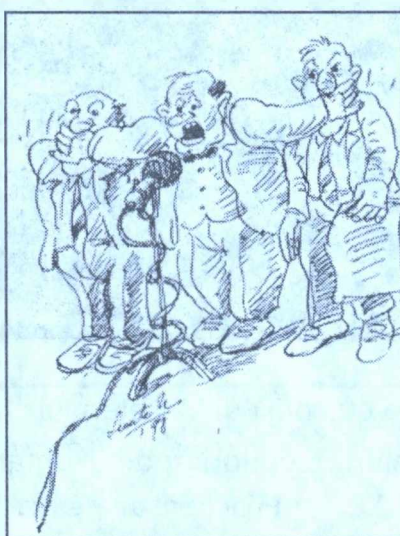
1.01. 1894 — S-a născut Lucian Grigorescu, artist plastic (m. 28.10.1965)
1.02.1935 — S-a născut Nicolae Motoc, poet, prozator
2.02.1916 — S-a născut George Dan (Danubia), poet, prozator
2.02.1923 — S-a născut Mihail Zissu, poet (m. 4.11.1996)
2.02.1933 — S-a născut Titi Ciupe, scenograf
3.02.1926 — S-a născut Simion Tavitian, publicist
4.02.1932 — S-a născut Mioara Avram, filolog
5.02.1903 — S-a născut Ana Barbu, scriitor
5.02.1922 — A murit Petru Vulcan, poet, prozator (n.25.06.1862)
5.02.1928 — S-a născut Hristu Căndroveanu, prozator, critic literar
5.02.1936 — S-a născut Victoria Gavrilescu, dramaturg (m. 1995)
6.02.1896 — S-a născut Vasile Canarache, arheolog (m. 1969)
6.02.1904 — S-a născut Stelian Cucu, poet, istoric literar (m. 15.11.1985)
9.02.1941 — S-a născut Constanta Călinescu, publicist
9.02.1953 — S-a născut Vladimir Bălănică, prozator, critic literar (m.3.01.1996)
10.02.1895 — S-a născut Victor Climescu, medic, om de știință (m. 19.11.1967)

EPIGRAMA

D-lui Dir. al U.S.R., MIHAI CHICUS
(multumire pentru o felicitare în numerar)

La multi ani si-n 2000
mai înfipt în temelii,
sănătate și urcus:
Să tot fie-asa CHICUS!

CARICATURI DE LEONTE NĂSTASE

ȘAH LA SCRITORI

contează, părea să ne spună. Voicu Bugariu avea, noapte de noapte, un cosmar: visa că piesele, protagonistele partidei, mor toate în final. Bujor Voicu își hipnotiza prin calmul său adversarul. Laurențiu Ulci dirija cu tigara virgină și calcula, calcula, calcula: preatârziu își dădea seama că a calculat — și încă bine. Spiritul lui Ion Hobana, în tinută sportivă, se dovedea mereu campionul sportivității. Din Timisoara, după paisprezece ore de drum, a sosit cu oarece întârziere Dragomir Miranici, dar a recuperat: l-a învins în ambele partide pe campion, cine altul dacă nu tăcutul maestru Dieter Fuman. Tăcerea s-a dovedit încă o dată de aur. De peste Prut, familia Vasilache, tatăl și fiul, doi, redutabili șahiști, câpe-acisăia trofeul acasă. Cum nu au reușit, s-au consolă cu o baie în Prahova (Valeriu). Nicolae Turtureanu, cu „ascunsă rană” (poti să-i descoperi punctul vulnerabil citind volumul său de poezii?), i-a pus pe tot pe jar: putea să învingă pe oricine, dar

uneori s-a abținut. Nu s-a abținut de la subsemnatul, prezent și el acolo.

Si anume am lăsat... în final surpriza: arbitru a fost nimeni altcineva decât marea șahistă Elisabeta Polihroniade, mare maestră internațională, campioană olimpică în 1974 (Medellin), vicecampioană olimpică (1966, 1972), desemnată (Chesspress) drept șahista română a secolului, consemnată în „Golden Book FIDE”, „Ca recunoaștere și apreciere pentru excelențele contribuții la dezvoltarea șahului în lume”, autoare a numeroase cărți de șah, scriitoare și publicistă. Prezenta doamnei Polihroniade ne-a încântat, iar căldura sufletească pe care a degajat-o în mod constant, ne-a ajutat mai mult să fim „o singură familie”.

În fară de prietenii noi încheiate între scriitorii ce se cunosteau doar gratie cărților, mai merită să fie amintit un fapt: patru dintre scriitorii șahiști au împlinit, în perioada turneului, vârste rotunde sau aproape: Ion Hobana (69), Cătălin Ciolca (59), Gheorghe Iova (50), Dan Persa (20x2). La multi ani!

DAN PERSA

calendar dobrogean

10.02.1904 — S-a născut Florica Anastasescu, artist plastic
11.02.1911 — S-a născut Pericle Martinescu, scriitor, critic literar
11.02.1922 — S-a născut Valeriu Gorunescu, poet
13.02.1939 — A murit Panait Papazissu, poet (n. 25.03.1890)
14.02.1891 — S-a născut Gheorghe

victoria gavrilescu

La cinci ani de la trecerea sa în neființă, omagiem un scriitor și un om de excepție. Dascăl neobosit și inițiator entuziast a nenumărate activități și instituții culturale, Victoria Gavrilescu a fost în primul rând un inspirat autor de literatură pentru copii. A dramatizat scrieri celebre din autori precum Oscar Wilde, E.T.A. Hoffman, Valdemar Bonsele, Jules Verne, I.L. Caragiale, piesele sale fiind jucate cu succes la teatrele de păpuși din Constanța, Arad sau Sibiu, în română și germană, multe dintre ele primind

Banea, prozator (m.19.12.1970)
14.02.1946 — S-a născut Constantin Roman, publicist
14.02.1968 — S-a născut Daniela Turcanu, pictor
16.02.1951 — S-a născut Elena Preda, poet
17.02.1923 — A murit Teodor Burada, folclorist (n.30.10.1839)
20.02.1936 — S-a născut Doina Ciurea, poet, publicist
21.02.1950 — S-a născut Ovidiu Dunăreanu, prozator, publicist
22.02.1950 — S-a născut Lică Pavel, publicist, reporter

GELU CULICEA

elogii și importante premii la festivaluri naționale și internaționale. De asemenea, a pregătit pentru scenă câteva piese după cele mai reprezentative romane din literatura clasică și contemporană, precum și o dramă originală în trei acte, „Răpitorul de foc”. A prezentat numeroase dramatizări și la radio, în cadrul emisiunii „Însir-te mărgărite”. A scris până în ultima zi din viață, lăsând pe masa de lucru mai multe manuscrise. Pe 5 februarie anul acesta ar fi împlinit venerabila vârstă de 97 de ani.

FLORICA STANCIU

Poetului SORIN ROSCA
la cartea „Sezonul indiferenței”

Pământul vădov de ozon
transmite-acum în contratimp:
INDIFERENȚA DE SEZON
se schimbă-n unic anotimp

SANDA GHINEA

OCEANOLOGIE

fauna

Dintre toate celelalte încrengături aparținând regnului animal din mediul marin (*Protozoare, Spongieri, Corali, Viermi policheti*) se pare că *Antropodele* sunt cel mai bine reprezentate în apele mărilor și oceanelor, atât prin varietatea speciilor și genurilor, cât și prin masa totală a indivizilor.

Reprezentanții *clasei Crustacea* sunt cei mai numeroși, vițuind la toate nivelurile Oceanului Planetar, începând din apele polare până în cele ecuatoriale. Recunoscute pentru calitățile lor nutritive, diferitele specii și genuri ce aparțin ordinului *decapodelor* (crabii, crevetii, homarii, langustele) sunt intens pescuite, fiind foarte apreciate în consum în diferite țări (Franta, Spania, Marea Britanie, Portugalia, Japonia, Italia etc.). Unele specii de crabi abisali ajung la dimensiuni de-a dreptul gigantice cum este crabul japonez urias (*Macrocheira Kempferi*) ce măsoară 3 m între vârfurile întinse ale cleștilor. Se pare că gigantismul acestei specii s-ar datora temperaturii scăzute a apelor din adâncuri, care — întârziind maturitatea sexuală — prelungeste creșterea corpului.

Cele mai multe specii de crustacee fac parte din ordinul *Copepoda*. Hrânindu-se cu fitoplancton, pe care-l concentrează în corpul lor, aceste mici animale marine servesc pentru nutriția animalelor mari, formând astfel o verigă importantă în lanțul trofic al oceanului.

În apropierea țărmurilor trăiesc în mari aglomeratii reprezentanții ordinului *Cirripidae* (*Balanus* și *Chtamalus*) cu cochiliile foarte rezistente, ce se fixează nu numai pe stânci, dar și pe pilonii porturilor, pe vase, ori chiar pe diferite animale marine.

În schimb, *insectele*, care formează o clasă atât de reprezentativă pe uscat sunt prezente în mediul marin numai prin *Halobates*; un mic „săritor acvatic” care își petrece întreaga viață la suprafața apei.

Tot astfel și *arahnideele*, ce cuprind numai câteva specii de păianjeni de mare printre care *Colossendeis colossea*. De culoare roșie, măsurând cam 60 cm lungime, el trăiește pe la 2000-3000 m adâncime, pășind cu picioarele sale foarte lungi și foarte subțiri pe suprafața marelui, fără să se afunde.

Din încrengătura *Mollusca* un loc important îl ocupă *pelecipodele* (lameli branhiate) cu numeroase specii și genuri de *pecteni*, *stridii* și *midii*, foarte apreciate din punct de vedere gastronomic, al căror corp moale este protejat de cochiliile tari. Ele trăiesc fixate pe un substrat sau chiar îngropate în sedimentele marine.

Tot din această încrengătură mai fac parte și o serie de gasteropode marine ce cuprind melci bentonici prevăzuți cu o cochilie spiralată, diferite specii de *pteropode*, care au partea corespunzătoare „picioarelor” transformată în aripi musculoase cu ajutorul cărora înnoată, precum și un grup ceva mai restrâns de gasteropode pelagice (*heteropode*) dintre care mai cunoscute sunt *Atlanta* și *Carinaria*.

Cefalopodele, cele mai evolute animale din această încrengătură, au capul bine delimitat de corp, acesta la rândul său este împărțit în mai multe tentacule (8-10) prevăzute cu ventuze. Reprezentanții acestei clase: calmarii, caracatitele, sepiile, nautilusii sunt vietuitoare răpitoare, foarte nobile, unele dintre ele servind ca sursă de hrană pentru om.

Impresionați prin dimensiunile lor uneori gigantice, dar și prin formele lor stranii sunt calmarii, ce coboară adesea până în adâncuri. Astfel *Lepidoteuthis* are tentaculele acoperite cu solzi ca o reptilă *Grimalditeuthis* este atât de transparent încât se distinge ușor de creierul și nervii aferenți, *Architeuthis princeps* are tentacule lungi de 15-20 m prevăzute cu ventuze înarmate cu câte o gheară, sau cu un cerc dantelat cornos. Este cel mai gigantic animal nevertebrat cunoscut.

Încrengătura *Echinodermata* cuprinde vietuitoare exclusiv marine, foarte diferite ca înfățișare, dar care au comun un plan de simetrie pentaradiară, scheletul intern format din plăci calcaroase și modul de locomotie cu ajutorul ambulacrelor. Dintre reprezentanții acestei încrengături mai răspândiți sunt aricii și stelele de mare, adevărate fosile ale Oceanului Planetar, deoarece persistă — bineînțeles cu diferite modificări — din Cambrian până în zilele noastre.

IOAN STĂNCESCU

operă pentru viitorii dictatori

Poet și dramaturg grec de expresie franceză, imigrat în Franta odată cu instalarea Dictaturii coloneilor. Militant politic alături de diaspora greacă.

Debut în poezie în 1955 cu volumul Poezii . Apoi Lectia de anatomie — 1960, Argo — 1967, Nicotină — 1969 sau Poeme — 1979, multe dintre poeziile sale fiind publicate în Lettres Françaises sau în Temps Modernes.

Piesele sale de teatru, cu un accentuat caracter social sau politic sunt adesea parabole al căror tâlc este evident. Dintre piesele scrise și jucate putem menționa: O după amiază stranie , reprezentată în Franta, Elvetia, Ungaria, Polonia sau Mexic, Who's who , jucată în Franta și Portugalia, Miracolul , Jocul de șah prezentată la Festivalul european de teatru, Străinii , Acropolis sau seria pieselor de teatru ihedite cum ar fi: Don Juan , Noapte bună , Clara, Iată infernul , dragostea mea , Jurnalul unui mitoman și nu în ultimul rând Pornografie sau Operă pentru viitorii dictatori , care face și obiectul demersului nostru publicistic.

Caracteristică operei dramaturgice a lui Doriadis este părerea criticului Francois Bourgeat, care spunea în 1971: „Doriadis se află, cu certitudine, printre dramaturgii incozoi ai teatrului contemporan.

Operă pentru viitorii dictatori , piesă în trei acte și 21 de cântece. ce sunt compuse de Mikis Theodorakis, a suscitāt un interes aparte, datā fiind situatia politicā din țara de origine a dramaturgului și motivele imigrării sale. Piesa este o parabolā de sorginte brechtianā atāt prin compozitie cât și prin mesaj, inclusiv cel antitotalitar. Premiera absolutā a acestei lucrări, sub bagheta unei prestigioase regizoare de la Comedia franceză, va avea loc la sfârșitul lunii martie, cu sprijinul nemijlocit al Alianței franceze — filiala Constanta, și a Consulatului Republicii Elene .

Subiectul piesei, asa cum ni-l prezintă autorul în preambul, este următorul:

Domnul X, înveșmântat în gabardină, cu pălărie moale, o întâlnește pe Doamnă pe o stradă sordidă unde ea practică, mai mult sau mai puțin, prostituția. Domnul X este un nimic, un ratat; Doamna este amanta unui puternic sef al lumii interlope. Cei doi pun la cale asasinarea acestuia. Domnul X își începe astfel ascensiunea către Putere, susținut de către Doamnă. El câștigă încrederea bandiților ce conduc „Clubul ∞”. Împreună, pregătesc o lovitură de stat a cărei repetitie are loc într-un abator.

Astfel, criminali de război, traficanți de droguri, membrii lumii interlope, își însușesc viitoarele roluri de Episcopi, Rege, Ministri.... Drept consecință, târfele devin Doamne de companie sau Regine...

Toate personajele se acoperă foarte repede de un strat de poleială ce le ascunde adevărata identitate. Întră perfect în pielea noilor roluri.

În preajma ultimelor pregătiri se desfășoară o manifestatie de stradă — cântece, lozinci, drapele.

Domnul X ordonă oamenilor săi să aresteze un manifestant. Îl torturează. Emanuel, manifestantul arestat, incită poporul la revoltă. O tânără slugă a Episcopului îi opune cuvintele pacifiste ale lui Isus Cristos. Emanuel răspunde violent, continuând să incite multimea. Pentru a-l amuti, Domnul X îl judecă, îl crucifică.

Doamna simte că Emanuel tinde să devină o legendă și dorește să „recupereze” acest mit.

A doua zi, discursuri radiodifuzate privindu-i pe „Salvatorii Natiunii”.

Cortina cade; asupra spectatorilor se trage cu armele.

Motto: Orice asemănare cu situatii ce au existat este întâmplătoare. Dacă există vreo asemănare cu realitatea, cu atât mai rău pentru ea. Actiunea se poate desfășura în Europa sau Asia, în Africa sau în America, în Oceania sau chiar pe lună.

ACTUL I

Scena 1

Doamna — Probabil sunteți o persoană deosebită, dacă poliția vă cunoaște atât de bine.

Domnul X — Sunt un ratat. Am visat la o carieră în mediul religios. Biserica a exercitat o fascinație primordială asupra vocatiei mele, destinată să servească gesturile sfinte. Am fost însă alungat într-un mod extrem de jignitor, pentru un fapt pe cât de prostesc pe atât de ridicul: au găsit greseli de ortografie în traducerea mea latină a lucrării Mein Kampf... Moralul meu, deja nesigur, a fost tulburat profund. După ce am depășit o perioadă de lipsuri în care am primit lovituri de toate felurile, am intrat, de voie-de nevoie, în școala militară. A doua decepție. În armată, ca și în biserică, am aflat că, atât războiul, cât și Dumnezeu, trebuie reinventați.

Si iată-mă azi, supraviețuitor al distrugerii viselor mele, fără bani, fără prieteni, fără alte cunoștințe decât niste imbecili de politisti și câteva târfe. Mi-e rușine.

Domnul X — Apartineti familiei Marelui Măcelar?

Doamna — Sunt amanta sa. Îl cunoașteți?

Domnul X — Cine nu a auzit vorbindu-se despre el? De dimineata până seara, numele său este pe toate buzele. Fotografia sa se află pe paginile tuturor ziarelor. Pălărie moale, pantofi cu ghetre, ceas de aur, mustată la la Flynn și eternul său parfum de tabac. Oh, am visat tot timpul să cunosc un membru al acestei celebre familii. As fi fost mândru să vorbesc chiar și cu servitoarea sa... ce spun eu? as fi fost fericit chiar dacă unul dintre câinii săi ar fi catadicsit să mă muste.

Doamna — Este adevărat. Toată lumea îl numește Rege, al abatoarelor Statului.

Domnul X — Este cel mai bun măcelar și cel mai bun asasin al Natiunii.

Doamna — În orice caz, cel oficial.

Domnul X — De câte ori, noaptea, nu l-am văzut în visele mele, în mijlocul sângelui, pe un covor valoros, de Anatolia — îmbrăcat cu o mantie purpurie, așezat pe un tron rosu. Oh, cum folosea cutitul, ca un Dumnezeu ce crea lumea, la fel ca un maestru în fata unei orchestre celeste fantastice. Si, Doamne, alături de el, de jur împrejur, încă răspândind căldură, capetele și membrele sacrificatilor săi, zbătându-se în tipete, hohote și gemete — ca un cor de arhangheli și îngerasi... (îngenunchiază la picioarele ei și-i prinde mâna). Permite-mi să sărut aceste mâini, să le strâng la pieptul meu... să le încredintez sârmana mea viață lipsită de importanță, soarta și admirația mea vesnică! (Doamna își scoate din buzunar o batistă și își șterge o lacrimă).

Doamna — Stiti, cred că Regele are un cancer, sau SIDA, sau ceva de genul acesta.

Domnul X — Oh, săracul!

Doamna — Deci, m-am gândit să-l crut să-si descopere boala... Întelegi?

Domnul X — Ce suflēt mare aveți!

Doamna — Ce mijloc mă sfătuiți să folosesc?

Domnul X — Deci? (gânditor, Dl.X scoate din buzunar un revolver și-l privește). Ascultați, la miezul nopții vă voi face o vizită, O.K.?

Doamna — Oh, ce inimă mare!

Domnul X — Datoria mea, doamnă, de bun creștin.

Doamna — Iată cheia! (îi dă o cheie enormă)

Domnul X (cântă) Fără cea mai mica cheie / În societate / Esti un vagabond / sau un câine turbat. / Cu o cheie, oh, cu o cheie / Toate succesele sunt asigurate / „Domnule” aici / „Mister” acolo / Si toată lumea / Pălăria jos!

Doamna — Ce după-amiază minunată!

Doamna — Defunctul va fi foarte fericit văzându-vă de acolo de sus.

Domnul X — În amintirea sa vom construi un abator modern.

Doamna — Cu marmură albă.

Domnul X — Timp în care muzica de cameră va mângâia sufletele.

Doamna — Cât sunteți de romantic!

...

Doamna — That's worth for a drink, baby!

...

Doamna — Hasiș?

Domnul X — Nu!

Doamna — Heroină?

Domnul X — Niciodată!

Doamna — L.S.D.?

Domnul X — Nici gând!

Doamna — Și atunci?

Domnul X — PUTEREA!

Scena 2

...

Doamna — Mi-ati încredintat o afacere / Delicată, dificilă și complexă / Ca folosindu-mi suflētul, cugetul și sexul / Să vă pot anunta, dragi camarazi, / Că ne aflăm pe o cale ce ne va multumi.

Toti — Regele e mort / Trăiască Regele!

Doamna — Succesorul său iubeste teologia / Este expert în revolver și psihologie / Lasitatea îl rănește, lenea îl întristează / Este un idealist. / Este cu siguranță portretul incomplet, schitat, / A unui Stăpân, realizat de un pictor modest / Dar vă asigur că acest Domn X / Este Omul care ne trebuie / Din cap și până în picioare!

...

Domnul X — Domnilor, stiu că nu sunt demn să mă aflu alături de dumneavoastră. Stiu că sunt plin de imperfecțiuni și de vicii. Originea mea umilă, strâmosii mei lipsiti de importantă, tineretea mea apăsată de gesturi rusinoase; dar, dacă aveți nevoie de un câine, pot să fiu un câine, dacă aveți nevoie de o slugă, pot fi sclavul vostru devotat!

...

3 — Cum vă veti prezenta?

Domnul X — Drept regizor!

Toti — Regizor?

2 — Si ce spectacol veti monta?

Domnul X — PUTEREA! (își scoate revolverul și-l răsucește în jurul degetului)

1-2 — Fantastic!

3-4 — Uimitor!

5-6 — Uluitor!

7-8 — Stupefiant!

Doamna — Genial!

Actul II

...

Profesorul de artă dramatică — Totul este un teatru. Viata nu este decât un teatru, fiecare-si joacă rolul ce i-a fost dictat. Ministri și Regi, Maresali și Episcopi, majoritatea tăcută și revoluționară. Si dacă mai era necesar, eu sunt acela, în calitate de

profesor de artă dramatică, ce vă demonstrează că totul este un teatru; viata nu-i decât un teatru!

...

Profesorul de artă dramatică — Cititi Shakespeare, Lady Macbeth, Titus Andronicus, biografia Lucretiei Borgia. Există o literatură foarte bogată ce te înflorează, te face să tremuri, să te îngrozești. Înveti totul despre maltratări: otrava, tortura, canibalismul, metode infailibile de a eterniza despotismul. Imperii și regate, China lui Gengis-Han, întemeietorii Mexicului, Aztecii, celebrul regat al Beninului în Africa occidentală, Egiptul, Eritreea, Babilonul, Persia și Asiria, arta lor de a transforma această adunătură teatrală, în PUTERE!

...Profesorul de artă dramatică — Trăim într-o eră / Extraordinară / în care întreaga morală / Este complet schimbată. / Singura și suprema Datorie / A detine Puterea!...

Domnul X — Teatru! Totul este teatru! Viata nu-i decât un teatru!

ACTUL III

...

Emanuel — Dumnezeu a fugit de îndată ce i-ati rostit numele, a plecat înfricosat, disperat... Alungat chiar de tine, nenorocitul! (Politistul îl arde din nou pe Emanuel, care urlă. Strigătele manifestantilor invadează sala)

Episcopul — Urlati! Scuipati! Lătrați! Transformati această planetă liniștită în infern!

Emanuel — Sunt visele ucise cu mâinile voastre, strunite orbeste de guvernatori — tirani. Într-o zi toate aceste vise se vor însufleti și atunci va fi ziua Gheenei! Indiferent unde vă veti afla, în păduri sau în grote, în zgârie-nori sau în palate, nu veti scăpa de răzbunarea lor! (Politistul îl arde din nou. Urletele lui Emanuel).

...

Doamna — Sărman copil, câți alții înaintea ta au rostit aceleași vorbe. Astăzi sunt legende care îmi decorează muzeele, îmi ornează saloanele, îmi umplu visteria. Într-o societate ca a noastră, totul e teatru! Ha, ha, ha!

Toti — Ha, ha, ha!

Emanuel — Cămătari lacomi, condamnați la nimic, în costume teatrale, în civilizatia voastră teatrală, vă urâsc!

Doamna — Fotografule, fă-mi o fotografie. Vreau să rămân în posteritate alături de acest efeb cu destinul lui Isus, ha, ha, ha!

Domnul X — Mai durează mult această comedie? Hau! hau! Mrrr!

Emanuel — Mars la circ, saltimbancilor!

Domnul X — Tu, vino aici! (îl cheamă pe profesorul de artă dramatică dându-i revolverul unui politist) Doboară-l pe acest câine! Chiar dacă s-ar prăbusi cerul, asta nu va scăpa!

...

Domnul X — Trage!

Toti — Trage!

Doamna — Nu ezita... Gloria este soarele mortilor! Ha, ha, ha!

Emanuel — Gloria voastră este gravată în câcat! Nici unul dintre cei ce cad pentru o cauză nobilă nu pier definitiv! În veacul veacurilor! Doamna — Amin! Ha, ha, ha!

...

Domnul X — (îclinat, cu capul plecat) — Fie ca Ordinea să domnească în tară / Fie ca Ordinea să domnească în lume!

În întuneric se aude vocea crainicului radio. „Atențiune, atențiune! Ediție specială.

Astăzi, la miezul nopții, soarta țării s-a schimbat. Un grup de naționaliști curajoși a luat initiativa de a ne salva de la haos și catastrofă. Planul a fost aprobat în unanimitate. Vă anunțăm că toate partidele au fost desființate și fostii lor conducători, ca și toate persoanele periculoase, au fost arestate și vor fi judecate de tribunale militare. Chemăm poporul curajos și generos să-si păstreze sângele rece și să ne ajute în sarcina noastră de asanare socială.

Până la noi ordine, toate articolele Constituției au fost suspendate și pe întreg teritoriul se aplică legea martială. S-a extins de asemenea aplicarea unor măsuri excepționale:

Este interzis tuturor cetățenilor să vorbească, să cânte sau să râdă. Interzis să citească, să-si amintească și să iubească.

Toate măsurile excepționale au fost luate pentru apărarea păcii și Poporului. Noua Conducere va depune jurământul în cursul diminetii, la catedrală.

Trăiască Natiunea! Trăiască Revolutia! Trăiască Poporul!"

(Cântec militar. Pe măsură ce luminile se aprind, personajele, dotate cu pistoale-mitralieră, trag în spectatori).

traducere și note de VICTOR LOGHIN

◆ Revistă editată de Consiliul Local al Municipiului Constanta cu sprijinul Ministerului Culturii și al Casei de Editură „Ex Ponto”

◆ Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

• Redactor șef: CONSTANTIN NOVAC • Redactor sef adj.: NICOLAE MOTOC

Adresa: Constanta, Piata Ovidiu nr. 12, tel.fax 61.11.72, 61.10.79 ISSN 12208167 Tehnoredactare computerizată: AURADUMITRACHE Tiparul:INFCON S.A. Constanta •Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. P.O. Box 33-57,fax 0040-1-222 64.07: 222.64.39, telex 11995, Piata Presei Libere nr.1, sector 1, București, România • Redactor de serviciu: GABRIELA INEA